

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 8 K, fél-
évre 4 K, negyedévre 2 K aranyértékben

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I, Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Mohács.

(400-ik évfordulójának emlékezetére)

A törökverő Hunyadiak alatt Magyarország olyan hatalomra, gazdagságra és katonai erőre tett szert, hogy egyik legjelentősebb állama lett Európának. Mátyás király nemcsak területileg gyarapította az országot, hanem a tudomány és művészet terén is oly magas fokra emelte nemzetét, hogy Európa kultur nemzetei bámulattal adóztak a magyarnak, az európai kereszténység és műveltség eme őrtálló katonájának. Büszke, hatalmas, vitéz és jómódú volt a magyar akkor a négy folyam partjain és — nem egészen négy évtized kellett hozzá, hogy koldussá, rabbá és lenézetté legyen.

II. Lajos király alatt két pártra szakadt az azelőtt egységes nemzet és míg a két párt a hatalomért versengett, tönkrement az ország.

A főpapok, főnemesek és köznemesek egyebet sem tettek, mint gyűléseztek, sok jót és hasznosat határoztak, de csak azért, hogy utóbb azt, amit előbb elfogadtak, — elvesseék. A főnemesek féltékenyek voltak a köznemesekre, az utóbbiak irigyek az előbbiekre, a jobbágy pedig ádázul gyűlölte mind a kettőt.

A „kinestár“ üres volt. A végvárok zsoldos katonasága hónapokon át nem kapott járandóságot, csak üres biztatást és így a végvárok lassan-lassan elnéptelenedtek. Állandó katonaság nem volt. A nemességnek kellett volna veszély esetében fegyverbe szállnia és a haza védelmére sietnie, de a véres kardot hiába hordozták körül, vérét nem akarta ontani senki. Pazarlás, dőzsölés, tunyaság, gyűlölködés, teljes közöny a közügyek iránt, a hazaszeretetlenek és áldozatkésznek hiánya jellemezték ebben az időben a magyart.

Ennek a romlott és elfajult nemzedéknek nem volt ereje dolgozni, küzdeni, áldozatot hozni a hazáért.

Elesik az ország kapuja: Nándorfehérvár (Belgrád), a megrémült király Tolnára hadba hívja a nemzetet, de amikor ott megjelenik, nem talál senkit. Már Péterváradot vívja Szolimán szultán, amikor közönyéből felriad a nemzet és lassan-lassan megindul egynéhány főpap és főnemes bandériumával, fegyverbe száll a köznemesség önfeláldozóbb része, úgy, hogy a király mégis megkísérelheti elébe menni a töröknek és azt megállásra bírni. A pápa és több külföldi uralkodó ágyút, pénzt és

katonát küldenek, úgy, hogy mire a királyi hadsereg Mohács mezejére ér, létszáma 28.000 embert és 80 ágyút tesz ki. Ez a had azonban nem egységesen képzett, gyengén van felfegyverkezve és bár egyrésznél, a köznemességnél, a hangulat lelkes, győzelemre nem számíthat. Szolimán szultánnak 75.000 embere és 300 ágyúja van. Katonái harcokban edzett, minden nélkülözéshez hozzászokott, elszánt és rajongó janicsárok és anatóliaiak. A török sereg fegyelmezett, vezérei hadászatiilag képzettek és az egész sereget az a szent meggyőződés vezeti, hogy amit ők tesznek, azt Allah is úgy akarja.

A magyar seregben még az ellenség közelében is felüti fejét az egyenetlenség. Alig tudnak a fővezér személyében megegyezni. Amidőn a többség a véghelyek kapitányát, Tomori érseket választja meg, Tomori maga kijelenti, hogy képtelen e tisztségnek megfelelni. Hiába a szabadkozás, az egyszerű szerzetesből lett kalocsai érseknek kell vezetnie a sereget. A király és Tomori belátják, hogy a csekély számú magyar sereg nem veheti fel az aránytalan harcot a törökkel szemben, igyekeznek a döntő csatát elkerülni, késleltetni, amíg az összes segélycsapatok megérkeznek, de a sereg egy része lázongva követeli, hogy azonnal támadják meg az ellenséget. Így határozták el, hogy 1526 augusztus 29-én hadrendbe állanak és felveszik a harcot Szolimán seregével. A csata megkezdése előtt a királynak végig kellett mennie a csapatok előtt, mert a király jelenléte nélkül harcolni nem akarnak.

A fegyelmezetlenség és viszálykodás meg is bosszulta magát. A győztes török sereg ellenállás nélkül vonult Budára.

A mohácsi síkon leáldozott Magyarország napja. Török uralom alá került az Alföld és a Dunántúl túlnyomó része; 150 évig nyögte a magyar a törökök rabigáját.

Ebben a hónapban üli meg a trianoni Csonka-magyarország a mohácsi csata négyszázados emlékezetét. Négyszáz esztendő alatt nagyot változott a világ folyása. Egykori ellenségünk, Törökországból hűséges szövetséges lett s a mohácsi síroknál Törökország budapesti követe is le fogja róni a kegyelet adóját. A két vitéz ellenfél lelkéből kialudt az ellenséges érzés utolsó szikrája is.

Ma már csak a történelem tanítja, hogy valamikor másfél évszázadon át idegen uralmat szenvedett Magyarország. Legyen ez a mi gyászünnepélyünk mementója azoknak, akik balgán hisznek a második mohácsi vész, a trianoni veszedelem örökkévalóságában. Mert minden mulandó a földön, Mohács is, Trianon is, csak Nagymagyarország örökkévaló; hazáját szerető bátor nemzetnek nincs oka rettegni a történelem viharaitól és enyészetétől.

A repülőgéptípusok kialakulása és azok harcászati alkalmazása.

Irta: HORVÁTH GYÖZŐ vkszt. őrnagy.

A repülés még csak az első szárnypróbálgatásoknál tartott, amikor a katonaság ennek az új közlekedési eszköznek a jövőjét és háborús jelentőségét felismerve, kísérleteit felkarolta, anyagilag és erkölcsileg támogatta és gyors fejlődését elősegítette. A géprepülés első kísérleteit 1903-ban a Wright testvérek végezték; nagyobb lendületet azonban csak Santos Dumontnak 1906-ban elért eredményei adtak.

A repülésre terelődött általános érdeklődésnek köszönhető, hogy a kezdetben csak néhány kilométer távolságban és alig pár méter magasságot elért repülőgépek két év múlva, 1908-ban már 115 méter magassági és 125 kilométer távolsági rekordot állítottak fel. 1909-ben pedig már a La Manche csatorna átrepülésével is sikeresen megpróbálkozhattak.

Az elért eredmények alapján a katonai követelmények ekkor már fokozódtak és a repülés fejlődésének határozott irányokat szabtak. A működési sugár megnyújtásán, a repülési magasság növelésén kívül hasznos súly továbbítását, felemelkedésben és leszállásban nagyobb fokú biztonságot követeltek meg és a repülőgép szerkezetében annak gépkocsin vagy vasúton való szállítása iránt állítottak fel követelményeket. Miután a repülőket úgyszólván kizárólag csak a katonaság támogatta, igyekeztek is a fenti követelményeket kielégíteni.

1910-ben egy francia hadgyakorlaton már repülők is részt vettek; felderítőszolgálatot teljesít-

tettek. Nálunk 1911-ben jelentek meg az első katonai repülőgépek a hadgyakorlatokon. Ebben az évben az angol és olasz katonai repülők már bombavetéssel is kísérleteztek.

Miután most már a katonai repülőgépeket mint harceszközt is kezdték kialakítani — elsősorban a léghajók leküzdését tűzvén ki feladatukul — ezért fokozatosan puskával, majd géppuskával is felszerelték őket.

Közben a repülőgép az első háborús tűzkeresztségen is átesett. Az olaszok a tripoliszi harcoknál; a bolgárok, törökök és szerbek 1912—13-ban a Balkán háborúban alkalmaztak repülőgépet. Ha a repülőtechnika komolyabb fejlődésének vagy nekilendülésének évét 1908-ban állapítjuk meg, akkor azt látjuk, hogy rövid három év elegendő volt ahhoz, hogy a repülést nemcsak kifejlessze, de már a hadviselés szolgálatába is állítsa azt.

A sportrepülés mindinkább háttérbe szorult és lázas sietséggel indult meg a katonai repülőgéptípus kifejlesztése. Mintha a közelgő háború sarkalta volna a jövő hadviselő feleket ebben a versengésben is; a legféltékenyebb és legtörekvőbb versenytársak a németek és a franciák voltak.

1914-ben, a világháború kitörésekor, az entente államok kb. 400 repülőgéppel szemben a központi hatalmak 250 repülőgéppel rendelkeztek. Ezek zöme természetesen a nyugati hadszíntéren összpontosult, ahol az entente államok kb. kétszeres légítúlerőben voltak. Keleten és a balkán hadszíntéren a repülő erők mindkét félnél nagyjában egyenlő erők voltak.

Azt már a békepróbálkozások és elméleti fejtegetések alapján tudtuk, hogy a legközelebbi

Halott őrszemek.

*Az élőkben már megrendült hitem,
A holtakban százszor jobban bízom én:
Elszórva: bércezen, völgyön, sík ölen
Vigyáznak néma sírok mélyiben...*

*Orlott prédán, rablott kincs felett
Árnyékhatalma van a zsarnokoknak!
Azé a rög, ki érte összeroskadt,
És benne édes álmod szendereg!...*

*Segesvár, Cenk, Komárom, Kassa földjét
Láthatatlan hősök őrzik — örökölték —
És védi nyugvó ősök férfi-karja...*

*Óh! horpadt sírok, korhadó kereszték,
A kényurak — ha látnak, megremegnek:
Csodás erő a porló csont hatalma!*

Vályi Nagy Géza.

Régi hadseregünk humora.

Irta: HAJDÚ ISTVÁN ny. ezredes.

K. alezredesnek — pozsonyi ezredparancsnok korában — egyik legnagyobb élvezete az volt, hogy ha honvéddel találkozott az utcán, azt megállította; megkérdezte, hogy kinek hívják, melyik századtól való, — mi járatban?

De ezt nem esupán passzióból művelte az alezredes úr, hanem azért is, hogy ez alatt a kikérdezés alatt a honvéddel jól szemügyre vehesse és ha annak külsején csak a legesekélyebb hibát is sikerült felfedeznie, a századparancsnokot felelősségre vonhassa.

Persze, az ilyen felelősségrevonásokat — hogy azok annál hatásosabbak legyenek — rendszerint

a vasárnap reggeleken megtartott gyűléseken esz-közölte.

Mert a tisztgyűléseket, nehogy a szolgálati időből valami veszendőbe menjen, rendszerint vasárnap reggel tartotta meg az ezredparancsnok úr. Igaz, hogy sehol sem volt előírva az, hogy a tiszturak a gőzfürdőbe is járjanak.

Az ilyen felelősségrevonások igen kedelmetlenül érintették a századparancsnokokat. Mert azokat K. alezredes úr mindig akként rendezte, hogy az illető századparancsnokot valósággal pellengérré állította.

Tudniillik, mikor már elmondotta a kifogásolni való esetet, rendszerint azzal a kérdéssel fordult a tisztikarhoz:

— Nos, kérem, és mit gondolnak az urak, kinek a századjától való volt az a honvéd?

Miután minden századparancsnok egyformán találhatta magát érintve, a kérdést rendszerint mély csend és általános elpirulás követte; mert hiszen: senki sem volt benne biztos, hogy a legközelebbi pillanatban nem az ő neve fog-e elhangzani az alezredes ajkairól?

Mikor aztán pár pillanatig gyönyörködött a századparancsnokok kínos várakozásán, újból felvette a szót:

— Hát, kiétől lehetne, — kérem — mint a X. Y. főhadnagy, vagy százados úrétól!...

Ebben a pillanatban természetesen, minden szem a szerencsétlen aposztrofált századparancsnok felé fordult, aki szegény, — ártatlansága teljes tudatában, — legjobban szeretett volna föld alá sülyedni. És még csak menteni sem tudta magát, mert hiszen jóformán azt se tudta, hogy kiről, miről van szó? Sőt még az is megtörténhetett, hogy a vád teljesen jogtalanul érte, mert hiszen nem egyszer történt az meg, hogy valamelyik — hájjal megkent — honvéd, hogy a biztos büntetést elkerülhesse, egy egészen más századot mondott be a magáé helyett.

Halála volt K. alezredesnek, ha olyan honvéddel

háborúban a felderítés legfontosabb tényezője a repülő lesz, mert ennek tevékenységét a földi események, különösen az erőmegoszlások alig befolyásolhatják. A repülők 1914-ben tényleg már a mozgósítás pillanatában sorompóba léptek és elég jó felderítő szolgálatokat végeztek; természetesen csak olyan korlátok között, melyeket gépeik tökéletlensége megengedett.

A világháborúban az anyagi eszközök úgyszólván korlátlanul állottak a hadvezetőségek rendelkezésére, így tehát lázas tevékenységgel fogtak a repülőtechnika kifejlesztéséhez. A biztonság kérdése is kevésbé esett latba, mint békében, a háborús alkalmazás folytán a hiányosságok mihamarabb szembetűntek, a követelmények úgyszólván naponta fokozódtak, így tehát a repülőgépipar hatalmas fejlődésnek indult. Az első követelmény az volt, hogy a repülőgép működési sugarát megnagyobbítsák, hogy az addig csak nagy nehézségek árán földéríthető, a hadszíntérhez csatlakozó területekbe is betekintést nyerhessenek. Fokozták tehát a gépek sebességét, növelték a teherbírását, hogy több üzemanyagot felvéve és azt gazdaságosabban kihasználva, az ediginél jóval nagyobb távolságokra is eljussanak.

Akkor, amikor az arcvonalak megmerevedtek, a földi felderítés lehetősége a minimumra redukálódott, annál inkább nőtt a repülő jelentősége. Míg kezdetben a repülő csak hadművelési felderítést végzett és felderítésének célja a seregtestek mozgásának megállapítása volt, most már a részletekre is mindinkább ki kellett terjednie. A repülő-felderítés feladatai lassankint különváltak. Más követelményeket támasztottak a

repülőgép típusát illetően is a hadművelési felderítésnél (távoli repülőfelderítés), mások voltak a követelmények a legkisebb részletekbe kiterjedő harcászati felderítésnél (közeli repülőfelderítés).

A hadművelési feladatok megoldása továbbra is az ellenségbe mélyen behatoló repülőfelderítést kívánta meg és megelégedett a közlekedő vonalak forgalmának vagy felvonulásra alkalmas területek megszállásának felderítésével. A harcászati felderítés a küzdő részek, különösen a tüzgépek és ütegek elhelyezkedésének, csoportosításának, műszaki munkálatainak aprólékos részleteit is tudni akarta.

A föld felett nagy sebességgel elsuhanó repülőgépekből a figyelés meglehetősen nehéz volt. A részletek pontosabb meghatározására sokszor az ellenség ellenhatása miatt is nem volt idő. De különben is szükségét érezte a repülő annak, hogy a sokszor csak következtetéseken alapuló megfigyeléseit megbízható módon ellenőrizhesse és így a megfigyelésben is tökéletesbíthesse magát. Ezeknek a követelményeknek a hatása alatt keletkezett azután a repülő fényképfelderítés és érte el a tökélynek magas fokát.

A közelfelderítést végző repülőnek a részletek megállapíthatása végett nagyon mélyen kellett leereszkednie, így tehát a gyalogsági fegyverek elhárító tüzeinek is ki volt téve. A földről kiváltott mozgásának megállapítása volt, most már a részletekre is mindinkább ki kellett terjednie, fokozatosan kialakítván a gyalogsági repülő típusát.

A légi figyelő sokszor látott olyan kedvező célokat, melyeknek pillanatnyi leküzdése különösebb

találkozott, akinek a keze köpenyege zsebébe volt dugva. Az ilyen honvédek a századparancsnoka, — bakanyelven szólva — *kihúzta a lutrit*.

Egy ilyen tiszti gyűlésen K. alezredes nagyon bús arcot vágott, mikor elkezdte a mondanivalóját:

— Szomorúan tapasztalom, — ugymond — hogy a századparancsnok urakon se a jó szó, se a szidás, se a fenytetés nem fog. Mit láttam kérem tegnap este: a Mihálykapu-utcában? . . . Szembe jött velem egy honvéd és — hihetetlen kérem, de való, — az a honvéd, mint valami koldus, a könyökéig zsebbe dugott kézzel járt az utcán. Hallatlan! . . . Megállítom kérem, megkérdem, hogy kinek hívják, melyik századból való. És mit gondolnak az urak, kinek a századától való volt az a honvéd?

(A szokásos mély csend és általános elpirulás, a századparancsnokok részéről.)

K. alezredes egy *tercel* feljebb kezdte:

— Hát ugyan kinek a századától lett volna másé-tól, mint a H. főhadnagy úrétól! . . .

II századparancsnok fellélegzett és részvétellel függesztette szeméit a tizenkettőkre.

K. alezredes — egy *oktávval* feljebb — folytatta:

— Hát kérem főhadnagy úr! . . . Ha én még egyszer egy honvédet találok az utcán a főhadnagy úr századától, — zsebredugott kézzel, hát én a főhadnagy urat alaposan be fogom zárni. Megértette? . . .

H. főhadnagynak legelső dolga volt a tisztgyűlés után, hogy azonnal felment a századához és megparancsolta az őrmesternek, hogy szedesse össze azonnal az összes köpenyegeket, vitesse a szabóműhelybe és azokon a *zsebeket varrassa be*.

Ez meg is történt.

A legközelebbi tisztgyűlésen, csak hogy a könnyei nem potyogtak K. alezredesnek a nagy elbúsulás miatt:

— Uraim, — kezdte mélabús hangon, — én már nem tudom, hogy mit csináljak az urakkal?

Nagyot sóhajtott, aztán folytatta:

— Uraim, itt olyan szomorú jelenségek kezdenek mutatkozni az ezredben, hogy én kénytelen leszek a legutolsó, a legszigorubb rendszerhez folyamodni és a századparancsnok urakat sorra becsukni.

Búsán lehajtva rázogatta a fejét.

Aztán egyszerre, mintha egy hipnotikus álomból ébredne — keményen kivágott mellel — és betyken félrefordított fejjel kérdezte:

— Hát mit gondolnak az urak, mi történt? . . . És nagyot szúrt a jobbkeze mutató ujjával fűrészerűleg előre felfelé.

Természetesen mély csend.

— Látom, hogy az urak el se tudják gondolni, — folytatta a találós kérdés megtejtését részvétellel hangon.

— Hát kérem! . . . Tegnapelőtt este a Lőrincapu-utcán, jön velem szemben egy honvéd, — És mit gondolnak az urak, hol tartotta ez a honvéd a jobb kezét?

Siri csend.

— No ugye, nem is képzelik az urak, — kérdé élénken felkiáltva. — Hát kérem, ez a honvéd a jobb kezét, — most lábujjhegyre ágaskodott és az imént még ércesen esengő hangja lassú suttogásba olvadt, — a *kebelébe dugva* tartotta a köpenyege alatt . . .

Az utolsó szavakat, már csak alig hallható hangon súgta, mintegy attól tartva, hogy ezt a szegycsontjeljes titkot avatatlan fülek is meghallhatják.

A tizenkét századparancsnok merev vigyázzban tizenkét szál gyertyaként vette körül a dobogót, mint egy ravatalt, melyen a szomorodott szívű alezredes állott.

Egyszerre azonban ismét fellángolt az alezredes úrban az élet szikrája. A tiszti szoba esőndjét megszekettette újból megtalált érces esengő hangja:

— És mit gondolnak uraim, kinek a századától való volt ez a semmiházi honvéd?

A századparancsnokok aggódó sejtelemmel lesték a szót az alezredes úr ajkairól.

eredménnyel kecségtetett volna. Ezért is, de mert földi figyellel nem tudtak mindenüvé betekinteni, ahova a tüzéség a hatótávolságával eljutott, tüzevezetés szempontjából is a repülővel való közvetlenebb érintkezés, illetve összeköttetés szükségesnek mutatkozott. Látjelekkel való meddő kísérletezés után a közvetlen összeköttetésre a rádiót használták ki, igen jó eredménnyel. Így alakult ki a külön tüzéségi repülő típusa.

A tüzéségi repülő tette lehetővé, hogy a tüzéség pontosan megfigyelt és vezetett tüzzel olyan távolságokra is hasson, melyekről azelőtt álmodni sem mertünk; amely hatástávolságok szintén a háborús technika fejlődésének voltak köszönhetőek. A háború előtti 12—14 kilométeres maximális lőtávolsággal szemben a 20—25 kilométer átlagos távolság nem is volt olyan számottevő, mert egyes lövegekkel 50 kilométeren felüli távolságot is elértek. Páris 75 kilométerrel lőtték.

A felderítés feladatai szerint tehát a háború folyamán négy repülőgép-típus beállítása vált szükségessé. A távol- és közelfelderítő repülőgép, mely utóbbinak alfajait képezték a gyalogsági és tüzéségi repülők. A távolfelderítés nagy hatósugarú, nagy gyorsaságú, esetleg különleges fényképezőkészülékkel (sorozat-felvételekre) ellátott repülőgépek, a közfelderítés kevésbé mozgékony, de részben páncélozott és részben rádió-készülékkel ellátott repülőgépek beállítását tette szükségessé.

Katonai repülőink a háború elején a repülést annyira sportnak tartották, hogy légi ellenfeleikkel találkozva, azokat gyakran kendőlobogtatással üdvözölték. Más volt a helyzet a nyugati hadszíntéren, ahol, mint azt már említettem, a franciák a repülő-

gépeket puskákkal és géppuskákkal fegyverezték fel. Igaz, hogy ennél a felfegyverzésnél elsősorban a német léghajók megtámadására gondoltak, de az csak természetes, hogy amikor a levegőben repülő ellenfelükkel találkoztak, fegyverüket az ellen is alkalmazták.

Igy mihamarabb megtörtént az első légi harc, mely a németeket is hasonló rendszabályok alkalmazására, azaz a repülőgépek felfegyverzésére kényszerítette. A felfegyverzés tökéletlensége szintén áldozatokat követelt, mert előfordult, hogy a repülő a géppuskával a saját légesavarját lőtte el és így lezuhant. Ilyen tapasztalatok alapján kísérleteztek a géppuskáknak megbízhatóbb elhelyezésével, amit eleinte úgy oldottak meg, hogy a géppuska tüzeit a légesavar forgásával hozták összhangba. Később pedig a géppuska csövét a légesavar tengelyébe szerelték be. Lövésnél a pilóta a repülőgéppel magával irányzott, azaz nekirepült az ellenfelének, vagy azt nyomon követte és úgy lőtt.

A megtámadott repülő a tűzhatás elől éles fordulatokkal és zuhanásszerű siklórepüléssel igyekezett menekülni. A légi harc tehát a repülőgépektől nagy mozgékonyt, gyors fordulatképességet követelt, ami a repülőgép súlyának csökkentésével elért kisebb szárnyfelületekkel volt csak lehetséges. Utasszállító repülőgép tehát a speciálisan légi harcra szánt vadászipülőgéppel nem volt alkalmas.

A légi harcokban hamarosan rájöttek arra, hogy az a repülő van fölényben, ki gyorsabb emelkedőképességgel az ellenfele fölé emelkedik és hátulról csap le rája. A vadászipülőgép tehát szintén egészen új típust jelentett, mely nagy sebességével,

Az alezredes úr — szokás szerint — egy terccel feljebb:

— Hát kérem, ugyan kinek a századától lehetett volna másétól, — mint: a H. főhadnagy úrétól! . . .

Huszonkét részvételtjes szem simogatta végig a talpig elpirult H. főhadnagy arcát.

— H. főhadnagy úr! . . . Hallotta ezt? . . . Kérdé most, egyenesen H. főhadnagra szegezve szűrő tekintetét K. alezredes. Mit szól ehhez? . . . Megint a maga századától! . . . A multkor is a maga honvédje volt az, akit zsebredugott kezekkel találtam az utcán.

H. főhadnagy hallgatogon áll.

— Feleljen, ha kérem, főhadnagy úr! — kiált rá szívet remegtető hangon az alezredes. Hogyan történhetett az meg, hogy Önnek egy honvédje a kezét a mellén a köpenyeg alá dugva járt-kelt az utcán?

— Ezredes úr, jelentem alázatosan, — felelé H. főhadnagy általános elképedés és megrémülés közepette, — az úgy történhetett meg, hogy: én a századnál a köpenyegek zsebébe bevarrattam!

. . . Rettenetes! . . . Ilyet talán még soha nem mondott senki, amióta csak köpenyeg van a világon és a köpenyegnek zsebei vannak! . . . A tizenegy századparancsnok ijedten váltogatta tekintetét az alezredes úr és H. főhadnagy között. Mi lesz most?

K. alezredes ismét a lábujjhegyére emelkedett:

— Bevarratta? . . . nahát majd én is bevarrom a főhadnagy urat!! És mint aki nagyon jó viccet mondott, a jobbsarkán egy félfordulatot tett az ablak felé, a balsarkával pedig dobbantott hozzá.

H. főhadnagy a parancskiadásnál a következő szöveget intézte ezen a napon a legénységhez:

— Aki az én századomtól még egyszer az alezredes úrral találkozik az utcán: azt én bezárom 30 napra! . . . Ha az alezredes urat valahol megpillantjátok, forduljátok be a legközelebbi házba. Menjetek fel a harmadik emeletre és keressetek engem. Mire lejöttek, az alezredes úr akkorra már elment. De még egyszer figyel-

mezteltek benneteket, hogy soha többé meg ne történjék, hogy valamelyikötök az alezredes úrral találkozzék.

Elkövetkezett a tavaszi szemle.

A szemlélő tábornok azt kérdezi H. főhadnagy egyik honvédjétől:

— Mit tesz maga, ha az utcán az alezredes úrral szembe találkozik?

A honvéd bátran a szemébe nézve a tábornoknak őszinte becsületességgel felelte:

— Tábornok úrnak alázatosan jelentem, az nem történhetik meg.

— Miért nem? Kérdezte meglepetten a tábornok.

— Azért, jelentem alázatosan, mert ha én az alezredes urat az utcán megpillantom, hamar befordulok a legelső házba, felmegyek a harmadik emeletre és ott keresem H. főhadnagy urat. Mire onnan lejövök, — akkorra az alezredes úr már elment.

De nem is találkozott H. főhadnagnak egyetlen honvédje sem soha többé K. alezredes úrral az utcán.

A 70-es években történt.

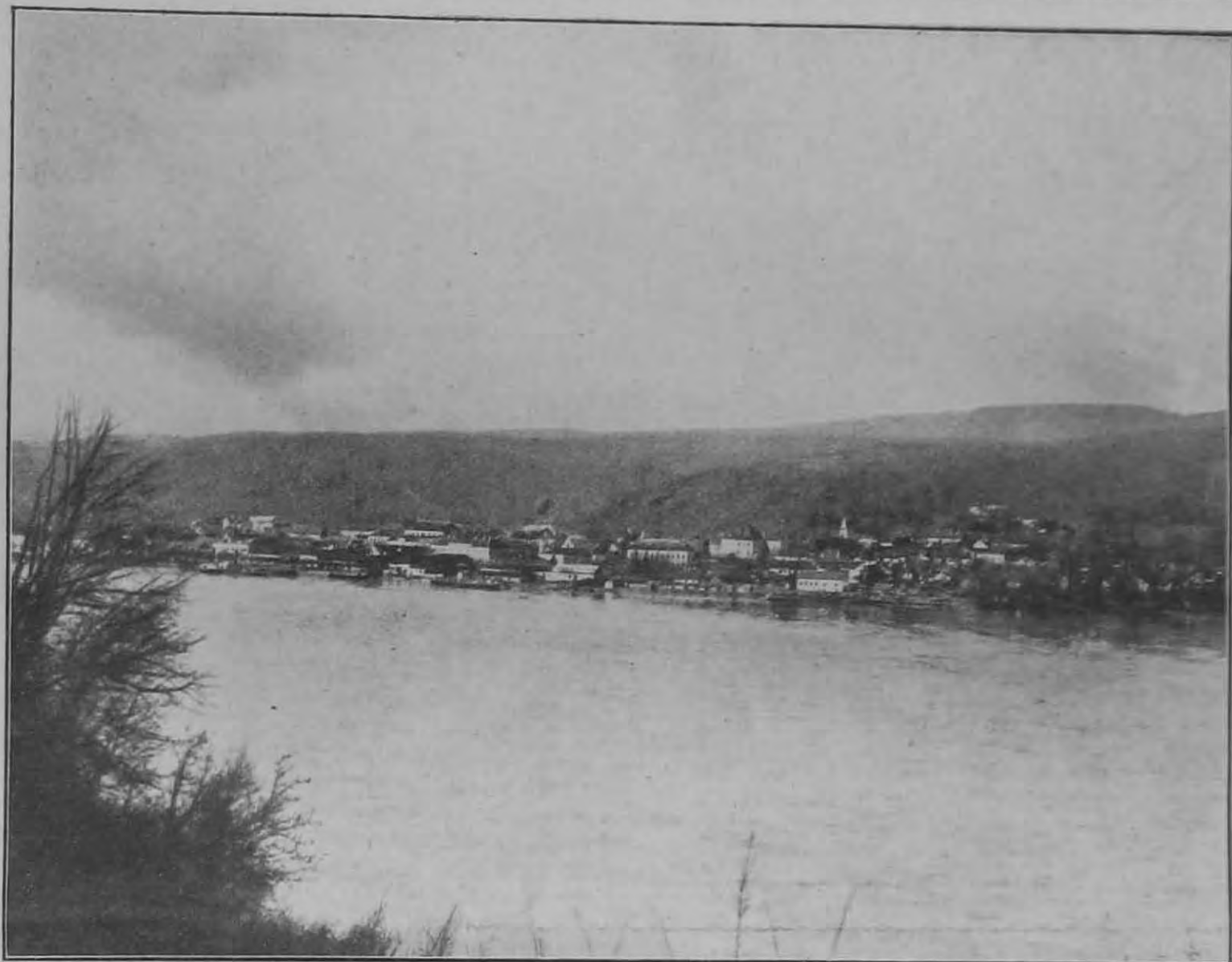
Araszos szakállas, piros csizmanadrágos honvédhadnagy tanítja a legénységnek a rohamozást.

Támadást tervezett egy erdőszél ellen, ahová egy jóképű ceglédi fiút, — egy tizedest, — küldött ki a rajával azon feladattal, hogy — ha majd ő, a századdal rohamra indul, — az erdőszélén — *tüntessen*.

A tizedes, — annak rendje és módja szerint megismételvén a hadnagy úr előtt a kapott feladatot, — elindult és az erdőszéli sűrű bokrok közé elbujtatta a rajt.

Mikor aztán a hadnagy úr kiadta a jelszót: „Roham!” a tizedes előbújt az erdőből, de a *tüntetés* amúgy, jó ceglédi módon értelmezte. Szembe állott a rohamozó századdal, és — sapkáját a levegőben lóbálva a rajával együtt torkaszakadtából ordította: *Éljen Kossuth Lajos!*

Ami vissza kell szereznünk: Orsova.

emelkedőképességével és fürgeségével különbözött a többi repülőgépektől. Míg a többi repülőgépek általában mind kétülésesek, a vadászgépek együlésesek.

A háború további folyamán a repülők a földi harcokból is mindjobban kivették részüket. A holt célok leküzdésére szánt bombák az élő célok ellen való alkalmazásra nem bizonyultak eléggé hatásosaknak. A repülők rájöttek arra, hogy géppuskáik tüzevel a földi hareba közvetlenül beavatkozva nagy hatást érhetnek el. Az első tapasztalatokat rögtön értékesítették is és a külön csatarepülők típusát fejlesztették ki. A csatarepülők a repülőgépektől az érzékeny felületek páncélozásán kívül különösebb követelményeket nem vártak.

A repülőgép-típusok kialakulása a háború befejeztével még nem záródott le. Sőt, lehetne mondani, hogy a béke nyugalmas évei alatt még csak most fognak kialakulni. Már is olvasunk olyan repülőgépekről, melyek 10–15 személy szállítására alkalmasak. Számolnunk kell tehát azzal, hogy a repülőgép a jövő háborújában csapatszállításra is alkalmazásra jut. Ha ez alatt nem is kell nagy tömegek szállítására gondolnunk, de kisebb egységeknek az arcvonal mögött való földrehelyezése és az anyaország ipartelepei, közlekedési gócpontjai és műépítményei ellen végrehajtott vállalkozásaik is érzékeny veszteségeket okozhatnak, a földi

hadviselés egész képét megváltoztathatják. Már a háború folyamán is előfordult, hogy repülők kémeket helyeztek földre vagy szállítottak el; földre-helyezett műszaki járőrök hidakat robbantottak, raktárakat gyújtottak fel.

Mint látjuk, a háború négy éve alatt nemcsak a repülés technikája fejlődött ki, de maguknak a repülőgépeknek háborús feladatai is olyan határozott irányt vettek, hogy ezek megoldására külön-külön típusokat kellett megteremteni.

A háború elején csak egységes repülőgépet ismertek, ma már

távol- és
közel-felderítő (gyalogsági-, tüzérségi-)
csata-,
bombavető- és

vadász-repülőgépet különböztetünk meg, melyekhez a közeljövőben még a csapatszállító repülőgépek fognak sorakozni.

A repülőknél adott feladatok tehát éppolyan különleges repülőgéptípusokat teremtettek meg, mint ahogy különböző típusok alakultak ki a haditengerészetnél a hadihajókat vagy a tüzérségnél a lövegek ürméretét és hatástávolságát illetőleg.

A „Gott strafe England!” jelszava jellemzi legjobban a németeknek az angolok, mint a háború rendezői ellen izzó gyűlöletét. Flottájuk túlságosan gyenge volt ahhoz, hogy az angol tengeryi fő-

lénnyel szemben eredményre számíthattak volna. Az a hajthatatlan akarat azonban, hogy legelkeseredettebb vetélytársukat szigetfészükben érzékenyen veszélyeztethessék, már békében arra ösztökélték a németeket, hogy hatalmas léghajórajt építve, azokkal az angol gazdasági élet gócpontjai ellen bombatámadásokat intézhessenek.

Az angolok hatásos légvédelmi ellenrendszabályai és a léghajókban szenvedett nagy veszteségek fokozatosan arra kényszerítették a németeket, hogy a légi támadások eme módjára is a repülőket használják fel. A repülők teherbírása azonban olyan csekély volt, hogy a magukkal vihető bombák csak tömegben alkalmazva tudták a léghajók bombáinak hatását megközelíteni. A repülők nagy tömegben való alkalmazása a mind tökéletesebb angol védelmi technika folytán károsnak bizonyult. Ezért az egyes repülőgépek teherbíróképességét és így az általuk szállított bombák súlyát és hatását igyekeztek fokozni.

Ezek a követelmények egy új repülőgéptípus szerkesztését tették szükségessé, mely a többiektől főleg a nagy teherbíróképességében különbözött. Természetes, hogy a nagy teherbíróképesség követelte jelentékenyen nagyobb szárnyfelületek a bombavető repülőgépeket lomhábbá tették és sebességüket is lényegesen csökkentették. A bombavető repülő tehát, ha nappal támadott, az ellenség ellenhatásának könnyen áldozatául eshetett. Támadásait tehát éjjel kellett végrehajtania, ami az éjjeli repülést nagy arányokban kifejtette.

(Folytatjuk.)

Irányelvek a tüzesetek nyomozásánál.

Irta: SOLTÉSZ IMRE ezredes.

A 80-as években egyik megboldogult magasabb rangú tisztünknek az volt a kérdése a szemle alá vont legénységhez, hogy mennyi idő alatt kell a tüzesetet kideríteni. A helyes feleletnek úgy kellett hangzania, hogy fél nap alatt, mert ha azt ennyi idő alatt nem sikerül kideríteni, akkor a tüzesetet kiderítetlen is marad. Ennek a gyakorlati tapasztalaton alapuló állításnak az volt az alapja, hogy az az anyag, amelyből a tűz keletkezésére és tettes kilétére következtetni lehet, rendszerint olyan kevés, hogy bizony annak feldolgozásához fél napnál nem igen kell több idő.

Cikkemben azokat az elveket akarom ismertetni, amelyeket a tüzesetek nyomozásánál szem előtt kell tartani, hogy ennek a legnehezebbnek mondható feladatnak sikeresen megfelelhessünk.

A tüzeset színhelyén megejtett tűzvizsgálat kiinduló pontja a nyomozásnak. Ha ennek eredménye az a föltevés, hogy emberöléssel párosult gyújtogatás esete forog fenn, akkor a helyszínén szerep jut a bíróságnak is, a bírói szemle megtartásával.

Igen fontos, hogy a csendőr a lehető leggyorsabban jusson ki a vész színhelyére. Ekkor ugyanis még sok olyat láthat, ami őt a további nyomozás folyamán útbaigazíthatja. Az egyik tüzesetnél az idejekorán ott termett csendőrnek feltűnt, hogy az égő háztól, az első napon felázott szántóföldön át, olyan lábnyomok vezetnek,

melyeknél főképp a lábhegy volt a földbe benyomódva és a lépés hossza 75 cm-nél, tehát a rendes lépésnél hosszabb volt. A csendőr a látotakból helyesen arra következtetett, hogy a lábnyomokat visszahagyott egyén futott. Az egyik helyen a lábnyom teljes egészében meglátszott és gipszben le is volt mintázható. Miután a káros haragosának lábnyomai ezekkel a nyomokkal azonosoknak bizonyultak, fontos perdöntő bizonyíték került a csendőr birtokába.

Ha a csendőr már csak akkor ért volna a helyszínére, midőn odasereglett az egész falu népe, akkor ezeket a lábnyomokat bizonyára nem tudta volna felfedezni.

Ha a csendőr a helyszínére érve már embereket talál ott, kérdezze meg azokat, hogy közülük ki volt ott a legelső. Kérdezősködés útján, ember-ről-emberre haladva, eljuthat azon személyhez, aki tényleg legelőször ért a tűzhöz és ez lesz az eset koronatanuja.

Egy ilyen koronatanu elmondotta, hogy az égő házhoz érve, a lángok a kémény mellől ütöttek ki, a padlás feljáró ajtaja pedig lakattal zárva volt. A megejtett tűzvizsgálatnál a kéményajtó nyitva volt és körülötte a kémény fala erősen kormosnak látszott. A kémény körül olyan hamumaradványokat találtak, melyekben megpörkölődött bükkönymagvak is voltak. Helyesnek bizonyult az a feltevés, hogy a rosszul záródó kéményajtón át szikra pattant ki és a közelben lerakott bükkönnyt meggyújtotta. Egy másik ilyen koronatanu elmondotta, hogy az égő házba azért rohant be, mert onnan erős durranást hallott. Az egyik szobában a kályhánál egy szétrobbant benzines kannát látott, köröskörül pedig a szobaberendezés égett. A megejtett nyomozás során így derült ki, hogy ebben a házban a benzint világításra használták, de mert sőt nem tettek bele, az a tüzes kályha mellett felrobbant és tüzet okozott.

Néha nem sikerül azt az egyént megállapítani, aki legelőször jutott a helyszínére; ilyenkor a tűzoltók előadása is tájékoztathat. Egy bolti tűznél a csővezető szalmával kitöltött cukordobozokat oltott el. Ezen az alapon derült ki, hogy a káros biztosítási esalást követett el. A tűzoltók kikérdezésénél ne kerülje el figyelmünket az, hogy megkérdezzük, hogy mit változtattak ezek a helyszínén mentés és oltás közben. Az egyik tüzesetnél a tűzoltók a villanyvezetéket vágták el. Így derült ki, hogy itt rövidzárlat okozta a tüzet.

A helyszínét a csendőr lehetőleg szakértőkkel is vizsgáltsa meg. Ilyenek a tűzoltóparanesnok, a vegyész, építész, gépész, szóval olyan szakemberek, akik érdektelenek és ismereteiknél fogva felvilágosítást adnak a tűz keletkezésére nézve. Az építész állapíthatja meg, hogy a kéménybe épített gerendának áttüzesedése volt-e a tűz okozója. A vegyész állapíthatja meg az öngyulást, a gépész a hajtókerék tengelyének áttüzesedését. Említettem, hogy ezeknek a szakértőknek érdekteleneknek kell lenniök, mert ha pl. éppen az ő hibájukból keletkezhetett a tűz, akkor hibájukat leplezni is fogják és hamis nyomra vezetnek. Az egyik kárbeclő terményégéskor fontos szakvéleményt adott, midőn kimutatta, hogy a gabonaföld szélén nem volt megásva a biztosító barázda és így tör-

Képek a Faluszövetség gödöllői kiállításáról: Kormányzó Úr Ö Főméltósága meglátogatta a cserkésztabort. Schöffler felv.

ténhetett, hogy a vonat mozdonyának kéményéből kipattanó szikra meggyújtotta a száraz gabonát. Egy másik esetben bebizonyította, hogy a cséplőgép szikrafogója nem volt rátéve a kéményre.

Tűzvizsgálatkor a bűnjelek, nyomok és nyomravezető tárgyak ne kerüljék el a figyelmünket. Az egyik lakásban a fürdőszobából tűz ütött ki. Tűzvizsgálatkor a fürdőkályha falba illeszkedő csőve körül erős füstkorom látszott. Ezen az alapon derült ki, hogy előző napokban kéményt tisztítottak s hogy a korom ne szóródjék le a keskeny kályhaeső körül a szobába, rongyot esavar-tak. Napok mulva fürdéshez tüzet raktak a fürdőkályhába, azonban a kályhaesőről elfelejtették az odacsavart rongyot levenni. Így történhetett, hogy a kályhaesővön kirepülő szikrák a körülesavart rongyot meggyújtották és tüzet okoztak.

Egy tűzvizsgálatnál az elégett bolti fiókok egyikében öngyújtók voltak, melyek közül az egyiknek kupakalakú fedele fel volt pattanva. Ezekkel az öngyújtókkal végzett próbák igazolták, hogy automata szerkezetüknél fogva könnyen felpattannak, mihelyt a fedelük alatt levő gombot valami ütés vagy nyomás éri. Mivel a gombnyomásra nemesak a fedél pattant fel, de egyúttal az öngyújtó is kigyúlt, logikus volt a föltevés, hogy a kereskedő által erősebben becsapott asztalfiókban a véletlenül benzinnel is megtöltött öngyújtó kinyílt és meggyulladva tüzet okozott.

Antennás rádióknál tanácsos megvizsgálni, hogy vajjon a rádiókészülék vihar esetére ki volt-e

kapcsolva és az átesetelő úgy volt-e beállítva, hogy az áram ne a házba, hanem azon kívül a földbe vezetessék. Külföldi hírek hozták már, hogy villámesapáskor a ki nem kapcsolt rádió a villámot a házba vezette és tüzet okozott. Mások szakvéleménye szerint a magasfeszültségű villám elvezetéséhez a közönséges rádió drótja nem elég vastag.

Tűzvizsgálatkor azt kell elsősorban megállapítani, hogy hol volt az a hely, ahol először keletkezett a tűz. Ezt a helyet a tűz forrásának vagy fészkeének nevezzük. Ezt a helyet kell tehát a legbehatóbban átvizsgálni, hogy a tűz keletkezésének okát megállapíthassuk. Az egyik szalmakazal tövében pipát találtak. Mi sem természetesebb, mint az, hogy az abból kihullott tüzes hamu okozhatta a kazalégést.

Tévednénk, ha azt hinnők, hogy a tűz keletkezésére nézve csak azok a tárgyak nyújtanak felvilágosítást, amelyeket a tűzforrásnál találunk. Vannak lényeges más körülmények is, melyek a nyomozásnál feltevéseinkben útbaigazítanak. Ilyen körülmény pl. az, hogy mikor, milyen napszak és órában ütött ki a tűz. Nem tételezhető fel, hogy maga a káros gyújtotta volna fel a házat, ha megállapítottuk, hogy a tűz éjjélkor ütött ki, midőn a megelégedett sorban élő káros családjával együtt aludt. Ellenben nyomós a gyanu ellene akkor, ha a tűz kiütésekor családjával hazulról távol volt és értékesebb holmiját is magával vitte. A tűz keletkezésének idejénél vegyük számításba

azt is, hogy elzárt ajtóknál sokkal későbban esap ki a láng, mintha a tűzforrásnál elég huzat van a tűz táplálására.

Fontos körülmény továbbá az, hogy hol — az égő ház melyik részén — ütött ki a tűz. Egy alkalommal az istállóban a lovak alatt levő szalma gyulladt ki. Megállapítást nyert, hogy a kocsis a kalapja szalagja mellé dugdosta a kakasgyufákat. Lehajolva a gyufák kipotyogtak és a szalmába hullottak. A lópatkóval érintett kakasgyufa az alomszalmát meggyújtotta.

Pincéből, padláson a kémény mellől kicsapó láng eléggé tájékoztat a tűz forrására nézve.

Fontos továbbá az is, hogy mi égett el? Biztosítási csalásnál a károsnál alig fog egyéb elégni a biztosított holminál. Érdektelen szakemberekkel meg kell állapítani, hogy mennyi a kár. A káros hemondását nem kell készpénznek venni, mert ez saját érdekéből túlozni fog. Jelentékeny túlértékelést találunk olyan esetben, ha biztosítva volt az elégett tárgy, vagy ha éppen biztosítási csalást gyanítunk. Ez utóbbi esetben fontos az is, hogy nem volt-e az elégett tárgy túlbiztosítva s hogy vajjon a biztosítási idő nem volt-e lejárfélben.

Meg kell állapítani, hogy milyen volt a szél iránya. Megesett már, hogy valaki szomszédját azért gyújtotta fel, mert azt várta, hogy a szél irányába eső biztosított háza is meggyullad tőle.

Fontos következtetést vonhatunk le abból is, hogy kinek a vagyontárgya égett el. Egy alkalommal az egyik bérlő azért gyújtotta fel utódjának gabonakészletét, hogy megbosszulja azt, hogy vetélytársa az ingatlan kibérlésénél füllicitálta őt, minek következtében ő a bérletből kimaradt.

Milyen indoka lehetett valakinek a felgyújtásra? Ilyen indító ok lehet: anyagi érdek, bosszú, beteges vágy (pirománia), öngyilkossági vagy gyilkossági szándék, pl. ha valakire éjjel rágyújtják a házat, bűnpalástolás, pl. a dánosi rablógyilkosságnál. Oka lehet a tüzesetnek a hibás építkezés, a kéménytisztogatás elmulasztása, gyermekek játéka gyufával, tűzzel való gondatlan bánás, pl. ha valaki égő gyertyával jár a padláson; lövés, elővigyázatlan dohányzás gyulékony tárgyak közelében, pl. a csűrben, tüzes hamunak a szemétdombra szórása, rövidzárlat, kémény- vagy mozdonszakra. Egy alkalommal egy beszállásolt hivatalnok úgy égett meg, hogy a kályha mögött fát szárítottak s a heves tüzelésre a fa és ettől az alvó hivatalnok ágyneműje meggyulladt.

Fontos annak megállapítása, hogy a felgyújtás hogyan történt; pl. foszfort tettek a szalmakazal mellé s a nyers foszfor a nap hevétől lángot fogott. Gyújtózsínórral, vagy más gyújtókészülékkel okozott tűz éppen olyan bizonyítéka a gyújtogatási szándéknak, mint ha egyszerre több helyen üt ki a tűz, vagy ha az ajtót eltorlaszolták olyan célból, hogy a káros ne menekülhessen, hanem bennégjen.

Még a tüzet kísérő mellékjelenségek se kerüljék el figyelmünket. A tűz színhelyén érzett petroleum-, kátrány- vagy benzinszag a robbanás, vagy a világító gázcsap nyitott volta, mind olyan kísérő tünetek, melyekből a tűz keletkezésére nézve értékes következtetéseket lehet vonni.

Mindezeket egybevetve, feltehetjük a végső kérdést, hogy ki lehetett a tettes? Erre a feleletet sokszor a gyanúsított szemügyre vételével szerezhetjük meg, pl. a tettes előkészületeket tett a gyújtogatásra, de a petroleumszag megérzett a ruháján is. Néha már közszájon forog a tettes neve. A kikoszorozott vőlegény már a köznép előtt megfenyegette a leány apját, hogy felgyújtja. Ezt a fenyegetést beváltottnak lehet tekinteni akkor, ha az apai ház tényleg lángbaborul. Néha a gyanúsított alibivel fogja magát mentegezni. Ez azonban nem mindig bizonyíték ártatlansága mellett; főképen akkor nem, ha a gyanúsított időzített gyújtóeszközt használt, azután pedig elment hazulról és távollétére alibi tanukat szerzett. Az egyik gyanúsított szintén alibi tanukat nevezett meg, bizonyítván, hogy a tűz kiütésekor távol volt. De ez még nem bizonyította azt, hogy nem ő bujtotta fel a gyújtogatót.

A biztosítási csalás feltételezésekor fontos a gyújtogató anyagi viszonyainak megállapítása. Ha el van adósodva és a biztosítási összegből akarja rendezni anyagi viszonyait, akkor jogos a föltevés, hogy ő lehet a bűnös. Néha a gyanúsított előélete is tájékozást nyújt, ha pl. bebizonyul, hogy az illető gyújtogatásért már büntetve volt, egyszer pedig annak gyanuja miatt vizsgálat alatt is állott.

Ilyen megcsontított ágrárállamban, mint amilyen a miénk, nemzetgazdasági szempontból elsőrendű érdek fűződik ahhoz, hogy ne csak a többtermelésre törekedjünk, hanem, hogy azt, ami megvan vagy megtermett, a pusztulástól is óvjuk meg. Az árvizekből ezidén kijutott nekünk is bőven. Igen sok vidék terményét öntötte el az ár és földte be az iszap. Most tehát csak attól óvjon az Isten, hogy ami megmaradt még, az ne váljék a tűz martalékává. Vegyük fel tehát a harcot a vörös kakással szemben. Időszerű járőrvezetőinket csépléskor, vagyis a „tüzesetek évszakában“, kioktatni a tűzrendészeti óvszabályok ellenőrzésére és beható iskolázás által megadni nekik a képességet arra, hogy a tüzeseteket sikeresen is nyomozhassák. A gyújtogató kimélet nélkül bűnhődjék, hogy e súlyos bűn újból való elkövetésétől visszarettenjen!

Nem fogok én hazám dicsérője soha is lenni, mert az arra nem szorult s egyébiránt magamat oly szoros kapcsolatban vélem hazámmal, hogy annak dicséréte nem látszik előttem helyesebbnek, mintha valami rokonomat vagy önszemélyemet magasztalnám s ha valamiben kivételt merek tenni, az egyedül és kirekesztőleg csak közjóra célzó adakozásunkat érdekli, mellyel bátran állhatunk, mert abban sok nemzet előtt elsőséget érdemlünk. Sok azt gondolja, hogy az úgynevezett közszellem, mely önhasznát a közhaszon mögé teszi s azt csak az egész előmozdításában s felemelkedésében keresi, nálunk kimúlt és az önszeretet s öntekintet ki nem írtható gyökeret vert, mely minden remesb érzések kifejlődését gátolja; de koránt sincs úgy, jól tudom én azt; s alig van ország, hol mesterkéletlen, igazi s felemelkedett hazaszeretet több mellben lángolna, habár titkon is, mint hazánkban.

Széchenyi.

Képek a Faluszövetség gödöllői kiállításáról: A „Blaža Lujza” szoba. Schäffer felv.

Irányelvek a fegyelmi fenyítőjog alkalmazásánál.

Irta: Dr. KRANTZ DEZSŐ alt. ügyész.

A fegyelmi fenyítőhatalom a katonai előjárónak parancsnoklási jogából folyó legtartalmasabb hatalmi jogosítványa; a fegyelem fenntartásának fontos eszköze. A vele való lelkiismeretes, részrehajlatlan, minden túlszigortól és szenvedélytől, de viszont minden gyengeségtől ment élés nemes feladatot, de egyúttal nehéz kötelességet ró a fenyítésre jogosultakra.

A fegyelmi fenyítőhatalom gyakorlati vitelénél két főkérdés merül fel és okoz főleg nehézséget. Az egyik a fegyelmi fenyítőeljárás tárgyra, a másik a fenyítés kiszabására vonatkozik.

Tárgy tekintetében a fegyelmi fenyítőhatalommal felruházott előjárónak avégből, hogy illetékeségét túl ne lépje, ismernie kell mindenekelőtt a büntetendő cselekményeket és mulasztásokat lényegük és jellegük szerint, vagyis tudnia kell, minő esetek tartoznak a büntettek, minők a vétségek, illetve a kihágások osztályozási rendje alá.

A fegyelmi fenyítőhatalom gyakorlásával felmerülő második nehézség valamely konkrét fenyítés kiszabására vonatkozik. E tekintetben a fenyítésre jogosult csak általános normatívumokra, tág keretű mérlegelésre van utalva. Annál gondosabban kell tehát szemügyre vennie a felmerült büntetést érdemlő esetet. Hogy el ne tévessze a fenyítés

gyakorlati célját, nevezetesen: a fenyítés nemének helyes megválasztása és az elkövetett rosszal arányban álló, tehát igazságos megtorlás által azt a kedvező hatást, melynek elérésére a katonai fegyelem fenntartása érdekében a fenyítés alkalmazásával törekednünk kell.

Ennek az érdeknek az előmozdítása az egyedüli célkitűzése értekezésemnek. Reámutatás arra, mi mindent vonjon megfontolása körébe az elhatározásra hivatott előjáró és parancsnok, ha alárendeltjének valamely büntetendő magatartásáról tudomást szerez.

Avégből, hogy — miként általában a büntetendő magatartás — valamely fegyelmi kihágás (fegyelmi úton megtorolható vétség) is helyesen intéztessék el, vizsgálni kell mindenekelőtt a tettes *beszámíthatóságát*, vagyis a tiltott cselekmény vagy mulasztás elkövetésénél a bűnösség felismerésének képességét; a tettes elhatározásának szabadságát; s hogy vajjon a tett egyáltalán büntetendő-e?

Vizsgálni kell tovább, vajjon a konkrét esetben nem forog-e fenn *elévülés*, mely a felelősségrevonás lehetőségét kizárja. Ez a kizáró ok a fegyelmi kihágások tekintetében pusztán határidő lefolyásától függ. „Oly kihágások, melyek csak fegyelmi fenyítéssel sújthatók, ha elkövetésük után három hónapnál később jutnak a fenyítésre jogosult előjáró tudomására, — többé nem fenyíthetők.” (Szolg. Szab. I. R. 655. pont.)

Ha oly események vagy mulasztások adódnak elő, melyek a katonai büntetőtörvény szerint *vétségek*, akkor az elévülés kezdetét és a büntethetőség megszűnését a büntetőtörvény határozványai szerint ítéljük meg. A vétség elévülése pedig nem egyedül a törvényben megállapított idők múlásától, de szubjektív feltételektől is függ; ugyanis a katonai büntetőtörvény 136. §-a szerint az elévülés csak annak válik javára, aki a vétség elévülésének ideje alatt büntetlenségben vagy vétségben nem vált bűnössé, nyereségvágyból elkövetett vétség esetén tőle kitéphetőleg kártérítést is adott s a tetteből származó haszonnak nincs már birtokában. Azután vizsgálendő, vajjon a megtorlás lehetősége nem-e szűnt meg az okozott egész kárnak a tettes által idejekorán *tevékeny bűnbánatból* történt jóvátétele következtében. A tevékeny bűnbánat büntetlenséget biztosít, ha a tettes a vétség véghezviteléhez vezető esemény lehető befejezésétől önként *clállott*; vagyis, ha azt nem akaratán kívül eső okokból hagyta abban, minők az ő tehetetlensége, valamely külső akadály közbejövetele vagy a véletlen.

A tevékeny bűnbánat megszünteti büntethetőségét a tolvajnak, sikkasztónak, ha mielőtt bűnössége a bíróságnak vagy más felsőbbségnek tudomására jutna, a tetteből eredő egész kárt önmaga megtéríti.

A tettesnek tehát önmagának — de nem egy harmadik egyénnek ő helyette — *önként és egészen* kell a kárt megtérítenie. Ezzel a tulajdonképeni, valóságos megtérítéssel egyazon tekintet alá esik a felsőbbégi tudomásuljuttatás előtt a tettes és a kárvallott között a nyújtandó kárpótlás tekintetében megkötött *egyezség*, valamint az is, ha a tettes az elsajátított vagyon egy részét a felsőbbégi fölfedezés előtt a kárvallottnak visszaadja s a többire nézve egyezséget ajánl, föltéve, ha az utóbbi ezt az ajánlatot elfogadja.

Mindezek szemügyre vétele és méltatása után azt kell kutatnia az előljárónak, vajjon saját fegyelmi hatáskörében elintézheti-e az esetet, avagy a bűnvádi üldözésre illetékes parancsnoknak, esetleg más hatóságnak kell azt átengednie?

Ha az a felfogás alakul ki benne, hogy az ügy büntetőbírói útra tartozik, avagy, ha nyomban tisztában van azzal, hogy az eset bírói elintézést igényel: *tényvázlatot* kell a Szolg. Szab. 650. pontja értelmében megszerkesztenie, illetve megszerkeszteni.

Ellenben, ha az eset fegyelmi elintézésre alkalmas volta nyilvánvaló, meg kell vizsgálnia, vajjon saját fenyítő hatalma a felforgó esetben illetékeség szempontjából nem esik-e korlátozás alá; vajjon a fenyítésre nem valamely, nálánál magasabb előljáró, — annál az oknál fogva, mert a büntetendő eseményt szeme láttára vagy szolgálati tekintélye ellen követték el — avagy nem a honvéd állomás stb. parancsnok illetékes-e; végül vajjon saját fegyelmi fenyítő hatalma a jogkörébe eső fegyelmi fenyítésre nem elégtelen-e?

Ha meggyőződött, hogy az elintézésre ő illetékes, meg kell állapítania a *tényállást*; bizonyosságot kell szereznie arról, vajjon a kifogásolt eseményt vagy mulasztást tényleg elkövették-e s hogy nyert-e a bűnösség kétségtelenül megállapítást. Mert sarka-

latos alapelv, hogy „fenyítéseket sohasem szabad a kifogásolt esemény és bizonyítékainak megfelelő megvizsgálása, valamint a fenyítendőnek kihallgatása nélkül kiszabni!“

Ennél a ténykedésnél az előljáró nincs szigorúan megszabott formákhoz, holmi, a bűnvádié-hoz hasonló eljárási szabályokhoz kötve: legjobb belátása szerint tisztázza a fenti kérdéseket, elsősorban a fenyítendő szóbeli kihallgatásával, esetleg írásbeli nyilatkozatával, ha pedig a tettet nem szeme láttára követték el, az eset szemtanúinak kikérdezésével is. A fenyítendő tettek önmaga általi észlelete esetén további bizonyítékszerzésre a fegyelmi eljárásban szükség nincs.

A bűnösség kérdését a fenyítésre váró beismerése, tagadás esetén tanukihallgatások és más egyéb bizonyítékok döntenek el, illetve szolgáltatják.

Kivételesen szükséges a beismerés — „a tett bevallása“ — és pedig a rendfokozat nélküli tettes által a kár haszonlesésből elkövetett, de nagyon csekély jelentőségű büntetendő eseményeknek a csapat- vagy egyéb önálló parancsnok (főnök) belátása szerint a Szolg. Szab. 649. pontja értelmében és az ott megszabott föltételek alatt *fegyelmi úton lehető megfenyíthetéséhez*.

Tagadása esetén a tanuvallomásokat kell különösen értékiük, megbízhatóságuk szempontjából bírálat tárgyává tennünk, úgyszintén a megtorlást érdemlőség körülményeit és egyéb bizonyítékait is, hogy azután lelkiismeretes meggyőződés szerint s anélkül, hogy bárminő idegen befolyásnak tért engednénk, határozhassunk úgy, amint azt a törvény és az igazság rendelik és megkövetelik. Mert az előljáró, midőn fegyelmi fenyítő hatalmával él, a megtorlás mellett igazságot szolgáltat. Csak így tudja megőrizni a rendet s a fegyelmet; csak így biztosíthatja magának alárendeltjei ragaszkodását és szeretetét.

Kényes esetben, főleg, ha a vétkes magatartás tekintetében a gyanúsított beismerése vagy szavahihető tanuk hiányoznak és az előljárónak saját észleletére támaszkodnia nem lehet, valamint, ha az eset támpontot látszik nyújtani büntetőbírói vagy becsületügyi eljárásra, mi sem gátolja, sőt célirányos, hogy a kivizsgálással tapasztalt tiszt, esetleg bizottság bizassék meg. A cél: annak kiderítése, hogy a felmerült körülmények a bűnösségre vagy általában a gyanúsítottnak fegyelmi, bírói vagy becsületügyi eljárás alá vonására nyújtanak-e elegendő alapot vagy sem?

Föltéve, hogy úgy a tett, mind a bűnösség kétségtelen, a fenyítésre jogosult parancsnoknak az alkalmazandó fenyítésnem, majd a fenyítés kiméretének kérdésében kell állást foglalnia.

A fenyítés nemének meghatározásánál ragaszkodjék szorosan ahhoz az alapelvhez, hogy a *fegyelmi fenyítőszabályokban meghatározott büntetési eszközökön és szigorításokon kívül másokat alkalmazni nem szabad* s hogy a törvényes fenyítőeszközökön belül is csak azok alkalmazhatók, amelyek a fennforgó esetben a fenyítendő rendfokozatának, illetve szolgálati állásának, esetleg a különleges viszonyok (háború stb.) adta fenyítéskiterjesztéseknek, illetve korlátozásoknak megfelelnek.

A fenyítés kiszabásának korlátozása az is, hogy fogságfenyítéseknél *legkevesebb egy napi fog-*

ságot lehet meghatározni, mert a Szabályzat órák szerinti fogságot nem ismer. Arra nézve sem tartalmaz rendelkezést, hogy ezt vagy amazt a fenyítés-nemet mikor kell alkalmazni. Bár ekként a fenyítés-nem megválasztása a fenyítésre jogosult előljáró akaratára és belátására van bízva, mindazonáltal a fenyítendő eddigi magaviseletére, értelmi fejlettségére, a fenyítés előrelátható hatására, azután különösen a fennforgó súlyosbító és enyhítő körülményekre, valamint arra a lelkiismereti szabályra is figyelemmel kell lennie, hogy a fenyítést sohasem határozhatja meg a személyes ellenszenv, az első felhevülésnek, avagy éppenséggel gyűlöletnek látszatát a fenyítés mikéntjén visszatükröző indulat, hanem egyedül az érett megfontolás. Ha így járunk el, ritkán, ám akkor sem önhibánkból fordulhat csak elő, hogy utólag merüljenek fel oly fontos körülmények, amelyek a már kiszabott fenyítésnek egészben avagy részben való enyhítését vonhassák maguk után.

A fenyítőjog helyes gyakorlása érdekében a fenyítendő személyi, erkölcsi és értelmi tulajdonait kell szemügyre vennünk. Nevezetesen a fenyítésnek különböző hatást kiváltó sajátosságára tekintettel, ott, hol helyénvalónak látszik, intellektuálisan, a kifogás alá eső magatartás élébetáráásával, visszaesés esetére súlyosabb fenyítések kilátásba helyezésével kell a próbára bocsátás módját kezdenünk. Hol sem figyelmeztetés, sem intés nem hat, avagy, mint ahogy azt a Szolg. Szab. különösen kiemeli: ahol engedetlenség vagy a köteleességérzet hiánya mutatkozik, ott habozás nélkül kell nyúlunk a fegyelmi megtorlás eszközeihez a fokozódó súlyosbítás elve mellett. Ennek megfelelőleg ne válasszunk ab initio fenyítésül élesebb fenyítésnemeket, ha enyhébb eszközöket az illetővel szemben még nem alkalmaztunk. Oly fegyelmi esetekben pedig, hol az alosztályparancsnok fegyelmi hatáskörét nem látjuk elegendőnek, ne forduljunk rögtön a csapatparancsnokhoz, hanem előbb az alosztályparancsnok éljen fegyelmi fenyítő jogával. Mégis, a fokozatos fenyítésszigorítás fenti alapelve akkor szenvedjen változást, ha a fenyítendő eset annyira súlyos természetű, hogy a megfenyítendő előző büntetéseiire való tekintet nélkül is példás, érzékeny megtorlást kíván.

Tisztán a fenyítés nyomatékosabbá tétele érdekében, rést üt a Szolgálati Szabályzat 668. pontjának második bekezdése a közbeeső parancsnokok autoritásának megóvását biztosító alapelve a rendelkezésével, mely szerint „a csapatparancsnokai (valamint az ugyanazon fegyelmi fenyítő hatalommal felruházott egyéb parancsnokok) fel vannak jogosítva az alárendelt parancsnokok fenyítő hatalmába akként beavatkozni, hogy a tudomásukra jutott eseteket mindenkor maguk fenytíthetik meg.“ Önként értetődik azonban, hogy ez a kivételes esetekre szánt hatalmi lépés ne történjék minden ok és cél nélkül; helyénvaló nevezetesen akkor, ha a fenyítésnek ezzel is különös nyomatékot kívánunk adni.

Kizárólag a csapat- és egyéb önálló parancsnoknak (főnöknek) tartja fenn a fenyítésjogot a Szolg. Szab. 649. pontjának első bekezdése, az ott foglalt előfeltételek mellett fegyelmi megtorlásban részesíthető haszonlesésből eredő vétségek ily megtorlása esetében. Kizárólagosságot állapít meg a

fentebb említettek részére továbbá a 661. pont negyedik bekezdése, mely részükre a szervezetiileg illetékes parancsnokságuktól elkülönített, más parancsnoknak alárendelt osztályok (alosztályok) személyzete fölött fenyítő hatalmat biztosít az esetben, ha parancsnoki szolgálati tekintélyük ellen vétének, avagy oly büntetendő cselekményeket vagy mulasztásokat követnek el, melyeknek megfenyítése szervezetszerű parancsnoki hatáskörükbe tartozik.

Visszatérve a fenyítendő esetre, behatóan kell megfontolnunk még: az elbírálandó tett természetét és az azt kísérő körülményeket. Például: ha az alárendelt a rend és tisztaság megóvása körüli kötelességét, a szerelvényt és ruházatot elhanyagolja, igen célirányos rendi fenyítés a kihallgatásnál meghatározott öltözékben való megjelenésre kötelezés, itt is föltéve természetesen, hogy az eset az illetővel szemben súlyosabb fenyítést nem kíván.

A fenyítést érdemlő esetet kísérő súlyosító és enyhítő körülményeknek a fegyelmi fenyítőhatalom gyakorlásánál nemcsak a fenyítés kiszabására, hanem az alkalmazandó fegyelmi fenyítés nemére is ki kell hatniok, ellentétben a bírói büntetéssel, melynél a fenti körülmények általában csak a törvényes büntetési tétel kereteihez igazodnak a büntetés nemének és fokozatának módosítása nélkül.

Súlyosítóként esnek latba: a fenyítendő rossz minősítése, az érett megfontolás, a felbújtói minőség, mások rosszra esábitása, fenyítést érdemlő esetek halmazata, pl. takarodón túli kimaradás, tiltott helyiségek látogatása, duhajkodás, a kihallgatáson hazug védekezés stb. Az ily, egyidőben tudomásra jutó halmazatos kihágások egy fenyítéssel intézendők el, azonban a fenyítés nemének és mértékének megválasztásánál minden egyes kihágás számbavételével.

Enyhítő körülmények gyanánt jönnek számba viszont: a büntetlen előélet, mások biztatására történt cselekvés, különös lelki behatás, esábitó alkalom, beismerés, rövid katonai szolgálat stb., stb.

A visszaesés a megelőző fenyítésnél szigorúbban fenyítendő, ha csak megint a körülmények a megelőzővel azonos, avagy éppenséggel annál enyhébb megtorlást nem tesznek indokolttá. Szükséges azonban, hogy adott esetben a visszaesés enyhébb megítélésének oka elfogadható módon kitűnjék a fenyítés szövegezéséből.

A fenyítésre alkalmas adott esetet a büntetési jegyzőkönyvben röviden, de mégis tartalmasan kell kifejezésre juttatni, hogy úgy az esetnek fenyítést érdemlő, mind a fegyelmi elintézésre alkalmas volta kétségtelenül kitűnjék.

Lehet oly természetű a fenyítés alá vont cselekvés vagy mulasztás, mely sem a büntető, sem a fegyelmi fenyítő jogszabályok közt nem szerepel megtorlás alá eső gyanánt, egyszerűen valamely különös felsőbbbségi rendelkezés megszegéseként jelenkezik. Például: a laktanya udvarára ültetett esemeték gondozására nincs jogszabály. Am ha a napiparancsban közlést tesz, hogy a fácskákat száraz időben öntözni, illetőleg ügyelni kell, hogy a laktanyaudvar tisztogatásakor a fák tövéhez ne söpörjék a kavicsot és az a mindenkori napostisztaság feladata, ezzel a parancsot adó előljáró kötelező szabályt állít és az e körüli kötelességmulasztás fegyelmi kihágást képez a mulasztóval szemben. Ha tehát ily címen fenyítünk meg valakit, a fenyítés

szövegében kifejezetten reá kell mutatnunk az elrendelt, de megszegett meghagyásra.

A fenyítés szövegezéséből továbbá kivehető legyen, hogy az eset fegyelmi elintézésre alkalmas volt. Vannak ugyanis fegyelmi kihágások, amelyek úgy, amint felmerülnek, büntetlennel közös ismérvet mutatnak úgy, hogy a kettejük közötti különbség mindössze egy vagy más különös kritériumban áll, melynek fennforgása az egyébkénti pusztá fegyelmi kihágást egyszerűbe büntetlenné sorakoztatja elé. Bántalmazom alárendeltemet. *Fegyelmi kihágás*, — de a katonai büntetőtörvény 289. §-ának a) betűje alatt meghatározott, szolgálati hatalom áthágása által a szolgálati szabályoknak általában mellőzése *büntetlenné* valósítja meg az a ténykedés, ha a bántalmazást a szolgálatában eljáró, *az e szolgálat tekintetében hozzáutalt*, szintén szolgálatot teljesítő alárendelttel szemben követte el; — szóval, ha a „szolgálatközben“ való bántalmazás idején az előljáró az alárendelttel *kölcsönös* szolgálati viszonyban állott.

Helytelen volna tehát a vonatkozó fenyítést ilyenformán megszóvegezni: „mert alárendeltjét bántalmazta“, mert ebből a tettnek fegyelmi úton elintézhetősége, a fegyelmi kihágást a büntetlennel elválasztó „szolgálaton kívül“ megjelölés alkalmazása nélkül kétséget támaszt.

Haszonlesésből eredő, csak nagyon csekély jelentőségű vétségnek a rendfokozat nélküli tettesen fegyelmi úton történt megtorlása esetén nem maradhat ki a vonatkozó fenyítés szövegezéséből, hogy a megfenyített bevallotta tettét; úgyszintén nem hagyható ki a szövegből a lopás vagy sikkasztás, illetőleg a kincstártól elidegenítés tárgyául szolgált dolognak a Szolg. Szab. 649. pontjában meghatározott egykoronás, illetve kétkoronás határértéke, mely tudnivalóan a korona bekövetkezett értékcsökkenése következtében ezidőszent 25.000 koronára felemelt értékhatárban kulminál.

A fenyítésnek megkívánt rövidegű szövegezésével együtt jár, hogy a lényeghez nem tartozó ismérveket, nevezetesen olyanokat, amelyek sem minősítőleg, sem a fenyítés kiméretére nem hatnak ki, ne vegyék be a fenyítés szövegébe. Amily fontos a takarodón túli kimaradás esetében pl., hogy feltüntessük az engedély nélküli kimaradás időtartamát, mert hiszen ez a fenyítés módját, illetőleg kiméretét enyhítőleg, esetleg súlyosítólag befolyásolta; annyira felesleges többnyire a jogosulatlan időzés helyét megjelölni, ha csak valamely tiltott helyiség látogatása vagy az eltávozásra megjelölt körzet határának túllépése nem forog egyúttal szóban, mert ezek a halmazati jelenségek nyilván kihatnak az alkalmazott fenyítés mikéntjére és mértékére.

Aközött a sokoldalú teendő között, mely — mint láttuk — valamely felmerült eset intézésénél a fenyítésre jogosult előljáróra hárul, a *kártérítési igények rendezése* körüli előljárói közreműködés is kíván említéstélt, illetve néhány magyarázó szót.

Az itt szereplő *kártérítési követelés*nél főleg a magánjogi vonatkozású része domborodik ki annak a szabálynak, hogy aki valamely tiltott cselekményt követett el, megtéríteni köteles elsősorban mindazt a *vagyoni kárt*, mely jogsértő cselekménye következtében a sértett félre hárult, még ha nem látta is előre a károsodást. Sőt pusztán könnyű gondatlanságból elkövetett sérelem esetén is, jóllehet ilyenkor felelősségét enyhébben kell megítélni.

„Tiltott cselekmény“ alapján, mely kifejezés egész skáláját jelenti a *kártérítési igény* érvényesítésére adódható lehetőségeknek, *kártérítéssel* tartozik tehát, aki valakinek legkülönbözőbb érdekét, személyi, erkölcsi vagy vagyoni jogát, anélkül, hogy joga volna hozzá, úgy sérti meg, hogy a sérelmet előre látta vagy kellő gondossággal előre láthatta volna.

Ha több a kártevő, ezek közös kártételükért egyetemlegesen felelősek; a tettel egyetemleg felel a felbújtó és a segítő is.

Aki a cselekmény elkövetésekor nem volt eszének használatánál („vétőképtelen“), a bűnvádi megtorlás szempontjából az előbb tárgyaltak szerint, magánjogi tiltott cselekménye miatt sem tehető felelőssé. Aki azonban maga okozta beszámíthatatlan állapotát, az elkövetett kártételeiért ép úgy felelős, mintha józanul követte volna el (pl. aki a maga hibájából lerészegedve, tört-zúzott).

Ha tehát a most említett esetet például tekintve, a tettes elleni fegyelmi fenyítő eljárásnál *kártérítési igény* merül föl, a Szolg. Szabályzat I. R. 654. pontja szerint „a kiegyeztetés megkísérelendő és ha ez nem sikerül, a károsuló fél igényével a polgári rendes per útjára utalandó. Ha a kincstár szenved a kárt, az bizottságilag megállapítandó és annak megtérítésére nézve a további eljárás megindítandó.“

Az első esetben a kárvallott *magánfél*, ki az őt ért sérelem miatt és az azzal többnyire kapcsolatos anyagi kárigenyével rendszerint a fenyítésre jogosult parancsnoknál tesz panaszt, illetve attól kér orvoslást.

Ilyenkor a parancsnok, midőn az eset minőségéhez képest a tettel szemben a fegyelmi elbírálást alkalmazza, valósággal az ítélobíró, de egyúttal a békebíró tisztében is eljár. A panasz tárgyává tett eset tényállásának, körülményeinek megállapítása után, a *kártérítési felelősség* kérdését is tisztázni kell, hogy a Szabályzat utasításának megfelelően, gondos mérlegeléssel igyekezzék a méltányos jóvátétel útját biztosítani. A „kiegyeztetés“ mikénti foganatosítására a Szabályzatban útmutatás megadva nincs. Történhetik tanuk előtt szóval, de legegyszerűbben jegyzőkönyvbe foglalással, mely jegyzőkönyv a jóvátétel mikéntjét (pl. *kártérítési részleteket*) is felöleli s amelyet a jelenlevők (résztvevők) aláírnak.

Ily esetben a fegyelmi végrehajtó hatalom és az ellenőrzés kell hogy nyújtsa a károsultnak a garanciát, hogy az egyezsége lépett honvédegyén eleget is fog tenni kötelezettségének.

Ha az egyezés bármely oknál fogva nem jön létre, a károsult felet igényével a polgári perutrá utasítjuk.

A szolgálat érdekében cseleksznünk, ha legény-ségi egyéneknek részletügynökök stb. hitelben vásárlásra csábító, az anyagi erejét felülhaladó kötelezettségekbe beugrató ügyleteiből felmerült tartozásai behajtásánál általában nem nyújtunk segédkezet. Engedjük, hogy az ilyenekkel szemben a tapasztaltabb polgári bíró nézhessen keresztül az ügynői háló csalafintaságán.

Egyébként a Szolg. Szab. 686. pontja (5. alpont) a szoba-, magány-, valamint a szigorú fogság végrehajtása által megmaradó pénzülletékeknek magánkár megtérítésénél való igénybe vehetését meg-

engedi; tilos azonban a fenytés alatt álló más járandóságait a jelzett célra le-, illetve elvonni.

Ha a katonai igazgatás kötelekében álló személy szolgálati köteletségének megszegésével a kincstárnak okoz kárt; ennek megtérítésére a katonai hatóság őt a fogságfenytése végrehajtása folytán megmaradó pénzüllétekekből, illetve közigazgatási úton határozattal kötelezi. A marasztalt azonban, avégből, hogy jogait a polgári bíróság előtt megóvja, e határozat megszüntetése végett bizonyos esetekben a határozatot pusztá kifogással is megerősítheti úgy, hogy a kincstárnak kell ellene a törvény rendes útján fellépni.

Ami végül a be nem hajtható kincstári károk mikénti kezelését illeti, az a viszonyokhoz képest helyt fogó büntető megtorlás mellett, a vonatkozó gazdaság-közigazgatási utasítások és szabályoknak rendelkezései szerint történik.

Betyárhistoria.

Írta: somlyói és óvári SZILÁGYI ÖDÖN ny. alezredes.

Az 1860-as évek vége felé egy Sós Pista nevű lovas betyár tartotta rettegésben az Alföld egy részét, különösen Szabolcs-, Bihar-, Borsod- és Hevesmegyék községeit és pusztáit. Mesébe illő bátorsággal támadta meg és fosztotta ki — igen gyakran fényes nappal — nemcsak az utasokat, hanem a nagy és népes községek vagyos lakosait is. Ha ellentállásra talált, a gyilkosságtól sem riadt vissza.

Eveken át nagy gondot adott ennek a betyárnak és bandájának a kézrekerítése. A veszélyeztetett megyék csendbiztosai összebeszélve és egyesülve többször megkísérelték a bandának, különösen pedig rettegett vezérének, Sós Pistának a kézrekerítését, de mindig sikertelenül; vagy kisiklott a kezeik közül, vagy pedig olyan nagy erő felett rendelkezett amikor rábukkantak, hogy az őt üldözők meg sem merték támadni. Így azután Sós Pista olyan elbizakodottá lett, hogy egy alkalommal Kralovánszky Frigyes, akkori szabolcsmegyei, alsódadai járási csendbiztosnak még azt is megizente, hogy egy bizonyos napon a „Koponya” nevű pusztai csárdában fog mulatni; ha kedve tartja, jöjjön akkor oda és fogja el. Még azt is megizente, hogy a csendbiztos arról fogja megtudni, hogy ő tényleg a koresmában mulat, hogy szűrje ki lesz terítve egy rudra a koresma tetejére. A kitűzött napon Kralovánszky csendbiztos csendlegényeivel tényleg el is ment a „Koponya”-koresma közelébe, de amikor a háztetőre kitűzött szűrt meglátta, nem merte a betyárral a harcot felvenni, hanem megfordult és eltávozott anélkül, hogy a rabló elfogását még csak meg is kísérelte volna.

A csendbiztosnak ezt a magatartását később, amikor Búd község lakossága Sós Pistát elfogta és Kralovánszky csendbiztosnak átadta, az a szemére is hánytorgatta, amikor a betyárt össze-vissza kötözve a csendbiztos elé vezették s az megkérdezte, hogy: „Mondd csak Pista, hogy lehet az, hogy én annyit kerestelek téged, mégsem tudtam soha reád találni?“, a betyár azt felelte, hogy: „Hát az úgy volt, tekintetes csendbiztos úr, hogy nem mert oda jönni, ahol én voltam. Pedig meg is izentem, hogy mikor leszek a „Koponya”-koresmában, de amikor a tekintetes úr odajött és meglátta a szűrőmet, úgy megijedt, hogy lóhalálában vágatott el onnan az embereivel, én meg agyonkacagtam magamat, mikor néztem az ablakon át, mert én bizony akkor csak egyedül vártam a tekintetes csendbiztos urat“.

Még sok ilyen dolgot tudnék leírni erről a betyárról, most azonban csak azt beszélem el, ami velem történt meg még a polgári életben, alig húsz éves koromban.

1869 május utófeljén megegyeztem két barátommal, Paraszky Gyulával és Paraszky Vilmosmal, — akik még mindketten életben vannak* — hogy meglátogat-

juk egyik közös barátunkat, Pap Istvánt. Miután vasút arrafelé még nem volt, befogattam és egy négylovas könnyű kocsin elindultunk a szabolcsmegyei Visa községből a hortobágyi pusztá mellett „Köcsi”-pusztára, ahol az említett barátunk lakott.

Ezt a nagy utat még aznap meg akartuk tenni, hogy estére odaérkezzünk. A négy csikót tehát alaposan hajtoztuk, annál inkább, mert az utat egyikünk sem ismerte, csak Tisza-Polgárig, ez pedig még csak mintegy fele utunkra esett; nem szerettünk volna elesteledni az ismeretlen vidéken, mert ott országút, vagy más rendes és biztos út nem volt, csak szerteágazó mezei utak.

Déli 12 óra tájban a tiszapolgári határban levő „Koponya”-koresmához értünk. Ott behajtottam az állásba a lovakat megetetni és pihentetni, magunk pedig elővettük a tarisznyát s a kocsin jóízűen megebedtünk. Ebéd után hívtam az utitársaimat, hogy menjünk be a csárdába egy pohár borra. Paraszky Vilmos barátom hajlandó is volt bejönni, de testvére, Gyula, a kocsin maradt. A csárdában, az ivószobában, csak a koresmáros és egy 25—26 év körüli gyolcsingbe, gatyába és rövidderekas lójbliba öltözött pásztorember kinézésű egyént találtunk; előtte egy nagy, mintegy 5—6 iteés üveggel, amelyben vagy egy liternyi bor lehetett, az ivóasztalon előtte hevert vastag furkósbotja, végén egy jókora rézfokossal, mellette pedig a lócán a szűre és kalapja feküdt.

Beléptünkkor jónapot köszöntünk s köszönésünket a koresmároson kívül a legény is fogadta; kis pörge kalapját megemelte s aztán újra a fejére tette, de nem egyenesen, hanem egyik fölére vágva. Szóltam a koresmárosnak, hogy adjon nekünk egy ite bort (akkor még az ite járt, nem a liter).

A koresmáros azt felelte, hogy mindjárt hoz a pincéből frissét. El is ment, de olyan sokáig nem jött vissza, hogy már bosszankodni kezdtünk miatta. Ekkor a legény felállt, az előtte volt óriási üveget felemelte, az üveg száját hófehér, bő, borjuszájú ingujjába megtörölte s felém nyújtotta: „Ha nem vetik meg az urak, tessék jószívvvel fogadni, amíg elhozza az urakét a koresmáros“. Tudtam, hogy az ilyen pusztai egyéneket nem tanácsos megsérteni, mert az ember sohasem tudhatja, hogy kivel van dolga, ezért átvettem az üveget tőle, jót húztam belőle és továbbadtam Vilmos barátomnak, ki hasonlóan cselekedve, visszaadta az üveget a gazdájának, aki szintén ivott belőle. Később újra megtörölte az üveg száját, megint ideadta nekem, én meg tovább; így ment aztán az üveg kézzel-kézre, amíg csak a bor ki nem fogyott belőle.

A legénnyel beszélgetésbe elegyedtem, kérdeztem, hogy hova való és miáratban van erre, amire azt válaszolta, hogy gulyásbojtár a nagy Hortobágyon és Tisza-Polgáron jártában most útban van hazafelé. Amire a legény bora elfogyott, a koresmáros is előkerült az általam rendelt ite borral, amelyből aztán én köszöntöttem a minket megvendégtelt legényt, aztán hárman közösen azt is elfogyasztottuk. Fizetéskor az én egy ite boromon kívül még kifizettem négy iteét s mondtam a koresmárosnak, hogy ezt a négy iteét adja a minket megkínált legénynek, mert az ő borát mi ittuk meg. Amikor a legény ezt meghallotta, szépen megköszönte a szívességemet, de egyúttal azt is kijelentette, hogy a négy ite bort is együtt fogjuk meginni.

Egyikünknek sem volt inyünkre a dolog, azért készlődni kezdtünk az elindulásra. Megkértem a koresmáros, hogy miután mi ezen a vidéken ismeretlenek vagyunk, magyarázza meg, merre kell a Köcsi-pusztára menni. Erre a legény felelt, hogy azt a koresmáros sem tudja, ellenben ő ismerős azon a vidéken; kérdezte, hogy kihez megyünk, mert a Köcsi-pusztán sok tanya van s amikor megmondtam, hogy Pap István barátunkhoz, azt válaszolta, hogy: „Pap Esvány uramhoz nagyon jól ismerem őt“. Ezután pontosan elmondta a követendő utunkat s azt vélem, fel is jegyeztette. Hozzátette, hogy: „Aztán ha szerencsésen megérkeznek, mondják meg Pap Esvány uramnak, hogy Sós Pista igazította útbá az urakat“.

Míg a koresmáros a megrendelt négy ite borért a pincében járt, Sós Pista is kiment a szobából, mi pedig — felhasználva az alkalmat — kisítettünk az állásban hátrahagyott kocsinkhoz; már távolról kiáltottam kocsisomnak, hogy gyorsan fogjon be.

* Ezt a történetet néhai somlyói és óvári Szilágyi Elemér csendőralezredes 1895-ben írta le.

Amikor a kocsin kintmaradt Gyula barátomnak megmondtuk, hogy „bent Sós Pistával iddoggaltunk”, azt sem tudta, hova legyen rémületében.

Bár a kocsisnak Vilmos barátommal együtt mi is segítettünk, még sem voltunk képesek elég gyorsan befogni, mert mielőtt azt befejezhettük és távozhattunk volna, már ottermelt Sós Pista s kezében hozta az általam megrendelt bort.

„Meg akarnak az urak szökni? — kiáltotta már messziről, — de innen addig egy tapodtat sem mennek, amíg ezt a négy itce bort meg nem isszuk!”

Amint a kocsizhoz ért s ott látta ülni Gyula barátunkat, kérdezte tőle, hogy: „Hát az úr miért nem jött be egy pohár borra?” s midőn az azt felelte, hogy rosszul érzi magát, kezébe nyomott egy itce bort: „Igyék ebből az úr, ettől majd meggyógyul!”

Sohasem felejttem el azt a jelenetet. Gyula barátom az itcés üveget átvette és bár nem volt szándékában bort inni, mégis, hogy a betyárt meg ne sértse, az ajkához szorította az üveget és el sem vette, amíg az egész itce bort egy hajtásra fenékig ki nem itta.

A három itce bort nekünk is meg kellett innunk Sós Pistával, aki iddoggálás közben szakértően nézegette a lovaikat és azt mondta, hogy azokkal, ha az általa leírt útírányt el nem tévesztjük, még naplemente előtt odaérünk a Kócsi-pusztára. Végül illedelmesen köszönte és szerencsés utat kívánva, utunkra bocsátott.

Utunk közben, az óriási sík rónán, állandóan figyeltünk, hogy Sós Pista cimboráival nem kerül-e valahol elénk, hogy megtámadjon és kifosszon minket, különösen azért tartottunk ettől, mert a lovaik nagyon megtetszettek neki. Arra is gondoltunk, vajjon nem terelt-e olyan útra bennünket, ahol megtámadhat és kifosztat, vagy ahol talán éppen a bandája tanyázik. Amikor a csárdából távoztunk, láttuk, hogy a Sós Pista felnyergelt lova a csárda mögötti leveles szímben volt bekötve; ha a pusztán lovasembert vagy embereket láttunk, — ami pedig ott, miután sok a ménes, igen gyakori, — mindannyiszor azt hittük, hogy rablók jönnek, azért löfegyvereinket, amelyek velünk voltak, állandóan kezünkben tartottuk, különösen olyan helyeken, ahol kukoricások között haladtunk.

Dacára annak, hogy majdnem biztosra vettük, hogy Sós Pista nem az igaz útra terelt bennünket, mégsem volt más választásunk, mint az általa leírt útírányt követnünk, mert, mint előbb is írtam, a vidék teljesen ismeretlen volt előttünk és útközben is csak két juhász-szal találkoztunk, de azok nem tudtak útbaigazítást adni. Azt sem tudták, hogy merre van a Kócsi-pusztá. Aggályunk mégis csak alaptalannak bizonyult, mert a Sós által kijelölt utat követve, még naplemente előtt minden baj nélkül megérkeztünk Pap István barátunkhoz. Mikor a történeteket elmeséltük és átadtuk neki a betyár üzenetét, jót nevetett rajtuk s biztosított róla, hogy kár volt úgy megijednünk, mert Sós Pista nem bántja a magunkféle embereket, csak a gazdag zsidókat és a vásárosokat, szóval az olyan egyéneket, akiknél sok pénz gyanít, no meg aztán persze az olyanokat, akik borsot törnek az orra alá, vagy megharagítják. Mondta továbbá, hogy Sós Pista igen gyakran meg szokott fordulni úgy az ő tanyáján, mint a többi pusztai tanyákon is, de ők mit sem tehetnek ellene, mert ha tennének, vagy felgyújtaná a tanyájukat, vagy legyilkolná őket. Így mi kárt sem tesz a tanyákon lakó uraságoknak, legfeljebb ha rosszul megy a betyárok dolga és nagyon megéheznek, egy kis ennivalót kérnek és kapnak természetesen.

Másnap reggel Pap István barátunk kerülője bejött és a gazdájának valamit a fülébe súgott, mire a házigazdánk nagyot nevetve mondta: „Tudjátok-e, hogy mit súgott a kerülőm? Sós Pista nála van és kérdezteti, hogy baj nélkül, szerencsésen érkeztek-e meg?” Kértük a házigazdát, hogy hívassa fel a betyárt, hadd köszönjük meg a szívességét. Nemsokára be is állított, illedelmesen köszönt s aztán azt mondta: „Nem tudok nyugodni, jöttem, hogy megtudjam, nem tévedtek-e el a pusztában, higyjék el az urak, hogy egész éjjel nem tudtam aludni miattuk, egyre szítottam a számár fejemet, hogy miért nem kísértem el az urakat, úgysem volt semmi dolgom, a lovam is ott volt a csárdánál. De csak mindig későn jön meg az ember esze, én is csak akkor jöttem rá erre, amikor az urakat már nem érhettem volna utól, most azért jöttem ide ilyen korán

reggel, hogy ha meg nem érkeztek, megyek, felkeresem és ide vezetem az urakat.

Házigazdánk pálinkával és szalonnával traktálta meg Sós Pistát. Mikor azt elfogyasztotta és menni készült, én egy ötforintos bankót akartam a kezébe csusztatni.

— Miért akarja ezt az úr nekem adni? — kérdezte.

— Azért, — feleltem — mert szíves volt útbaigazítani bennünket.

Kimondhatatlan büszkeséggel fordította el a fejét:

— Azért én nem érdemlem meg, de nem is szorultam rá!

Köszönt és elment. Vagy nyole napig vígan töltöttük az időt részint házigazdánkknál, részint pedig tiszafüredi és ighói ismerőseinknél. Mikor már hazafelé készülődtünk, egyik barátunk, Sárközi Péter, aki a kis Kócsi-pusztá egyik tanyáján lakott, több, a vidéken lakó ismerőseivel együtt búcsúlakomára hívott meg. Sokan összejöttünk, különösen sok fiatalember; szép asszony, szép leány is volt bőven. Volt is kedv olyan, hogy na. Csak egy hiányzott: a cigány. Elfeleedtük Tiszafüredről kirendelni a füstösöket, a fiatalság talpa pedig ugyancsak viszkedett. Megpróbáltunk zongora mellett táncolni, dehát, hiába, csárdást járni, aprózni, nem lehet zongora mellett Magyar ember már csak a cigánymuzsikára tud igazán táncolni. Ahogy ezt tárgyaltuk és bosszankodtunk, hogy miért is nem gondoskodtunk cigányról, megszólalt a házigazda szoba-leánya, hogy közel van ám a cigány, mert az alig három kilométernyire levő „Kettős” pusztai csárdában mulat Sós Pista néhány betyárjával cigányzene mellett. A lányok elkezdtek sajnálkozni, hogy miért nincsenek itt azok a cigányok, hogy kedvükre kitáncolhatnák magukat, amint hallva, én egyet gondoltam, megkértem a házigazdát, hogy fogasson be, küldjön ki a Kettős-csárdához és írja meg Sós Pistának, hogy itt vannak azok az urak, akik néhány nappal ezelőtt vele iddoggáltak a Koponya-csárdában és arra kérik, hogy adjon egy-két cigányt nekik is, mert szeretnének egy kicsit táncolni.

Házigazdánk el is küldött a Kettős-csárdába, de kocsisa rövid idő múlva visszatért azzal, hogy Sós Pista nem hiszi, hogy azok az urak kérik tőle a cigányt, akikkel ő a Koponya-csárdában ivott. Ha mégis úgy van, akkor keresse fel őt valamelyik úr, akkor majd ad cigányt. Mondta még a kocsis, hogy a betyárok mind részegek és borzasztóan duhajkodnak a csárdában; amikor az egyik meghallotta, hogy a cigányt el akarják tőlük vinni, nagy istenkáromlást vitt végbe s esküdözött, hogy ő mindenkit agyonver, aki a cigányt tőle elviszi.

Ahogy a nők Sós Pista üzenetét és a mulató betyár nyilatkozatát, hogy mindenkit agyonüt, aki a cigányt elviszi, meghallották, nagyon elszontyolodtak, hogy hát most már mégsem lesz cigány. Én elhatároztam, hogy magam keresem fel a csárdában a betyárokat s hozok tőlük cigányokat. Felültem a házigazda szekereire és a kocsissal kettesben kihajtottam a Kettős-csárdához.

A csárdából nagy muzsikaszó s éktelen duhajkodás hallatszott ki; az ivóban egy húsz év körüli betyár fékevesztetten táncolt és duhajkodott a muzsikáló cigányok előtt; rémségesen káromkodott és jókora furkósbottal a mestergerendát verte. Sós Pista pedig egy edősebb betyárral az asztal mellett ülve nézte a fiatal betyár duhajkodását.

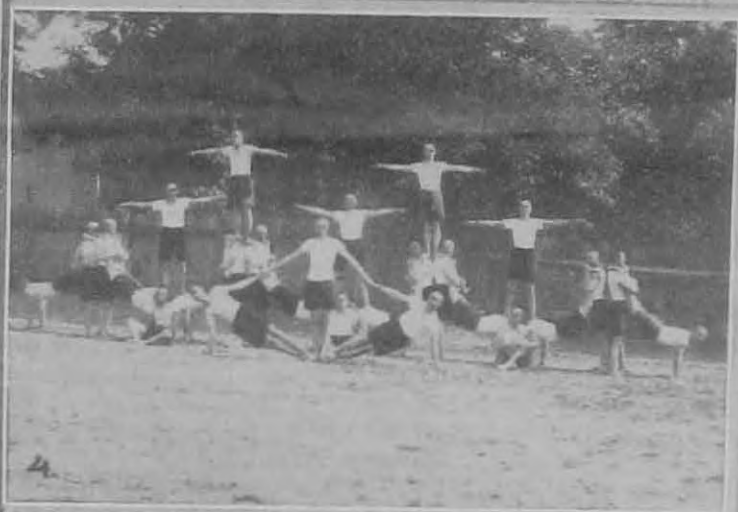
Amikor Sós Pista engem meglátott, felugrott ültéből, nagysietve elém jött s mentegetődzve mondta:

— Isten hozta közénk a tekintetes urat, engedjen meg, de nem hiszem, hogy csakugyan a tekintetes uraiméknak kérte a kocsis a cigányokat. Én azt válaszoltam, hogy igen, mi kértük, mert a Sárközi tanyáján sokan vagyunk együtt és a fiatalság táncolni szeretne; engedjen át nekünk a cigányok közül néhányat, — a cigányok nyolcan voltak, — hogy mi is mulathassunk. Sós Pista azt felelte, hogy igen szívesen átengedi mind a nyole cigányt, ők akkor mulathatnak cigánnyal, amikor akarnak, de a mi társaságunk nincsen minden nap együtt. Csak arra kért, hogy üljek le egy kicsit és igyak meg velük egy pohár bort.

Amikor a duhajkodó fiatal betyár meghallotta, hogy a cigányokat akarom elvinni, elém állott s egy nagyot káromkodva, azt mondta, hogy ő az istennek sem engedi a cigányokat, mert most ő akar mulatni.

Sohasem felejttem el azt a jelenetet, ami a fiatal betyár ezen szavai után következett. Sós Pista hirtelen

Képek a legutóbbi számunkban ismertetett fiszafüredi sportünnepélyről: 1. Az egri csendőriskola zártrendű gyakorlatai. 2. Szabadgyakorlatok. 3. 4. Gúlamutatványok. 5. A díjazottak csoportja. 6. A közönség.

len az asztalon levő karabélyá után kapott, ülőhelyéből félig felemelkedett, a puskát ráfogta a betyárra s szikrázó szemével erősen a szemé közé nézve, ráordított:

— Hallgatsz, te taknyos! Még mindig nem tanultad meg, hogy mi a fegyelem? Mindjárt megtanítlak rá úgy, hogy örökre beéred vele!

A fiatal betyár halotthalvány lett, az egész teste úgy reszketett, mint a kocsonya; alig bírt az ajtóig vánszorogni, ahol a pad végére leült és úgy meghúzta magát, mint egy összevert kutya. A siri csendben, — mert a cigányok is elhallgattak, — Sós Pista még jó tíz-tizenöt másodpercig nézett haragosan és merően a fiatal betyárra, aztán karabélyát visszatéve maga elé az asztalra, csak annyit mondott:

— Na, most még jól van, de ha még egyszer ellenem szólsz, az lesz az utolsó órád!

Ezután még odakiáltott a zenészek felé, hogy: „huzd rá moré”, mire azok nagygyorsan rá is zendítettek egy csárdásra, de a fiatal betyárnak már végleg elment a kedve a táncról s úgy ült ott a lóca végén, mintha az orrávére folyt volna. Az egész jelenet alatt az asztalnál ülő másik öreg betyár még a szemét sem hunyorította, pedig nagyon jól tudta, hogy a fiatal betyár élete csak egy hajszálon függött.

Néhány pernyi időzés után, mialatt pár pohár karcos nyiri bort ki kellett ürítenem, megszólalt Sós Pista, hogy: „Na, most már tovább ne várakoztassuk az urakat a pusztán, hanem vigye el nekik a tekintetes úr a cigányokat, hadd táncoljanak a kisasszonykák!” és rákiáltott a cigányokra, hogy: „szekérre moré, aztán jól muzsikáljatok!”. Hiába mondtam, hogy osszuk meg a cigányokat, elég lesz nekünk is, nekik is négy—négy, nem hallgatott rám, hanem mindannyit felültette a szekérre, jó mulatást kívánt és még elindulásunk után is utánam kiáltott, hogy: „Aztán jól meg tessék ám forgatni a kisasszonykákat, hadd emlegessék meg a napot, amikor Sós Pista küldött nekik cigányt!”

Elindulásom előtt félrehívtam Sóst és kértem, hogy valami rosszat ne tegyen ezzel a duhajkodó, számár, fiatal betyárral, mire ő azt válaszolta, hogy: „Ne tartson attól a tekintetes úr, most már be van fejezve a dolog, de ha a tekintetes urat nem néztem volna, már azóta valamelyik árokban hantolták volna a gödröt felette. Tetszik tudni, nagyon féken kell ám tartani ezt a gaz népet, mert ha így nem tennék, a fejemre nőnének”.

Amint később megtudtam, Sós Pista rendkívül szigorú volt a betyárjaihoz s ha valamelyik ellene tett, vagy nem engedelmeskedett vakon neki, azt irgalom nélkül azonnal agyonlőtte. A cigányok beszéltek is útközben, hogy a fiatal betyár élete csak hajszálon függött: ők gyakran muzsikálnak Sós Pistáéknek, jól ismerik őt s tudják, hogy miként szokott elbánni azzal az emberrel, aki a szubordinációt nem akarja ismerni, vagy ellene tesz.

Nagy vigán, muzsikaszóval mentem ezek után vissza a Sárközy barátunk tanyájára, hol már nyugtalanok voltak miattam és azon tanakodtak, hogy minden fegyvert fogható embert talpra állítanak és kijönnek a csárdához megnézni, hogy mi történt velem. Mikor aztán látták, hogy jövök és pedig muzsikaszóval, jó darabon élém jöttek, nagy örömmel és éljenzéssel fogadtak. Mi pedig megfogadtuk a Sós Pista tanácsát és úgy megforgattuk a lányokat és az asszonyokat, hogy sohasem felejtették el. Nemesak egész délután és éjjel, de még másnap délelőtt is erősen raktuk a kopogózt és még akkor is alig tudtunk megválni magyaros szíves-ségű házigazdánktól, kedves családjától és kedves vendégeitől, hogy hazamenjünk.

Ilyenek voltak, kedves csendőr bajtársaim, a régi magyar betyárok, kiktől — bár a törvényt nem tisztelték s gáztetteikkel alaposan rászolgáltak a kötéltre, amelyet előbb-utóbb mégsem kerültek el — mégsem lehetett elvitatni a személyes bátorságot és a lovagiasságot, mert hiába, a magyar vér nem tagadja meg magát a betyárban sem.

Sós Pistát, mint már előbb is írák, később a büdi lakosság fogta el egy oly alkalommal, amikor az egyedül mulatott és teljesen részeg volt Búd község egyik korezmájában; huszan—harmincan rárohantak, összekötötték és átadták Kralovánszky Frigyes csendőrszolgálatának, aki aztán beszállította a Nagykállói vármegyei börtönbe. Mielőtt azonban elítélhették volna, megszo-

kótt, de szabadságát nem sokáig élvezhette, mert rövid idő múlva Tiszapolgár határában, a Tisza-folyó menti füzesben, halva találták. Azt beszélék, hogy egyik orgazdájára lőtte agyon oroszva, mert tartott tőle, hogy ha még egyszer kézrekerül, őt el fogja árulni, mint orgazdáját.

Egy kis tanulság.

A volt nagyszebeni katonai kerületi parancsnokságnak egy magyar tisztje, aki a háború alatt — még a román betörés előtt — Romániában kémiszolgálatot teljesített, az egyik fővárosi napilapba érdekes cikksorozatot írt a kémútján tapasztaltokról. A cikksorozat egy részletét, amely különösen reánk, csendőrökre nézve nagyon tanulságos, alább közöljük.

Romániában a csendőrség nem a belügyminiszter rendelkezése alatt áll, hanem rendes katonai alakulat. A világháború óta sokat fejlesztették; akkor még egy dandárból állt, mely két ezredre oszlott. A dandárparancsnokságon majdnem mindenféle vidéki csendőr megfordult hébe-hóba szolgálati ügyekben. És mit csinál a csendőr, ha Bukarestben van dolga? Sok mindent, de egyet mulhatatlanul: lefényképezteti magát. Ennek kitalálásához túlságos éleselméjűség nem kell, ami azt jelenti, hogy a csendőrparancsnokság közelében feltétlenül kell fényképészületnek lenni.

Miután így logikailag levezettem ezt a tételt, elindultam gyakorlatilag is bizonyítékot találni helyességére. Tényleg, a kapuval szemben mindjárt akadt is egy fényképész-bódé, kirakatai tele voltak marconábbnál marconább csendőrarokképekkel. Délutánra már tudtam a fényképész egész élettörténetét, minden családi viszonyát és anyagi helyzetét. Este bekopogtattam hozzá s üdvözlöttem hoztam a Brassóban lakó bátyjától, aki most éppen valahol az orosz határon vitézkedik, mint ezredszakács. Egyébként üdvözli kedves öccsét és szíves figyelmébe ajánl engem, aki meguntam már a katonáskodást és átmenetileg Romániába tettem át további működésemet.

A kis, kopott zsidóval hamar összebarátkoztunk. Különösen, amikor megtudta, hogy polgári foglalkozásom „schadchen” és az ő három leányának is tudnék alkalmi megfelelő partiekat szerezni. Csak, természetesen, kissé több pénz kellene hozományul, hogy a leányok megfelelőleg menjenek férjhez, mint amennyivel ő ezidőszent rendelkezik. A pénzt is lehetne szaporítani tisztességes úton, például: ha netalán rászánnám magam, hogy társulok vele, tekintettel arra, hogy a házasságközvetítés mellett voltaképpen a fényképészet az igazi életpályám. Másnap délelőtt már rendben voltunk. A bódé melletti kis kamrát megkaptam lakásul, illetőleg megszálló helyül, ha Bukarestben tartózkodom, egyébként a cég vidéki mozgóképviseletét vettem át. A fényképész ideadta volt segédjének igazolványát is. Az ifjú még a bolgár háborúban eltűnt, de valószínűleg nem mint hősi halott. Megmaradt személyazonossági igazolványa, munkakönyve és tagsági jegye a fényképészségédek és rokonszakták szakszervezetéből.

Igy új igazolványokkal kellőleg felszerelve magamat, nekiindultam egy géppel és megfelelő kellékekkel a vidéki körútra. Legmegfelelőbb kellék egy tarisznya csendőrarokkép volt, melyeket részint a kirakattól, részint a raktárból szedtem össze. A feljegyzési könyvből egy csomóról meg tudtam állapítani, hogyan hívják és hol teljesít szolgálatot az eredetije. Gondosan feljegyeztem az adatokat, a körút sorrendje szerint rendeztem a képeket és elbúcsúztam új üzlettársamtól, akivel madarat lehetett volna fogatni örömeiben, hogy üzlete ekkora lendületet fog venni és ráadásul egy krajcár befektetésbe sem kerül.

Tituig vonaton mentem. Ott nekiindultam az országutnak. Az első postánál üldögélt néhány falusi ember, ezeket mindjárt lefényképeztem, csak úgy Isten nevében. A posta nem valami hivatalt jelent Romániában, hanem egy régi kutat, mely körül vályuk és kölépesők vannak. Mellettük pedig egy-két terebélyes fa. Amikor vasut nem volt még, posták szerint számították az utat. A „nagy posta” vendéglőt jelentett, ahol lovat is lehet-

tett váltani, a „kis posta“ csak itatóhely volt. Minden kétmértföldre volt egy-egy ilyen postakut. A lehetetlen utak miatt tíz-tizenkét lovat is befogtak a delizsanc elé s úgy hajtották őket nyeregből az előfogat kocsisa. Maga a rendes kocsis a bakon ült, egy ócska mordályt szorongatva térde közt az esetleges rablók tiszteletére. Fél századdal ezelőtt még egész Romániában így ment az utazás. Azóta már lassanként kiépültek a vasúti vonalak, igen jó országutakat építettek francia mérnökökkel s ezeken kitűnően lehet autózni. A parasztnak ugyan nem nagy haszna van belőle, mert neki tilos az utra hajtani. Az országút mellett az árokszélen húzódik el az úttal párhuzamosan valami hol sáros, hol mocsaras, hol perces csapás, ezt használhatják a falusiak. Legfennebb egy-egy hídnál kerülhetnek fel az ország-utra, ha a folyó annyira áradt, hogy a gázlón nem lehet átjárni. Az ilyen postakutak mellett aztán köteleességének tartja minden falusi székér megállani, sőt a gyalogjáró is. Isznak és itatnak egyet, leülnek, megbeszélnek a világ sorát, fohászkoznak egyet a fára szegezett primitív szentkép előtt, aztán mennek tovább. Amíg a fényképezéssel babrálgattam, ebben a kaszinóban megtudtam minden szükségessé a legelső falu csendőrmesteréről, nemkülönb a legényeiről.

A faluba érve egyenesen a csendőrlaktanyába siettem s tisztelettel megkértem az őrmester urat, részeseítsen abban a kegyben, hogy lefényképezhessem. Cégünk specialitása ugyanis a csendőr urak fényképezése s máris olyan klientélával dicsekedhetünk, hogy számba se jöhet mellettünk semmiféle konkurrens vállalat. Akkora kedvezményt biztosítunk utánrendeléseknél, ami egyenesen páratlanul áll a világon. Én azonban most kivételesen még ennél is tovább megyek és ingyen szeretném lefényképezni az őrmester urat, mert ennyi szép kitüntetést egy rakáson ritkán láttam még csendőron. A képet bukaresti központunkban és összes fiókjainkban ki fogjuk állítani, remélvén, hogy ez a reklám különben is szilárd alapokon nyugvó üzletünket még erősebbé teszi.

Az őrmester megtette a szívességet és odaállt gépem elé. Sőt sőtét kamarának az előhívásra a fogdát is ideadta. Vagy három-négy ember kuporgott benne, de ezeket kutyafuttában kirugdosta. Örömmel szaladtak haza én azonban a rettenetes szagban csak éppen annyit ideig bírtam megmaradni, amíg előkotorásztam az őrmester úr Bukarestben készült fényképét, vittem is ki hozzá azon melegében. Ettől a gyorsaságtól a szava is elállt. Csak nézte ragyogó szemmel a képet és szorongatta a kezemet. Megígértem, hogy még hat példányt fog belőle kapni, sőt esetleg egy nagytárat is, ha olyan ajánlást ír a többi csendőr uraknak, hogy azok rendes árért hailandók lesznek levételetni magukat.

Körmölte is féléjszaka az ajánló leveleket mindenfelé a szomszédos és azontuli őrsökre, ahol jó emberei vannak. Meg is pecsételte kérésre azt a nagy igazolványt, melyet hamarjában megszerkesztettem, hogy egy hazafias cél érdekében igen jutányos áron fényképezem le azokat a csendőröket, akiknek már van valami kitüntetésük és ebből a célból őt a mai napon hiánytalanul le is fotografáltam.

Ezekkel az ajánlásokkal és ezzel az igazolvánnyal jártam be Prahova megye havasalji községeit, Muscel és Dimbovica megyébe is. Igazolványomat minden őrsön külön lepecsételték, újabb ajánlóleveleket rakással kaptam, mert ilyen gyorsan és ilyen olcsón igazán nem dolgozott még fényképező Romániában. A felgyűlt lemezeket egyik őrsről be is küldték Bukarestbe üzlettársamhoz, levelemmel együtt, hogy dolgozza ki ezeket a képeket és küldje el a címzeteknek, mert az előleget már felvettem rájuk. Végre fogyni kezdtek a faluk, a havasajiba érkeztem s az utolsó csendőrőrs már nem tudott tovább ajánlani írástelíleg, hanem kikísért személyesen a már kész védművekhez. Ezen a darabon mindenfelé fedezék, farkasverem, akadály s amit csak a világháborúban kifaláltak eddig, be volt fejezve. Kisebb katonai őrségek táboroztak bennük, természetesen tisztek nélkül. A tisztek Szimájában üdültek s csak néha napján rándult ki egyik-másik a csapatok közt szétnézni. A csendőrmester nagyon jó barátságban volt az őrség altisztjeivel. Sűrűn jártak át egymáshoz inni. Most is nagyszerű mulatozást esztunkunk engem is megvendégeltek, azután kaptam annyi megrendelést, hogy alig győztem fotografálgatni.

A legkülönb harei pózokban kellett levenni az egres altiszteket a fedezék szélén, a beépített páncéltorony tetején, a farkasverem közepén, a drótakadályok előtt, amint büszke fensőbbiséggel arcukon a jól teljesített munka öntudatával szemlélgetik ezeket a védő műveket. A beépített három ágyú előtt pedig egész esődület volt, hogy milyen csoportképet vegyek fel. Erre a három ágyúra nagyon büszkék voltak, mert a kárpátalji most kiépített erődök egész vonalán több ágyú nincsen, mint ez a három.

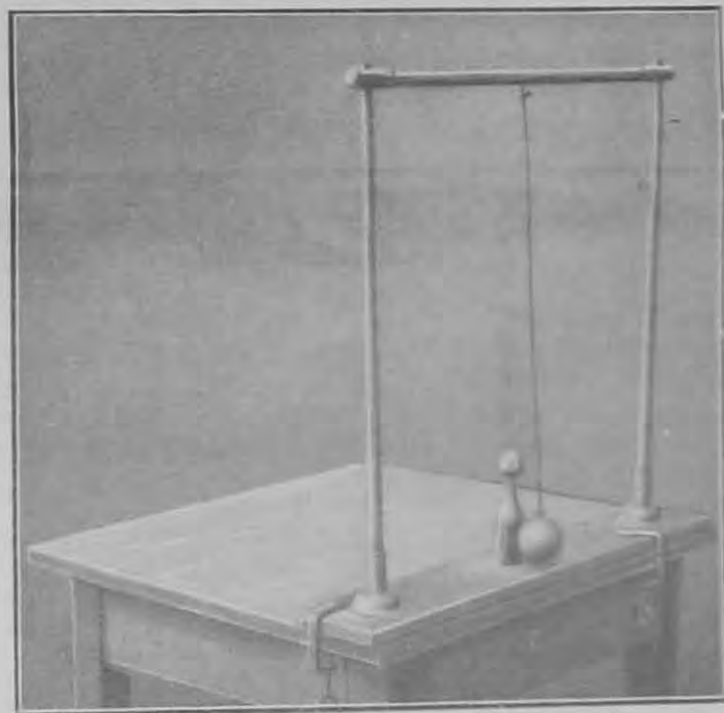
Az első vonal továbbadott a másodiknak; testületileg kísérték el s ott is egy napot mulattunk. Itt is meg akarta örökíttetni mindenki magát, harezjátékokat is rendeztek tiszteletemre, egyáltalában úgy elhalmoztak szívességgükkel hogy még bakát is rendeltek ki, aki tartsa a deszkalapot, amíg megrajzolom a háttérét. Mert azt kikötötték, hogy minél nagyobb háttér legyen, a csoportképeknek s ha a masina nem tud eleget felvenni belőle, rajzoljam majd hozzá kézzel.

Nem tudom, megvan-e még ez a háttér a nagy fényképgyűjteménnyel. Én lelkiismeretesen beadtam az egészet Nagyszebentben a vezérkari főnökségnek s ott meglehetősen örömmel fogadták. Kaptam is érte valami fityegőt.

Egy vásári család.

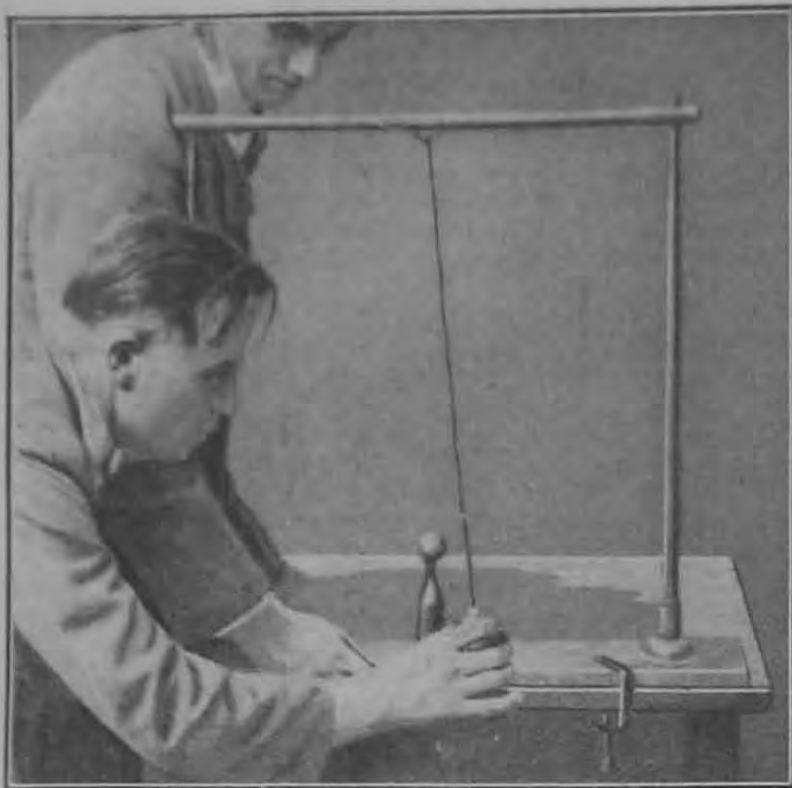
Irtta: Dr. SCHREIBER DÁNIEL rendőrkapitány.

A gonosztevők világában is vannak gyávább és vakmerőbb emberek. Az elszántak kirabolják a vásárról teli pénzzel hazatérő gazdákat, kirabol-

A báb és a golyó pontos elhelyezése az akasztófa-bábjátékúal.

ják, sőt ellenállás esetén meg is ölik őket. Az óvatosabbak nem kockáztatják a „jövőjüket“ ilyen súlyos büntetések elkövetésével, jól tudják, hogy milyen büntetés várna rájuk s ezért henn a vásárban, a nagy tolongásban lopják ki áldozatuk zsebéből a pénztárcát. Vannak azután, akik még ennél is „tisztességesebbek“. Ők még a „lát-szatát“ is el akarják kerülni annak, hogy valami büntetést követnének el, sőt még sokszor a hatóságok támogatását is megszerzik működésükhöz. Ezek a szélhámosok az emberek játékszenvedélyét használják ki nyereszkeskedésük céljaira s közülük már sokan sarokházat vettek Budapesten

A próbadozás. A csaló abban a pillanatban tolja el vállával az akasztófát, amikor a „Pali” dob.

azokból a pénzekből, amiket különböző vidéki vásárokon évtizedeken át összeharácsoltak.

A nyerni akarás vágya éppen úgy él a vidéki emberekben, mint a világvárosok lakóiban s a vásári csalók éppen erre a szenvedélyre építik fel minden tervüket. Nagyon óvatosan választják meg azt a módot, amellyel az emberek zsebéből ki tudják huzattatni az öt- és tizezer koronásokat. Tudják nagyon jól, hogy szerencsejátékokat nem kezdhetnek a nagy nyilvánosság előtt, tehát valami „kézügyességgel” állnak elő. Ilyen „kézügyességi” játék a ma már mindenütt ismert akasztófa bábjáték. Ez külsőleg tényleg egészen ártatlan dolognak látszik és csak kevesen tudják, hogy hányan vesztek el már ezzel a „játékkal” százezreket és milliókat is. Ez a játék éppen az „ártatlan” külsejénél fogva veszedelmes. Mindenki csak arra gondol, hogy egy-két dobás után begyakorolja magát s akkor visszanyerik a „tan-díjat”.

A hatóságokat is megtévesztik ezek a kisebb-fajta szélhámosok. Ugyanis kérvényt adnak be a pénzügyigazgatóságokhoz, hogy a játékból befolyó jövedelem után mennyi illetéket fizessenek. Erre kapnak egy végzést, amely kimondja, hogy a játék után illeték nem fizetendő, mert a nyereség és a veszteség nem a véletlentől függ. Ezt a végzést mutatják fel mindenütt, amikor igazolásra szólítják fel őket. Sok hatóság még láttamozza is a könyvecskéjüket, sőt a láttamozás szövegét nyomtatva mutatják be előre, ami szintén megtévesztésül szolgál.

Az 1897. évi 100.368/B. M. számú rendelet értelmében minden olyan játék tiltva van, amelynél valamely nyeresémtárgy kilátásba helyezésével keltik fel a közönségben a játékszenvedélyt. Ilyen játék az akasztófa bábjáték is. A csalók zseborákat, ébresztő órákat, evőeszközöket s más csillogó, fényes olcsó „drágaságokat” raknak ki az asztalukra, hogy az arra járó emberekben a játékkedvet felkeltsék. Ez az első állomása a játéknak.

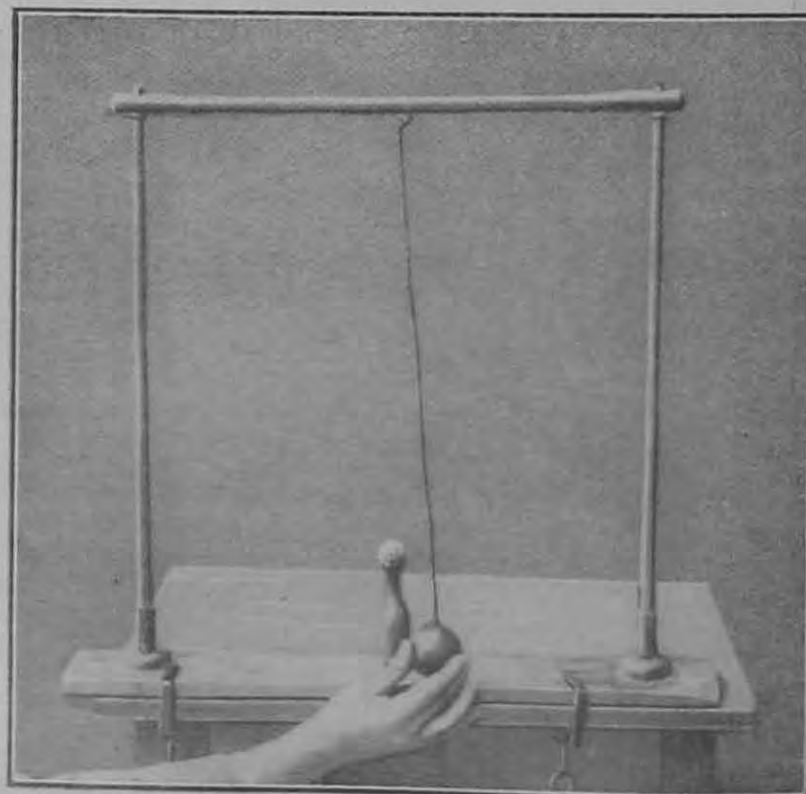
Megfogni a „Palikat”, ahogy őket a játékra kapható embereket nevezik. Ha a „Pali” érdeklődést mutat, elmagyarázzák neki a játék menetét.

A játék abból áll, hogy az előlről ellökött golyóval a játékos a bábót hátulról eldöntse. A golyó egy zsinóron lóg, a zsinór pedig egy akasztófa-szerű készülékre van helyezve. Az egész készülék egy kis fatalapzaton van, amelyre a két oszlopot belesavarják. A talapzatot viszont bárhol, bármilyen asztalkára csavarokkal felerősítik.

A csalók rendszerint ketten vannak, hogy jobban tudjanak a „Palikkal” beszélni. Ha a „Pali” hajlandó játszani, akkor megkezdik a játékot. Az első teendő az, hogy a bábót a talapzaton, az akasztófa alatt pontosan felállítsák. A golyót csak 2—3 mm. választja el a talapzat felületétől s ha a golyót szabadon hagyják lelőgni, akkor a bábót a talapzatnak arra a pontjára kell helyezni, amely fölött a golyó nyugalmi állapotában elhelyezkedett. Ezt a pontot ceruzával megjelölik s erre a pontra állítják azután a bábót. (A báb nem pontozva, sem számozva nincsen, tehát nem tévesztendő össze az úgynevezett „birbics”-játékkal, amely kimondottan szerencsejáték és ezért az emberek tartózkodnak tőle.) Hogy a báb pontosan a középpontban van-e, azt úgy állapítják meg, hogy a golyót hozzátámasztják s ha az megmarad ebben a nekitámasztott helyzetben (tehát nem szalad a báb körül), akkor a báb be van állítva, a játék folytatódhat.

Hogy a „Pali” kedvet kapjon a játékhoz, próbadozást engednek neki, vagyis, ha nem találja el a bábót, nem kell fizetni, viszont nem is nyer, ha sikerül a dobás. S a csalás mindig ezeknél a próbadozásoknál történik. A játék hevében nincsen semmiféle „svindli”, csak itt az elején, amikor senki sem gondol arra, hogy becsapják. Mindenki azt hiszi s azt figyel, hogy csalnak-e akkor a játékrendezők, amikor ők nem nyernek, de hogy a próbánál ilyesmi történhetne, arra alig, hogy valaki gondol.

A „Pali” a kezébe veszi a golyót és a báb jobb

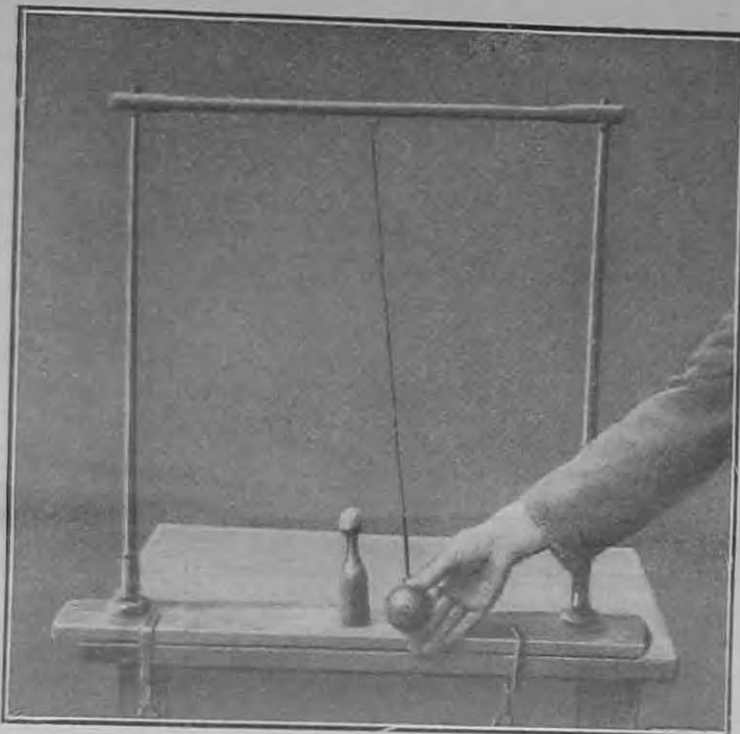

A „Pali” önálló dobása. (Ilyenkor mindig veszít!)

oldala mellett ellöki s — esodák-esodája — sikerül a dobás, a golyó visszafelé jövet hátulról eldönti a bábót. Mindjárt be is tesz 10.000 koronát, hogy az egyik „svájci“ órát megnyerje, hisz a nyereség egészen biztos. El is dobja a golyót, de az a báb baloldala mellett visszajön, anélkül, hogy a bábót feldöntötte vagy csak érintette is volna. Bosszankodik az „ügyetlenségén“ s újból tesz tízezer koronát s újból veszít. Mindig idegesebb lesz, végül is azt veszi észre, hogy már százezer koronát elvesztett, de a svájci óra még mindig nem lett az övé.

Ekkor a csaló maga mutatja meg, hogy milyen könnyen lehet eltalálni a bábót. Kezébe veszi a golyót s egy pillanat múlva már a báb a földön hever. Most már mások is odasereglenek, mulatnak az ügyetlenségén s meg „akarják“ mutatni, hogy ők mit tudnak. Azonban a többiek is

A csaló csavart dobása. A hüvelykujjal jobbfelé, oldalt lendíti a golyót.

ugyanúgy járnak, mint az első „Pali“. A próbálkozás mindegyiknél sikerül, de a többi azután már nem. A csalók pedig csak dugják zsebre a tízezer koronásokat s anélkül, hogy egyetlenegy órát is elnyert volna valaki tőlük, otthagyják a vásárt s már a falu határában nézik a naptárukat, hogy hol lesz legközelebb vásár. Némelyik annyit keres egy-egy ilyen vásár alkalmával, hogy autón jár egyik faluból a másikba.

A csalás, amint jeleztük, a próbadozásnál történik, még pedig oly módon, hogy a csaló vállával kissé nekitámaszkodik az akasztófának s ezáltal a golyó már nem fog tojás-alakban a báb körül forogni, hanem visszafelé lepdülve, nekiütődik a bábnek s azt feldönti. De ez csak akkor történik így, ha a csaló a velünk szemben levő baloldalnak támaszkodik neki. A nekitámaszkodással ugyanis az akasztófa — ha csak egy cm.-re is — oldalt tolódik s ezáltal a zsinóron lógó golyó már nem a báb körül fog pontosan keringeni, hanem annyival oldalt, amennyivel a csaló a vállával az akasztófát eltolta. A játékos ezt rendsze-

rint nem veszi észre, mert a csaló akkor tolja el az akasztófát, amikor a játékos dob, viszont a játékos minden figyelme a dobásra irányul s így nem veszi észre a csalást.

Kétségtelen, hogy a játéknál lehet kézügyességgel is nyerni. Például a csaló is kézügyességgel üti el a bábót. Ő ugyanis „csavarva“ dobja el a golyót, mire az nem a rendes ívében jön vissza, hanem „húzva“ s így sikerül is eldobni a bábót. Azonban, amíg ezt a dobást valaki megtanulja s nyer egy svájci órát, addig 25 Pali legalább is 25 órának az árát hagyja ott. A csavarást a csaló úgy csinálja, hogy a hüvelykujjával erős irányt ad a golyónak jobbra s a golyó peregve szalad vissza pont a bábnek. Ez azonban oly gyorsan történik, hogy egyszeri látásra nem tudják a játékosok elsajátítani. Próbálják utána csinálni, de ezzel a próbálgatással is elvesztenek egy esomó pénzt.

A csalók könnyen járják végig az ország összes vásárait, mert a játékosok a játék izgalmában elfelejtik megnézni a csaló vállát s így ritkán van bizonyíték a szélhámosság leleplezésére.

Nyomozzon-e a csendőr polgári ruhában?

Írta: PINCZÉS ZOLTÁN százados.

(2. közlemény.)

Egy előnyét nem lehet kétségbe vonni a polgári ruhának: azt, hogy az abban való nyomozás kisebb feltűnéssel jár. Ez nemcsak a gyanúsított szempontjából fontos, hanem a nyomozóéból is, mert a feltűnés a nyomozónak sem kellemes. Nagyvárosban egyáltalában nem lehet másként nyomozni, mint polgári ruhában. Képzeljük el, mi lenne, ha például Budapestet naponta a különböző ügyekben nyomozó szuronyos járőrök százai járnák keresztül-kasul: a főváros állandóan ostromállapot képét mutatná s az idegen nagyon furesa véleményét alkotna magának a mi közbiztonsági viszonyainkról.

Nagyjában ezek voltak azok, amiket a magunk tanulságára a detektívek szolgálatáról el akartam mondani. Nehogy valaki félreértsen: nem kritizálni akartam. Erre nem vagyok hivatott, de ha volnék is, akkor sem tudnék rendőrségünk hivatása magaslátán álló, kiváló detektívtestületéről jónál egyebet mondani. A nehézségek, amiket felemlítettem, nem az intézményben, sem a személyekben, hanem a dolog természetében gyökereznek. Sherlock Holmes, aki előtt nincs lehetetlenség, csak az írók és riporterek fantáziájában él; a mindennapi életben a napok vagy órák alatt kiderített szenzációs bűnesetek mellé bizony odasorakozik a kiderítetlenül maradt eseteknek nyilvánosság elé nem igen kerülő kisebb-nagyobb százaléka is s azt hiszem, hogy ez a százalék a csendőrségnél és a rendőrségnél körülbelül egyforma. Ha mégis volna valahol eltérés, az okot nem a ruhában, hanem az emberekben kell keresnünk.

Összefoglalva tehát az elmondottakat, megállapíthatjuk, hogy:

1. a nyomozás eredményét elsősorban a nyo-

mozó egyéni képességei döntik el; a képességet a ruha nem befolyásolja;

2. a tulajdonképpeni, vagyis a perrendszerű nyomozás során a polgári ruhának vajmi kevés előnye van; nyomozó cselekményeket foganatosító hatósági közeg kilétét el nem titkolhatja;

3. a polgári ruha előnyeit egyedül a megfigyelés (adatgyűjtés) céljára lehet kihasználni, de ezt is csak ott, ahol a nyomozót személyesen nem ismerik.

Fordítsunk most egyet a kérdésemre s alkalmazzuk azt a mi viszonyainkra.

Mindenekelőtt megállapíthatjuk, hogy a csendőrség büntető tevékenysége is két részre oszlik: a megfigyelésre vagy adatgyűjtésre és a perrendszerű nyomozó cselekmények összefüggő láncolatából álló tulajdonképpeni nyomozásra. A megfigyelésnek részint mint a nyomozást előkészítő önálló ténykedésnek, részint pedig mint a nyomozást kísérő vagy azt kiegészítő segédeszköznek van szerepe.

Említettem, hogy nyomozni, nyomozó cselekményeket foganatosítani titokban nem lehet. Ha pedig a felek, a tanúk, stb. már úgyis tudják, hogy kivel van dolguk, akkor nagyon mindegy, hogy a nyomozó egyenruhában van-e, vagy sem, sőt az egyenruha nagyon sokszor még előnyösebb is, mint a polgári öltözet. Ebből a szempontból tehát a csendőrség egyáltalában nem érzi a hiányát a polgári ruhának s biztos vagyok benne, hogy ha azt nyomozó járőreinkre rákényszerítenék, maga a legénység volna az, amely az egyenruhát visszaáhitozná. Akkor látnák csak igazán a polgári ruha viselésével járó nehézségeket, ha a mi működési területünkön abban kellene mozogniuk, sőt nyomozásokat végezniük.

A panasz különben nem is az, hogy a csendőrség polgári ruha nélkül nem képes nyomozni, hiszen ennek ellenkezőjét sok szép, sikeres nyomozás bizonyítja, hanem az, hogy egyenruhája miatt nem képes feltűnés nélküli megfigyeléseket eszközölni azokban az esetekben sem, amikor pedig arra a nyomozás sikere érdekében okvetlenül szüksége lenne. Ebben azután tényleg van igazság.

Megfigyelések foganatosítására ma a csendőrségnek — a közvetlen érdeklődésen kívül — csak két módszer áll rendelkezésére: a lesállítás és a besúgók. Mind a két módszer meglehetősen primitív és tökéletlen.

A lesállítás feltűnő, ritkán jár eredménnyel (15 évi csendőrségi szolgálatom alatt egyetlen esetről *hallottam*), mert teljesen a véletlenre van alapítva. A lesállításnak semmi értelme nincs akkor, ha azt az őrsparancsnok öletszerűen választott időközökben és helyeken egy-két órára írja elő, azzal a gondolat-tal, hogy hátha éppen akkor és éppen ott történik valami, ahol a járőr várja? Lesállást csak konkrét esetben, konkrét céllal szabad előírni, de akkor aztán mánakesul folytatni kell éjjeleken, napokon, sőt ha kell, heteken át is, addig, amíg eredménnyel nem jár, vagy amíg a gyanú alaptalansága beigazolást nem nyer. Igen, de az ilyen lesállítás fárasztó és nagyon sok embert vesz igénybe. Ha egy őrs így akarna lesállást tartani, akkor a legénység más szolgálatot nem is teljesíthetne, csak lesállást. Pe-

dig azt másként nem lehet csinálni, azaz, hogy lehet, csak éppen a fáradság vesz kárba.

A besúgókat is inkább csak elméletből ismerem. Igazi, valódi, eleven besúgót még nem láttam soha életemben, pedig ugyancsak szerettem volna látni egyet. Olyan embert láttam, aki titokban, bosszúból feljelentette a szomszédját, hogy ökröt lopott; olyan menyecskét is láttam, aki a hozzá titokban eljárógató csendőrt pletykákkal traktálta; olyan volt csendőrt is, aki egy nyomozásban az őrsnek, a bennmaradt kötelességérzet folytán hathatós segítségére volt, olyan cigányt is, aki beárulta a lótolvajt, hogy viszont aztán ő maga mentes legyen a lúdlopás gyanújától: de olyan embert még nem láttam, aki hivatásszerűen foglalkozott volna a besúgással, vagy aki ezt a foglalkozást különösen ambicionálta volna, már pedig egy vérbeli besúgónak ilyennek kellene lennie. Az alkalmi besúgók nem sokat érnek: önérdékből és önző céllal árulkodnak, tehát megbízhatatlanok. Az őrsparancsnok nem rendelkezhet velük, minden besúgásukat hálásan kell fogadnia, mert nem tudja őket megfizetni, hogy a pénzért aztán követelő lehessen. Lehet, hogy egyes őrsparancsnokok vagy csendőrök személyes összeköttetésük révén pontos és jó híreket kapnak, maga az egész besúgórendszer azonban, mint rendszer, pénz nélkül nem sokat ér. Arra semmi szín alatt sem alkalmas, hogy fontos esetekben az őrsparancsnok egyedüli hírszerző eszköze legyen és hogy intézkedéseit kizárólag érdekekkel telített, megbízhatatlan besúgásokra alapítsa.

Okvetlenül szükséges, hogy a csendőrség saját, külön, feltétlenül megbízható hírszerző szervvel rendelkezzen s hogy magát a hírszerzés terén is teljesen függetleníthesse. Ez pedig csakis úgy lehetséges, ha a csendőri nyomozások folyamán szükségessé váló megfigyeléseket maguk a csendőrség tagjai teljesítik. Ennek nem az volna a célja, hogy a lesállást és a besúgókat pótolja, vagy feleslegessé tegye, hanem az, hogy ott, ahol a lesállítás nem lehetséges vagy eredménytelen, ahol besúgó nincs, vagy ha van, nem elég, akcióba lépjen és a nyomozó részére szükséges adatokat minden körülmények között megszerezze.

A megfigyelést két részre osztottuk: a tömegés az egyéni megfigyelésre. Az előbbinek nincs konkrét célja, inkább általános közbiztonsági szemléltetés, szemmel tartása mindenkinek, aki a megfigyelő elé kerül, hátha mégis sikerül valami olyat észlelni, amit a közbiztonság javára értékesíteni lehet, hátha horogra kerül valaki, akit a hatóság keres, stb. Az ilyen tömegmegfigyelésnek a mi működési területünkön és a mi viszonyaink mellett nagy tere és lehetősége nincsen.

A helyi és személyi ismeret megköveteli a csendőrtől, hogy a körletében mindenkit, vagy legalább is majdnem mindenkit ismerjen. Egy 4-5 ezer lakossal bíró örskörletben ez egyáltalában nem lehetetlen. Ha az ember évekig, vagy csak hónapokig is ugyanabban a két-három községben, ugyanazon emberek között forog, akkor is megismeri őket, ha valami különösképpen nem is törekszik arra, hogy személyi ismereteket szerezzen. Faluhelyen az emberek ismerik egymást, tudják egymásnak még a legapró-cseprőbb magánügyeit is,

falun nagyon nehéz valamit titokban tartani. Hát még ha a csendőr lelkiismeretesen fogva fel a kötelességét, egyenesen törekszik arra, hogy személyi ismereteket szerezzen, ha a kínálkozó száz és száz alkalmat mindig felhasználja arra, hogy minden embert megismerjen, akivel csak valamiképpen összejön! És aztán: akit nem ismer az egyik csendőr, azt ismeri a másik, akit a csendőrök véletlenül még sem ismernek, azt ismeri a bíró, vagy a jegyző, vagy a pap, vagy a szomszédja, egyszóval: ha a csendőrnek valakiről pontos információra van szüksége, azt egyáltalában nem nehéz megszereznie. A legtöbbször egyáltalában nincsen szüksége az őrsnek arra, hogy valakit egyenesen megfigyeltessen, annyira tudja, vagy olyan könnyen megtudhatja az illető minden viszonyait és viselt dolgait megfigyelés nélkül is. Csak persze, érdeklődni kell, utána kell egy kissé járni a dolognak és nem szabad azt várni, hogy az őrsirodába házhoz szállítsanak mindent, amire az őrsnek szüksége van. Éppen ebben rejlik a csendőri élelmesség: kihasználni a falusi emberek (és főleg asszonyoknak) azt a gyengéjét, hogy unalmukban mindig másokkal és a más bajával törődnek.

A csendőrnek ez az állandó nyitott szeme, az örökös érdeklődés minden iránt, a lakosság szemeltartása akkor is, ha arra látszólag nincsen ok, a személyi ismereteknek ez az állandó gyarapítása lényegében nem egyéb, mint amit a fővárosi detektív tesz: a tömeg megfigyelése. Mi csak éppen formailag csináljuk másként, a mi viszonyainknak megfelelően.

Ehhez a megfigyeléshez, a lakosságnak ehhez az állandó szemeltartásához a csendőrségnek nincsen szüksége polgári ruhára, mert annak eredményét nem ötletszerű leskelődések, hanem csak hónapok vagy évek céltudatos, kitartó munkája biztosítják.

Az egyéni megfigyelés már nehezebb. Ebben az őrsnek okvetlenül segítségre van szüksége.

A gyermekkorunkban tanult mese szerint a pisztrágon sajnálkozott valamelyik zavarosban élő halrokona, hogy még sem lehet az jó dolog, állandóan ilyen kristálytiszta vízben úszkálni, hiszen itt az ember, pardon: a pisztráng állandóan az ellenségei szeme előtt van s azok őt bármikor könnyen megfoghatják: mire az okos kis pisztráng azt felelte, hogy: „Igen, de a tiszta vízben én is éppen úgy meglátom őket és el tudok előlük menekülni!” Nos, hát így van ez valahogy nálunk is. A falusi viszonyok nagyjában a tiszta vízhez hasonlítanak, minden ember látja a másikat és nagyjában tudja róla, hogy mit csinál. Ugyanazt látja a csendőr is, ha ért a dologhoz. Igen ám, de viszont ugyanúgy látja a büntettest is, hogy mit csinál a csendőr, ugyanúgy szemeltartja a csendőrt, mint az őt s ha megneszeli a bajt, rögtön védekezik. Ez nagyon fontos körülmény, amelyet a csendőrség megfigyelő szolgálatának esetleges megszervezésénél elsősorban kellene figyelembe venni.

Mindenekelőtt a feladatokkal kell tisztába jönnünk, amelyeket a csendőrség önálló megfigyelő szolgálatával megoldatni kívánunk. Azt hiszem, hogy ezeket a feladatokat a legjobban és legrövidebben egynéhány konkrét példa keretében lehet körvonalozni.

Egy községben meggyilkolták és kirabolták a koreszmárost. Az őrs Nagy Jánost és Kis Pétert gyanúsítja; a gyanúók alapján őrizetbe is vették őket, de bizonyítékok hiánya miatt szabadon kellett bocsátani. Az őrsparancsnok azonban nem bír szabadulni attól a gondolattól, hogy mégis csak ők a tettesek. Mit szeretne tehát tenni: a két gyanúsítottat hosszabb időn (például három—négy héten) át megfigyeltetni, beszélgetéseiket kihallgatni, utazásaikat, költségeiket, vásárlásaikat, mulatózásait, stb., stb. szemmel tartani, hátha bizonyítékra akad, vagy legalább is a megfigyelés során szerzett adatokból mozaikszerűen bizonyítékot állíthat össze? Igen, de egyenruhában ezt a megfigyelést nem lehet teljesíteni, egyenruhában nem lehet a gyanúsítottak mellé férközni, őket követni stb. Ide már polgári ruha kell.

Egy másik örskörletben a községi szülésznőt azal gyanúsítja az őrsparancsnok, hogy magzat-elhajtással foglalkozik. Ez, persze, csak szóbeszéd, suttogás, amiről az őrsparancsnok is csak az őrsfőzőnő útján szerzett félfüllel tudomást, de bizonyíték nincsen. A valóság az, hogy a szülésznő tényleg nagyban úzi a tiltott műtet, tudja is ezt a falu legnagyobb része róla, de a pappal, bíróval, jegyzővel, csendőrrel szemben féltékenyen őrzik a titkot, mert a szülésznőnek volt esze mindenkit figyelmeztetni, hogy ha kiderül a dolog, nemesak őt, fogják megbüntetni, hanem a páciens is. Ezért aztán rendszeren úgy szokott lenni, hogy egy-egy ilyen lelkiismeretlen szülésznő örsállomáshelyen is éveket tudja üzni bűnös manipulációit, amíg aztán egy halállal végződött műtet után esetleg hurokra kerül. Nos, a mi őrsparancsnokunk nem akarja ezt bevárni, ő adatokat és bizonyítékokat szeretne, de tudja, hogy azt az őrs egyik tagja sem fogja tudni megszerezni. Szüksége van tehát egy csendőrré, akit senki sem ismer a faluban, de még a környéken sem és aki feltűnést nem keltő módon két—három héten át a lakosság közé elvegyül és adatokat gyűjt az őrs számára.

X. Y. földbirtokos feljelentést tesz az őrsön, hogy a magtárából állandóan és huzamosabb idő óta lopkodják a gabonát. Kára már több vagónra megy. Fogalma sincs róla, hogy ki lehet a tettes, az a gyanúja, hogy eselédjei közül többen összejártsanak az ispánnal s ezért nem bír a tettesek nyomára akadni. Az őrsparancsnok jól tudja, hogy minden bizonyíték, sőt gyanú nélkül, nyíltan, hiába lép fel, többet árt vele, mint használ. Néhány lesállást tart, eredmény nélkül. Felkeresi tehát a földbirtokost, és bizalmasan közli vele, hogy a nyílt nyomozástól nem sok eredményt remél, megfigyeléssel azonban talán lehetséges lesz az esetet kideríteni. Rendelkezésre bocsát egy ügyes, polgári ruhás csendőrt: fogadja fel a földbirtokos valamilyen alkalmazottnak, bizonyos, hogy egy héten belül kiderül az eset. A földbirtokos örömmel beleegyezik, a polgári ruhás csendőr szolgálatba áll és tapasztalatairól pontosan informálja az őrsparancsnokot. Dolgavégeztével eltűnik a vidékről, anélkül, hogy bárki csak sejtette volna is, hogy kiesoda.

A harmadik örskörletben tízezer gyárímunkás dolgozik. Utóbbi időben az őrsparancsnok nyugtalanságot észlelt közöttük, sejté, hogy izgatók vannak a háttérben, valószínűnek tartja, hogy valami

készül, de nem bír megbízható adatokhoz jutni. Ezt csak egy-két ügyes, polgáriruhás csendőr tudná számára megszerezni.

Az egyik vármegye területén pénzhamisító banda bukkan fel. A hamis pénzt — természetesen — az országnak egy másik vidékén terjesztik. Gyanúsított van négy-öt is, akik azonban egymástól meglehetősen távol, esetleg más vármegyében is, de mindenesetre más-más örskörletben laknak. A nyomozást X. alhadnagy, szakaszparancsnok vezeti. Rendelkezésére áll az illetékes örsökön kívül még négy polgáriruhás csendőr, akiket ő ott és úgy alkalmaz, ahol és ahogy jónak látja. A polgáriruhás csendőr nincs örskörlethez kötve, bárhova utazhatik s jelentéseit — esetleg az illetékes örs útján — mindenünnen közvetlenül a nyomozást vezető alhadnagynak teszi meg. Emellett természetesen az örsök sem tétlenkednek, hanem a nyomozást irányító szakaszparancsnok utasításai szerint a figyelésben és a nyomozásban maguk is részt vesznek. Így a nyomozást egy kéz irányítja s az ügy nem bomlik örskörletek szerint részeire, a nyomozást irányító alhadnagynak pedig olyan csendőrök állanak korlátlan rendelkezésére, akiket felhasználhat arra, amire egyenruhás alárendeltjeit nem tudja felhasználni.

X. nagyközségben országos jellegű ünnepség lesz, amelyre magasrangú közéleti méltóságok fognak megérkezni. A rend és biztonság fentartása a csendőrség feladatát képezi. Az örsöt megerősítették, a nagyobb biztonság okáért azonban — tekintettel az előrelátható nagy tömegre és a nagyszámú idegenre — egynéhány polgáriruhás csendőrt is a községbe vezényeltek, hogy az esetleges gyanús egyéneket feltűnés nélkül szemmel tartásuk. Hasonlóképpen polgáriruhás csendőrök is teljesítenének szolgálatot országos vásárok, búcsúk, stb. alkalmával, vagyis ahol és amikor nagyobb embertömeg gyülekezik össze, mert minden embertömegnek megvannak a maga büntetesei, akiket polgári ruhában könnyebben lehet leleplezni, mint egyenruhában (zsebtolvajok, vásári csalók, parasztfogók, stb.).

Ezzel a néhány kiragadott konkrét példával — azt hiszem — már kifejtettem azt is, hogy általánosságban hogyan gondolnám én a polgáriruhás csendőrök alkalmazását. Ezekre tehát csak akkor lenne szükség, ha valamelyik örsparancsnoknak olyan adatokra volna szüksége, amelyeket egyenruhában megszerezni nem lehet, viszont az eset maga elég fontos ahhoz, hogy kiderítése érdekében ilyen rendkívüli eszközöket is igénybe vegyenek.

Ha a polgári ruhában való nyomozást nálunk, a csendőrségnél is rendszeresíteni kellene, akkor az háromféleképpen történhetne és pedig:

a) az örsök legénységének megengedtetnék, hogy egyes megfigyeléseket, vagy nyomozásokat — a szárny- vagy esetleg csak az örsparancsnok engedélyével — polgári ruhában teljesítsen;

b) az államrendőrséghez hasonlóan külön örszolgálati és külön nyomozóközegek rendszeresítenének; a nyomozásokat, vagy mondjuk fontosabb nyomozásokat kizárólag a nyomozó altisztek végeznék, akik polgári ruhát is viselhetnének és a szárnyak vagy osztályok székhelyén volnának összpontosítva és végül

c) minden nyomozást elvileg továbbra is az örsök egyenruházott legénysége teljesítene, fontosabb esetekben azonban egy csendőrségi központi (például kerületi) nyomozó alakulat polgári ruhás csendőröket bocsátana az örs rendelkezésére, akik azonban nem nyomoznának önállóan, hanem csak adatokat és támpontokat gyűjtenének olyan megfigyelések révén, amelyeket a nyomozó járőrök — egyenruhájuk feltűnése miatt — nem tudnának teljesíteni.

Bizonyos, hogy mindenki, aki ezzel a kérdéssel foglalkozott, legelőször mindig az első megoldásra gondolt. Első pillantásra tényleg ez a megoldás is látszik a leglogikusabbnak és a legegyszerűbbnek. Az örsbeli legénység azonnal rendelkezésre áll, elsőnek érkezik a bűneselekmény színhelyére, körletében, sőt legtöbbször annak környékén is kiterjedt helyi és személyi ismerettel rendelkezik s a bűneset kiderítését is leginkább ambicionálja, mint nemesak az örs érdekét, hanem a maga személyes érdekét is, mert az elért eredmény személyes érdeme. Az az örsbeli járőrvezető, vagy másod- csendőr, akit az örsparancsnok a nyomozás lefolytatásával megbízott, maga tudja a legjobban, hogy milyen adatokra van szüksége, mit és hogyan kell polgári ruhában megállapítania s több szívósságot is tanúsítana a nehézségek leküzdésében, mert tudná, hogy a maga számára dolgozik és maga, vagy örsze fogja élvezni a fáradozás erkölcsi jutalmát.

Mindezekkel a kétségtelen előnyökkel szemben azonban ott áll a hátrányok és leküzdhetetlen nehézségek serege.

Említettem már, hogy a polgári ruha csak a feltűnés elkerülésére alkalmas, de egy olyan valakit, akit — mondjuk — egyenruhában mindenki ismer, nem tesz ismeretlenné. Az örs csak a saját körletében elkövetett bűneselekményeket nyomozhatja: tevékenysége tehát aránylag kis területre szorítkozik. Igaz, hogy a nyomozás számai sokszor távolabb vezetnek, a nyomozás zöme azért mégis csak az örskörletben folyik le még akkor is, ha a gyanúsítottat másutt fogták el. Az örsök legénysége tehát polgári ruhában is túlnyomóan csak a saját örskörletében működhetne, vagyis olyan területen, ahol őt úgyszólván mindenki ismeri. Nem volna-e nevetséges, ha a közismert Szabó úr vagy Kovács úr egyszerre csak polgári ruhában jelenne meg a faluban, ahol lakik, vagy ahol egyenruhában éveken át hetenként kétszer-háromszor megfordul s „bizalmas“ megfigyelést akarna végezni olyan helyen, ahol a falu apraja-nagyja személyesen ismeri és tudja róla, hogy kicsoda. Bizonyos, hogy polgári ruhája nagyobb feltűnést keltene, mintha egyenruhát viselne, mert az emberek — és különösen a bíróné vagy a kisbíróné nénémasszony — rögtön megállapítaná, hogy vagy találkára megy, vagy „kutatni“, hogy így kiöltözködött. Lehet, hogy nagyobb helyeken talán lehetne így is néha eredményt elérni, a kilátás azonban nem nagy s az adott viszonyok között az egész eljárás nem látszana valami túlságosan komolynak.

Nehéz a fegyverhasználat kérdése is. A csendőrségi fegyverhasználat jogforrása a csendőr „katonai ör“-i és „hatósági közeg“-i jellege, inkább az előbbi, mint az utóbbi. A hatóság elleni erőszak fel-

tétele, hogy a tettes a sértett hatósági mivoltával tisztában legyen. Inkognitóban hatósági jogokat senki sem vindikálhat magának, annál kevésbé vindikálhatná magának egy polgári ruhában levő csendőr azokat a jogokat, amelyek csak egyenruhában levő katonai őrt, vagy szolgálatban álló csendőrt illetnek meg. A polgári ruhás csendőr tehát vihetne ugyan magával lőfegyvert (pisztolyt), de fegyverhasználati jogának csakis a mindenkit megillető jogos védelem korlátai között lehetne mozognia. Tudjuk, hogy a csendőrnek bőven van haragosa, sőt halálos ellensége is. Képzeljük el már most, mi történne azzal a csendőrrel, akit polgári ruhában a haragosai „kézrekapnának”? Azt hiszem, hogy nagyon sok sajnálatos eset volna ennek a következménye.

Nem szabad megfélemlenünk arról sem, hogy nem minden csendőr alkalmas arra, hogy polgári ruhában teljesítsen szolgálatot. Ahhoz, hogy valaki polgári ruhában biztosan mozogjon, hogy feltűnés nélkül figyelni tudjon és hogy az ilyenkor adódó helyzetekben magát azonnal feltalálja, és el ne árulja, meglehetősen gyakorlat kell. Teljesen kizárt dolog, hogy egy őrsön levő csendőr ezt a gyakorlatot meg tudja magának szerezni. Mert természetesen, hogy a polgári ruhát csakis főbenjáró esetekben volna szabad igénybevenni, holmi apróeseprő kis lopás, vagy más vétség esetében nem, mert hiszen ezáltal az egész eljárást rövidesen lejáratnók. Hány nagyszabású büncselekmény történik egy év alatt még egy közepes mozgalmasságú őrskörletben is? Hol kettő, hol három, hol meg egy sem. Képzeljük most el, hogy előfordul egy ilyen eset és X. törzsőrmester, aki évek óta nem járt polgári ruhában „civilbe” öltözködik és úgy akar „nyomozni”. Bizonyos, hogy tíz ember közül nyolc az első pillanatban felismeri benne a csendőrt.

A fegyelem szempontjából sem volna helyes a polgári ruhában való nyomozást általánossá tenni. A polgári ruha szabadabb mozgást biztosít, az ellenőrzés nehezebb s bizony polgári ruhában sok csendőr megengedne magának olyan kihágásokat, amelyeknek az elkövetésétől az egyenruha visszatartja. Igaz, hogy minden csendőrnek mindenféle szolgálatban megbízhatónak kell lennie, de viszont az is igaz, hogy alkalom szüli a tolvajt. Nem gondolok én itt részrehajlásra és megvesztegetésre, ettől a mi legénységünket polgári ruhában sem félténém, hanem csak, mondjuk, a megittasodásra és fegyelmetlenségre — és ezek számtalan következményeire természetesen —, amelyek azonban már egymagukban is elégségesek ahhoz, hogy a kérdés kezelésében fokozott óvatosságra intsenek.

A csendőrség tekintélye szempontjából nem mindegy, hogy a csendőr a lakosság előtt külsőleg hogyan jelenik meg. Ezért kell rászorítani a legénységet, hogy szolgálatban és szolgálaton kívül is mindig tisztán, csinosan és rendesen öltözködjék. Ha azonban a csendőrt — és pedig az őrsbeli, az ismerős csendőrt — polgári ruhában boesátánók a lakosság szeme elé, akkor számolnunk kellene azzal is, hogy nem mindenik csendőr tudna mindig úgy öltözködni, ahogy csendőri tekintélye megkívánná, mert az meglehetősen sokba kerül; sok csendőr kopottan, esetleg foltosan volna kénytelen járni, még akkor is, ha nem a „szerepe” kívánná

így; ez pedig az ő saját és testületi tekintélyét nem nagyon emelné. Mert arra persze gondolni sem lehetne, hogy az őrsökre beosztott 8—9000 főnyi csendőrt a kincstár lássa el polgári ruhával, ez annyit jelentene, mintha a kincstárnak 8—9000 csendőrrel többet kellene ruháznia, többek között olyanokat is, akiknek a polgári ruhára egy-két évben egyszer van szükségük. Sokmilliárdos kiadás volna ez, amellyel a haszon egyáltalában nem állana arányban. Legfeljebb arról lehetne szó, hogy a kincstár valamilyen koptatási díjat fizetne a szolgálatban használt polgári ruhákért, az anyagi tehernek azonban voltaképpen mégis csak a csendőrzsebét kellene nyomnia, ilyet pedig nem szabad csinálni.

Lehet olyan adat, amit a csendőr 24 vagy 12 óra alatt meg tud szerezni, de lehet olyan büncselekmény, amelynek kiderítéséhez napokig, vagy hetekig tartó megfigyelésre van szükség. Mit csinál ilyenkor az őrsbeli csendőr? Napokig vagy esetleg hetekig fog lézengeni a „megfigyelés” címe alatt és helyette a többiek fognak szolgálatot teljesíteni? És ha a két hétig tartó megfigyelésnek sem volna eredménye? Mennyi visszaélésre adna ez alkalmat a csökkent ellenőrzési lehetőség mellett!

Azt hiszem, teljesen felesleges több érvet felsorakoztatnom annak a bizonyítására, hogy ha egyáltalában szükség van arra, hogy a csendőrség polgári ruhában nyomozzon, a megoldás semmi esetre sem lehet az, hogy a polgári ruhában való nyomozás teljesen az őrsbeli legénységre bízassék; teljesen lehetetlen volna minden csendőrnek vagy csak minden járőrvezetőnek is megadni a jogot, hogy szolgálatban tetszése szerint viseljen polgári ruhát; a szolgálatnak több kárára volna, mint hasznára az, ha ebben a szolgálatban gyakorlatlan, ki nem próbált, kisebb erkölcsi ellenállóképességű legénység is igényt tarthatna rá, hogy polgári ruhát öltözzön és abban a dolog természete szerint többé-kevésbé a saját szakállára működjék.

Az első megoldási módot tehát feltétlenül el kell ejteni.

(Folytatjuk.)

Csak az a valóban bölcs hazafi, ki lehetőleg kíván, s jól tudván, hogy az ember gyenge léte miatt se felette boldog, se hátártalanul boldogtalan nem lehet, a középúton jár. Ő lélekderülten él, szomorú unalom nem üli óráit s a közjóért fáradozván, nem panaszkodik mindegyre hasztalan, hanem felkeresi a hibákat s azoknak kútfejeit nyomozza, kifejti s rajtok segít, ha lehet; ha nem lehet, nemesen türi; gyáva panasz szájából nem hallatik. A hibákat pedig inkább magában keresi, mint másokban, mert magával parancsolhat, másokkal nem. Ha senki se tenné kötelességét, teszi ő, úgymint az igazi hős maga megáll, ha a többi futásnak eredett is. S mennyi számos jót tehetni hazánkknak, csak hogy bona fide közhaszon legyen a cél, s ne fényűzés, hírkapkodás, dícséret szomja!

Széchenyi.

A MI VÉRTANUINK

Vén András tiszthelyettes.

Erdélyből menekült a román megszállás elől. Családját visszahagyta Aradon, mert erős volt benne a remény, hogy nemsokára visszamehet szűkebb hazájába, ahol mindenki úgy ismerte, mint a kötelességtudás, kitartás, erő mintaképét.

A sors Kecskemétre sodorta, ahol rajta kívül még mintegy háromszáz erdélyi esendőr gyűlt össze. A visszavonult esendőrség a honvédhuszár laktanyában nyert elhelyezést s innen látták el a városban és környékén a szolgálatot. Itt érte őket a kommunizmus.

A vörösök így utolérve, annyira összeverték, hogy a karjai is összetörték. A hörgő romcs felett „népítéletet” tartottak. A vöröskatonák vádoltak s a esőselék ítélte. „Fehér kutya volt, kém, áruló volt! Mit érdemel? Halált.” Mert így ment akkor az „igazságszolgáltatás”.

Ezekután lábainál fogva a temetőbe vonszolták s egymásután háromszor a haláltusájában fetrengő testbe lőttek.

Csizmáját lehúzták s ott a holttest mellett húzta fel a lábára az egyik vöröskatona, aki röhögve tett megjegyzéseket a véres hullára: „Fehér volt s nézzétek, most milyen vörös”.

Ott hantolták el a temetőben — mint egy állatot, minden szertartás nélkül, ahogy a kommunisták szokták.

Vén András tiszthelyettes siremléke.

Nagy erőt képviseltek s mi sem természetesebb, mint hogy a pesti „elytársak”-nak állandóan rajtuk volt a szeme. És nem ok nélkül, mert minden esendőr lelkében ott izzott az ellenforradalom parázsa s csak egy enyhe szellő, egy intés kellett, hogy lángra lobbanjon.

Minden kész volt, alig várták, hogy akcióba lép-hessenek... Sajnos azonban itt is, mint amnyi más esetben, a kommunisták tudomást szereztek a készülő mozgalomról. Pestről azonnal egy zászlóaljot indítottak útba Kecskemétre, amely a laktanyát körülvette és megkezdte a esendőrség lefegyverzését. A segítség minden reménye nélkül az ellenállás hiábavalónak bizonyult s a legénység kénytelen volt magát sorsának megadni.

Vén András ebben az időben nem tartózkodott a laktanyában. Kint volt a városban s bevonulás közben vette észre, hogy mi történt távolléte alatt. Nem akart a vörösök kezébe kerülni és visszafordult. A vörösök azonban észrevették és megadásra szólították fel, amire Vén András nem is válaszolt. A vörösök erre tüzelni kezdtek reá s egyidejűleg üldözőbe vették. Vén András több sebből vérezve menekülni igyekezett, amíg a súlyos vérvesztés következtében a temető mellett össze nem rogyott.

Később aztán kegyeletes emberek kiásatták a vértanu tetemét és hóshöz illő módon temették el a r. kath. temetőben.

Halála évfordulóján, 1920 május 5-én, leplezték le fehér márvány siremlékét, amelyet a bajtársi kegyelet állított a nemzeti eszme vértanujának.

Sírfelirata a következő: „Itt nyugszik Vén András esendőrtiszthelyettes, vértanu halált halt életének 37-ik évében 1919 május 5. Béke poraira! Emlékére emelte a bajtársi kegyelet”.

Hóhérai ismeretlenek s talán el is kerülték a földi igazságszolgáltatás sujtó kezét!... De a Vén András vére, amely gyilkos kezükre freccsent, sohasem szárad le róluk; számonkéri majd egyszer ezt a kioltott magyar életet! Ez elől a számonkérés elől nem lehet el-rejtőzni!

Halál a harcmezőn: dicsőség, halál a kórhágyban: elnyugvás, de halál a pallos alatt lángoló gyálázat, mely a maradék szívben is ég.

Kölcsey.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A csehszlovák csendőrség.

(3. közlemény.)

33. §. Az ellenséges hadifogságba esett, vagy megőrült katonai személyek családjainak eltartásáról a hadsereg részére kiadott fizetési rendelkezés megállapításai a csendőrlegénység családjaira is vonatkoznak.

36. §. Azon csendőrök, akik négy évi csendőrszolgálati kötelezettségük befejezése előtt saját hibájukon kívül csendőrszolgálatra alkalmatlanokká váltak, anélkül, hogy egyáltalában keresetképtelenné váltak volna, a csendőrségből való kilépésük alkalmával, amennyiben az előző rendelkezések szerint nem részesülnek kedvezőbb elbánásban, a csendőrszolgálat megszűnésük után a csendőrszolgálat megszűnéséig a havi fizetést kapják.

40. §. Ami a havidíjat élvező csendőrségi személyek elszállásolását illeti, ennek megtérítése tekintetében ugyanazon törvényes rendelkezések érvényesek, mint a hadsereg vonatkozásában.

Egyébként a csendőrség elszállásolása tekintetében az eddigi rendelkezések érvényben maradnak, azonban az illetékes állami alapoknak a csendőrlegénység kellő elszállásolásáért és a többi megfelelő szolgáltatásokért az állampénztárból nyújtott megtérítés 2.5 krajcáról emelteként és naponként és éjszakánként 4.7 krajcár emelteként és ezen összegből 3.5 krajcár a szállásért és 1.2 krajcár a fekvőhelyért, bútorért és előirt eltartási szolgáltatásokért jár.

Szolgálati utasítás a csendőrség részére.

I. FEJEZET.

Általános rendelkezések.

1. §. A csendőrség arra van rendelve, hogy a közrendet, nyugalmat és közbiztonságot fentartsa; a helyi rendőrség ügyeire a csendőrségnek szabályszerűen csak felügyelnie kell és a községeknek támogatásával kell szolgálnia.

Ami a csendőrségnek a helyi rendőrség és a saját községi statutumokkal bíró helységek ügyeiben való részvételét illeti, a csendőrségnek a szolgálati hatóság rendelkezéséhez kell magát tartania. (Csendőrségi törvény 2. és 7. §-a.)

2. §. Katonai, gazdasági és közigazgatási ügyekben, majd a kiképzés és szolgálati ellenőrzés tekintetében a csendőrség saját katonai előjáróinak van alárendelve, a közbiztonsági szolgálat tekintetében minden esetben a járási és tartományi politikai hatóságoknak, végül a belügyminiszteriumnak.

Ami az alárendeltséget, fegyelmet, felszerelést stb. illeti, a csendőrség általában a katonaság rendelkezéséhez tartja magát, amennyiben ezen utasításban vagy valaminő külön rendeletben kivétel megállapítva nem lett.

Büntetőügyekben a csendőrség a katonai törvényeknek és azoknak a fegyelmi rendelkezéseknek van alávetve (csendőrségi törvény 12. §-a), melyeket a belügyminiszterium ad ki.

Csendőrlegénységnek bírói ítélet nélküli elbocsátása.

A belügyminiszteriumnak 1920 március 13-án kelt 10649/13. számú rendelete.

A volt honvédelmi miniszterium 1917 március 12-én kelt Eln. 4885/VI. számú körrendeletének rendelkezése a következőképpen egészített ki:

Ha a csendőrlegénység tagja (próbacsendőr) valaminő büntetett, vagy olyan vétséget követett el, amelyért a katonai büntetőtörvény rendelkezése szerint a kiszabott büntetésen kívül le is fokozható és ha a katonai bíróság ítélete által elítéltetett ugyan, azonban lefokoztatása tekintetével a különösen enyhítő körülményekre, stb. mellőztetett, az illető bírósági iratok az ítélettel együtt kiküldendők és a csendőrség főparancsnokához terjesztendők.

Ezen parancsnok az összes körülmények megfontolása után határoz arról, vajjon a tettes a szolgálat hátránya nélkül a csendőrségi testületben továbbra meghagyandó-e vagy sem.

Az utóbbi esetben elrendeli elbocsátását, a csendőrségnél elért rangjától való megfosztását és az illetékes katonai, vagy póttesthez való átadását, amelynek tekintés céljából az illető ügyiratok egyúttal megküldetnek, hogy a katonai rangtól való megfosztás tekintetében tovább intézkedjék.

Amennyiben a tettes legutoljára a belügyminiszterium által lett előléptetve, akkor ez határoz.

Feltételes elítélés utáni rangvesztés.

A belügyminiszterium 1920 március 13-án kelt 15653/13. számú rendelete.

Tekintettel a feltételes elítélésről és feltételes elbocsátásról szóló 1919 október 17-én kelt törv. és rend. tári 562. számú törvényre, elrendeltetik:

Ha a tényleges szolgálatú vagy nyugdíjas csendőrségi tag feltételesen elítéltetett, és ha ezen elítéléssel az ítélet, vagy a katonai büntetőtörvény szerint rangvesztés jár, a büntető iratok amelyek:

a) *tisztekre* vonatkoznak — megküldendők az illetékes fegyelmi bizottságnak indítványtétel végett, vajjon a terheltől a katonai rang elveendő-e vagy sem.

b) amelyek a *csendőrség többi tagjaira* vonatkoznak — elküldendők a csendőrség főparancsnokához, hogy döntse el, vajjon a terhelt a csendőrség szolgálatából elbocsátandó-e, megfosztandó-e a csendőrségnél elért rangjától és átadandó-e illetékes katonai vagy póttestének.

Ha a tényleges vagy nyugdíjas tiszt elítélésével az ítélet vagy a katonai büntetőtörvény szerint rangvesztés nem jár, vagy ha az elítélésre csupán bekövetkezett elővétel miatt, vagy egyéb indokokból nem kerül sor, ha azonban az a gyanú forog fenn, hogy a terhelt cselekedetével, vagy magaviseletével kárt okozott vagy fenyegette a csehszlovák csendőrség jó hírnevét, a büntető iratok a büntető eljárás befejezése után az illetékes fegyelmi bizottsághoz küldendők, hogy a fegyelmi bizottságokról szóló rendelkezés szerint az ügyet tárgyalja le. (A belügyminiszterium 1920 január 7-én kelt 61514/13. számú rendelete.)

Amennyiben a csendőrség mint a politikai, azaz szolgálati hatóság végrehajtó közege biztonsági szolgálatban működik közre, ezen hatóság szolgálati rendeleteinek kivétel nélkül engedelmeskednie kell. (Csendőrségi törvény 2., 7. és 11. §-a.)

A csendőrséget különös eseteken kívül nem szabad alkalmazni oly szolgálatra, amely hivatásához nem tartozik, vagyis mely nem tartozik a közrend, nyugalom és biztonság fenntartásához, nem szabad őt ennélfogva alkalmazni pl. a polgári hatóságok rendeleteinek és köriratainak egyszerű szállítására, küldőszolgálatokra és hasonlókra.

3. §. A köznyugalom, közrend és közbiztonság megőrzését célzó csendőri szolgálatot mint szolgálati hatóság, a csendőrség politikai hatósága vezeti. Ezért a csendőrségnek kötelessége ezen szolgálatáról jelentéseit kizárólag ezen hatóságnak megtenni.

Különösen fontos esetekben, amelyeknél a csendőrség kitűnő módon működött közre, nevezetesen ellenszegülés vagy a csendőrség elleni tényleges támadások esetében, amelyeknél fegyver használtatott, a körülményekhez képest táviratilag is jelentés teendő minden egyes alkalommal szabályszerűen az országos csendőrszolgálati parancsnoksághoz és a belügyminiszteriumhoz. (Szolgálati Utasítás 135. §-a.)

4. §. A csendőrségnek jogában áll szolgálati kötelességeinek foganatosítása céljából a közszolgálat minden egyes közegeinek segítségét kikérni, nevezetesen a polgári hatóságok, más őrtestületek és tagjaik segítségét, a községi előjárók és a katonai parancsnokságok segítségét. (Csendőrségi törvény 14. §-a.)

Hogy mennyire és mily mértékben kötelesek a közszolgálati közegek saját felelősségük terhe mellett ilyen felkérésnek eleget tenni, az külön törvényekben, szolgálati szabályzatokban és utasításokban van megállapítva, amelyekkel azok hivatali kötelezettségei szabályoztatnak.

5. §. A szolgálati hatóságok és a csendőrség érintkezési módja rendszerint szóbeli.

Ha a csendőrség parancsnoka tiszt, megkeresés alakjában írásbeli szolgálati felszólítás közzétendő. Altiszteknek és őrsparancsnokoknak a törvény szerint erre kirendelt polgári hatóságok rendeleteket, illetőleg felszólításokat adnak.

A tisztek szolgálati levelezésben a polgári hatóságokkal szemben kötelesek átiratokat használni.

A járási és őrsparancsnokok és alárendelt esendőrök kötelesek szolgálati jelentést tenni.

6. §. A politikai hatóságnak a esendőrök fölött fegyelmi joga nincs, ennél fogva nincs joga a esendőr kitüntetésére és megbüntetésére sem. Ha a politikai hatóság a esendőrt valaminő jutalomra, vagy kitüntetésre méltónak találja, jogában áll a esendőr katonai előjáróihoz indítványt tenni. A politikai hatóság a esendőrök elleni panaszait bejelenti a katonai előjárónak és a vizsgálat eredményéről jelentést kérhet.

Ha a esendőrnek panasza van valamelyik polgári tisztviselőre, azt szolgálati úton csakis katonai előjárójának adhatja elő, aki, ha azt a panasz tárgya, vagy a szolgálat érdeke megköveteli, köteles vagy azon tisztviselő legközelebbi előjárójához fordulni aki ellen a esendőr panaszt tesz, vagy bejelenti az esetet az előjáró parancsnokságnak, avagy mint indokolatlant elutasíthatja.

7. §. A testületbe lépő tiszteknek és legénységnek esendőri esküt kell tenniük (esendőrségi törvény 20. §-a) és pedig azonnal, amikor próbaszolgálatra vétetnek fel.

A esendőrségi eskü az országos esendőrségi parancsnok és egy esendőrtiszt előtt tétetik le. Ezen szóbeli eskün kívül az esküt tevőknek sajátkezűleg eskümintát is kell aláírniuk; ezen esküminta azután megerősítetik és az országos esendőrségi parancsnokságnál őriztetik.

II. FEJEZET.

A esendőrség általános magatartása és szükséges ismeretei.

8. §. A esendőröknek komolyan és tisztelettudóan kell viselkedniük. A szolgálati végrehajtásokban minden szóval és tettel elkövetett túlkapás, minden aljaság és nyersesség aláértékeli az egyest és az egész testületet és megnehezíti minden közbelépést. Ez különösen akkor áll, ha a esendőr ünnepélyeknél és nagyobb gyűlekezeteknél van jelen; itt minden megfontolatlanosság, személyeskedés, vagy szükségtelen megterhelés kellemetlen és veszélyes jelenetekre vezethet.

A esendőrségnek féltékenynek kell lennie jó hírnevére és kölcsönösen kell egymásra felügyelnie. Ezáltal lehet a bajokat és rossz szokásokat már csirákban elnyomni.

9. §. A nyilvánosság előtt a esendőrnek mindenkor előírászerűen kell öltözve lennie és csak oldalfegyvert viselhet. Szolgálatban mindenkor az előírás szerint teljesen felfegyverkezve kell lennie (töltött fegyver, szurony a fegyveren), magával kell vinnie a bilineselő láncot, a feljegyzési lapok táskáját, a szolgálati és nyomozási könyvet.

A szabály az, hogy a esendőrnek szolgálat közben csak akkor kell közbelépnie, ha teljesen fel van fegyverkezve. Ha azonban a késedelemben veszedelem rejlik és ha a esendőrnek jó eredményre van reménye, a esendőr fel van jogosítva azon esetben is közbelépni, ha csupán oldalfegyvere van nála.

A belügyminiszterium 1919 február 21-én kelt 5582-13. számú rendelete.

A esendőrség polgári ruhaviselete és magánfegyvertartása.

A esendőrségi főparancsnokság 1918 december 7-én kelt 346. számú parancsával a esendőrségi személyeknek ideiglenesen megengedettett, hogy szolgálaton kívül polgári ruhát viseljenek.

A belügyminiszterium ezen intézkedéssel egyetért és semmi kifogást nem tesz az ellen, hogy a esendőrségi személyeknek rangjukra való tekintet nélkül engedjék meg a magánfegyverek tartása és amennyiben polgári ruhával bírnak, annak viselése is. Az engedélyt azonban minden egyes esetben az illetékes országos esendőrségi parancsnokságtól kell kérelmezni, mely parancsnokság kiállítja az előírt fegyverviselési lapot. Figyelmeztetik a következőkre:

Polgári ruhában levő esendőr magánszemély, aki nem élvez a hatósági személy védelmét.

Egyenruhában levő esendőr a esendőrségi törvény

13. §-a és a szolgálati utasítás 9. és 65. §-ai szerint csak az előírt szolgálati fegyvert használhatja.

10. §. Szolgálati eljárásoknál, vagy hivatalos helyiségekbe és magánlakásokba való belepésnél a dohányzás tilos. Nem szabad kutyákat magukkal vinniük, természetellenesen és affektáltan mozogniuk; a esendőrnek általában óvakodnia kell mindentől, ami a közönségben különböző megjegyzéseket, vagy nevetségességet idézhetne elő.

(A esendőrségi utasítás 10. §-ához.)

Saját rendőr-kutyáknak a esendőrség általi tartása és kiképzése.

(A belügyminiszterium 1921 május 11-én kelt 34178-13. sz. rendelete.)

A rendőr-kutyák állományát belátható időn belül nem lesz lehetséges oly mértékben kiegészíteni, amint azt a modern biztonsági szolgálat megkövetelné.

A beérkező kérvények arról tanuskodnak, hogy a esendőrség mennyire megértette ezen szaknak, mint nyomozó eszköznek fontosságát. Nem utolsósorban esik itt súlyba, hogy a szolgálatot teljesítő férfi személyi biztonsága — különösen távol fekvő és bizonytalan vidékeken — a rendőr-kutya alkalmazása által jelentékenyen nagyobbodik.

Ezen körülményekre való tekintettel feljogosítottak az országos esendőrségi parancsnokságok, hogy amennyiben nem jár a szolgálat hátrányával, engedélyezzék a kérelmező legénységnek a esendőr állomáson a parancsnokság költségére való saját tisztavérű rendőr-kutya tartását és kiképzését. (Juhász-kutya, dobermann, airedalle-terrier).

Ezen kutyákat teljes kiképzésükig szolgálatba vinni nem szabad, hanem csak akkor, ha a kutya és vezetője külön e célból alkotott bizottság előtt szakvizsgának vetik alá magukat, ezen esetben a miniszterium engedélyezheti a kutyának szolgálatban való alkalmazását s ha a kutya tulajdonosa kötelezi magát, hogy szükség esetén fentartás nélkül átengedi kutyáját a biztonsági szolgálatra az illetékes bírósági kerületben, a miniszterium vállalja a kutya eltartási és ápolási költségeit és eszközli annak biztosítását. Ellenkező esetben a kutya tulajdonosa a miniszterium engedélyével általa a szolgálatban alkalmazott kutya eltartási és biztosítási költségeit saját maga fedezi.

Még egyszer megjegyeztetik, hogy a rendőr-kutya kiképzése folytán a szolgálatnak semmiféle irányban hátrányt szenvednie nem szabad és hogy a kutyának szolgálatban való alkalmazása megengedéséig annak tulajdonosa és oktatója felelős a kutya által okozott összes károkért.

A rendőr-kutyák tulajdonosainak a kutyák vizsgálatára vonatkozó javaslatai évnegyedenként terjesztendőek be a belügyminiszteriumhoz január 1-ig, április 1-ig, október 1-ig.

11. §. Csendőröknek a szolgálat ideje alatt szigorúan tiltva van ivás, vagy mulatozás céljából a vendéglőbe, korezmákba és kávéházakba való belépés. Ha szolgálati tekintetből szükséges a vendéglőbe való belépés, ezt a szolgálatból való visszatéréskor az őrsparancsnoknak külön be kell jelenteni.

Szolgálaton kívül sem szabad a esendőrnek a jó hírnevet nélkülöző korezmákat látogatni.

14. §. A esendőr magatartása testületi előjáróival szemben katonai előírások által szabályoztatik. A hadsereg és tengerészet egyéneivel szemben a rangfok dönt.

A polgári köztisztviselőkkel szemben, akikkel a esendőr szolgálati érintkezésbe jut, vagy akik ismerősei, köteles a kellő tiszteletet és komolyságot mindenkor betartani. A szolgálati hivatal előjáróját mindenkor a katonai előírás szerint kell üdvözölnie.

15. §. A esendőr szolgálat közben mindenkivel szemben az „Ön” megszólítást használja.

Ha valaki bizonyos közlésre vagy szolgálatra kéri fel, köteles katonai illendőséggel a kérésnek eleget tenni, vagy ha erre nem képes, magát röviden kimentionni, azonban sohasem szabad kedvetlenséget mutatnia, vagy nyers választ adnia.

16. §. A biztonsági őrséggel, vagy egyéb polgári, avagy katonai közegekkel a közrend, nyugalom és biztonság fentartása vagy helyreállítása céljából való szolgálati érintkezésnél be kell tartani a szolgálatnak előnyére való egyetértést.

Baldwin miniszterelnök most Anglia legnépszerűbb embere, mióta megrátolta, hogy a szénbányászok sztrájkjából általános sztrájk fejlődjék. Legutóbb a chippenhami nagy unionista-gyűlésen a lelkes tömeg viharos ováció mellett kifogta a lovakat Baldwin kocsijából s úgy húzta őt, a feleségével együtt, a gyűlés színhelyére.

22. §. Az államhatárok átlépése szolgálatban és szolgálaton kívül kellő engedély nélkül, a csendőrségnek tiltva van.

A csendőrség általi határátlépés szolgálat közben.

A belügyminiszterium 1920. november 8-án kelt 70142/13. sz. rendelete.

A csehszlovák köztársaság és a német köztársaság között a szolgálatot teljesítő csendőrség általi kölcsönös határátlépés tekintetében megújították azon szerződések, amelyek a volt Ausztria között egyrészt, másrészt Bajorország, Szászország és Poroszország között voltak megkötve.

Ezen szerződések szerint a csendőrség szolgálat közben fel van jogosítva a nevezett államok határait átlépni sürgős esetekben külön parancs nélkül is, ha a késelemben veszély rejlik és nem vámkihágásokról van szó, a következő esetekben:

1. Megszökött gonosztevőnek, vagy veszedelmes, a közbiztonságot fenyegető személyeknek közvetlen üldözése közben, hogy azok elfogassanak, vagy hogy az illetékes külföldi hatóságok a további lépések megtétele iránt megkerestessenek. A határt csakis a legközelebbi külföldi biztonsági hatóság elérése céljából szabad átlépni és kivételesen tovább is, ha azt ezen hivatal kifejezetten kéri, hogy az üldözött biztosabban megállapítható legyen; ekközben azonban semmiféle szolgálati végrehajtás nem foganatosítható.

A külföldi területen elfogott személyeket feltétel nélkül az ottani illetékes hatóságoknak kell átadni. Külföldi területen házkutatások sohasem foganatosíthatók; ennek foganatosítására, amennyiben szükséges, az illetékes külföldi helyi közeg hívandó fel. A csendőr bejárja ezen hivatalos közeg megérkezését és csupán az illető háznak kívülről való figyelésére szorítkozik.

2. A szomszédos állam határán az üldözött és közbiztonságot fenyegető személyekről kölcsönös jelenté-

sek és információk szerzése céljából, valamint akkor is, ha az említettek nyomának követése céljából különös alkalom van, még pedig a külföldi biztonsági hatóságokkal egyetértésben.

3. Elemi csapásoknál amennyiben ilyenek alkalmával az itteni védő testületek léptek közbe és pedig az illetékes külföldi biztonsági hatóság előzetes hivatalos felhívása nélkül is, amennyiben az a saját szolgálat hátrányával nem jár.

4. A külföldi határszéli hatóságok felszólítására a határon való közös járőrködés céljából, amennyiben ezáltal a saját szolgálat nem szenved.

5. (Csak Poroszországba.) Esetleges találkozások céljából az arra kijelölt csendőröknek, mely találkozások az itteni és a szomszéd Poroszországi politikai hatóság között állapították meg.

6. (Csak Szászországba.) Az erdei, vadászati, halászati és mezői vétségek tettesoinek üldözése céljából, vagy cselekményeik nyomának követése céljából.

A külföldi biztonsági hatóságok, amelyekkel a csendőr érintkezésbe jutott, kötelesek vagy külön, vagy szolgálati könyvében megerősíteni a külföldi állam területén végzett szolgálati ténykedését.

A határátlépés ezen esetekben nem menti fel kötelezettségük teljesítése alól a vámréségeket, ezeknek azonban nem szabad az út tulajdonképeni célját megnehezíteniök.

(Folytatjuk.)

Mindaz, mi a tudományos műveltséget előmozdítja, annyira fontos a nemzetre nézve, hogy az ezek iránti részvéltenség csak fonák egyoldalúságnak lehet eredménye s kétségtelenül véték a haza ellen.

Deák.

Képek a magyar-olasz atletikai versenyről: A 100 m. síkfutás
útsze. Hajdu 10.7 mp. alatt győz Maregatti (olasz) ellen.
3. Fluck, 4. Reiser (olasz), Schaffer felv.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Fiatalkorúak bűncselekményeinek nyomozása.

Nyomozták: **KRAFT JÓZSEF I.** tiszthelyettes,
PAPSZT JÁNOS és **SZABÓ SÁNDOR** csendőrök.
(Csepreg.)

A jó nyomozónak jó emberismerőnek is kell lennie. Aránylag igen rövid idő alatt, néhány kérdés és felelet elhangzása után már nagyjából tisztában kell lennie azzal, hogy a gyanúsított milyen lelkületű, milyen természetű ember, mi a gyöngéje s a kikérdezést ezeknek az egyéni tulajdonságoknak megfelelőleg kell aztán folytatni. Mert két teljesen azonos természetű embert találni nem lehet. Egyik érzékenyebb, másik durvább, keményebb fából faragott, van aztán ijedős, hiszékeny, gyanakvó, bűnbánatra hajlamos, megátalkodott, szerény, hencegő, stb., stb., a legváltozatosabban fejlődött természet, mindmégannyi külön-külön egyéniség, ami annyi van, ahány ember a földkereségen él. A csendőrnek mindezekhez esetenként alkalmazkodnia is kell, máskülönben eredményt el nem érhet. A nyomozásból nem szabad sablont, kaptafát csinálni, nem szabad minden egyes nyomozásnál ugyanazokat a kérdéseket ugyanegy hangnemben feltenni, hanem a kérdések tartalmát és hangját mindig a gyanúsított egyéniségéhez mérten kell megválasztani.

A leglényegesebb és legélesebb megkülönböztetést a törvényben is a fiatalkorúakkal követendő bánásmód tekintetében látjuk. A bírósági tárgyalás rendje, a büntetések neme és azok végrehajtása más a fiatalkorúakra vonatkozólag, mint a felnőttek bűncselekményeinél. Büntetőtörvénykönyvünk általános iránya a megtorlás háttérbe szorítása mellett inkább a javítás. A felnőttek feletti ítélkezéseknél is kifejezésre jut ez az elv, de különösebb mértékben a fiatalkorúak feletti bíráskodásnál találjuk azt meg. Itt ítélkezések helyett inkább úgynevezett intézkedéseket találunk, amelyeknek az a célja, hogy a rossz útra tévedt fiatalkorúakat jó útra térítsék, javítsák s így a társadalom számára megmentsék.

Nagyon természetes, hogy nekünk, csendőröknek, legelső sorban kell alkalmazkodnunk azokhoz a módszerekhez, amelyeket a törvényhozás a büntettesekkel szemben követ. Azt a munkát, amelyeket a bíróságok e téren végeznek, nekünk minden tekintetben elő kell készítenünk s így a bíróságokra nézve kötelező irányelvektől mi nem függetleníthetjük magunkat. Elhibázott bánásmóddal egyébként hajlítható, javulásra alkalmas egyéniségeket megátalkodottá tehetünk.

Különösen a fiatalkorúakra vonatkozik ez. A fiatalkorúakkal másként kell bánni, mint a felnőtt büntettesekkel, más a kikérdezés hangja is. Legfőbb feltétel az, hogy ne lássunk a fiatalkorúban megrögzött bűnöst.

Nem szabad börtönnel ijesztetgetni, hanem inkább jóakarattal meg kell neki magyarázni, miért rossz az, amit cselekedett s mik lesznek annak a következményei, ha továbbra is azon az úton halad. Minden emberben, még a legromlottabbban is, van valami jobb érzés, minden emberben örökös harc folyik a jó és rossz között. S a fiatalkorúak lelkében ez a harc hozzáértő, okos beavatkozással könnyen lesz a jobb érzés javára eldönthető. Számtalan derék, becsületes és hasznos tagja van a társadalomnak, akik fiatal korukban a bűn útjára tévedtek, de a helyes beavatkozás később leküzdötte a rossz indulatokat és győzelemre vitte a lelkükben szunnyadt jót. Viszont igen sok megátalkodott, megrögzött büntettes van, akik fiatal korukban rendes életet éltek, de aztán az elhibázott nevelés, esetleg valamelyes botlásuk nyomán bekövetkezett és egyéniségüknek meg nem felelően alkalmazott, elhibázott beavatkozás felébresztette és túlsúlyra vitte bennük a jó mellett is mindenkor ott ólálkodó rossz indulatokat. A társadalom egyik nagy hibája az, hogy könnyen és könnyörtelenül ítél. A fiatal, kiforratlan jellemű ember könnyen kísértésbe esik, megbotlik s elég egy-egy kisebb tolvajlás, hogy a falu szája kimondja az ítéletet: gazember s az akasztófán fogja végezni.

Ezzel az elhamarkodott és szívtelen ítélettel sokszor maga a társadalom teszi lehetetlenné, hogy valaki megjavulhasson.

A fiatalkorúakkal szemben nemcsak hivatásbeli, de emberi kötelessége is a nyomozó csendőrnek, hogy a nyilvános megszegénytől lehetőleg kímélje azokat, ahol csak lehet, bizalmasan nyomozzon, mert a meghurcoltatás, kipellengérezés megátalkodottá teszi őket.

A fiatalkorú büntetésekkel szemben inkább az elnézés, szeretet hangját használjuk. Szigorral csak ráijesztünk s igaz, hogy ezzel esetleg gyors eredményt érünk el a nyomozásban, mert az a fiatalkorú büntettes, akire ráijesztünk, többnyire beismer. Még azt is, amit nem követett el. Avagy éppen ellenkezőleg, a szigorú hang csökönnyössé, konokká teszi a fiatalkorút, akinek ijedtében minden törekvése oda irányul, hogy tagadással, hazudozással meneküljön a bajból. Egyik sem az az eredmény, amire szükségünk van. A fiatalkorú büntettest úgy kell kezelni, hogy a beismerése egyben megbánás is legyen. Erre pedig a szigorúság és ijesztgetés nem alkalmas. A fiatalkorú a csendőrben ne csak a bűnnek félelmetes üldözőjét, hanem az elbukott, de javulásra reményt nyújtó emberek megértő támogatóját is lássa.

Hogy ez eredménnyel jár, azt a következőkben leírt nyomozás is bizonyítja.

Múlt év augusztus havában Tóth Gábor alsószakonyi lakos a csepregi örsön panaszt emelt, hogy F. I. 16 éves fia atyja nevében kétszáz ezer koronát kért azzal, hogy atyja bevásárolni megy s nincs pénze. Ő, ismerve az apa tisztességes voltát, adott a fiúnak kétszáz ezer koronát. Később azonban megtudta, hogy a fiú a pénzt elmulatta s azt visszaadni nem tudja.

Az ügy nyomozását Papszt János és Szabó Sándor csendőrökből állott járőr vette kézbe. Míg a járőr a gyanúsított lakására ért, hogy a kikérdezést fogantossítsa, addig Alsószakony és Felsőszakony községekben a panaszosok száma hatra szaporodott, akikről a gyanúsított különböző ürügyek alatt kisebb-nagyobb összegeket csalt ki. Mire a járőr a célhoz ért, egy nagyobb arányú bűncselekmény bontakozott ki előtte. A kikérdezést az előírt formában és keretek között fogantossította és a fiatalkorú beismerte a csalásokat, sőt egy hetedik háromezres koronás csalási esetet is beismert, melyről a járőrnek még nem volt tudomása.

A további nyomozás során szükség volt a gyanúsítottal az örsállomásra menni, ahol a gyanúsított kikérdezésekor feltűnt Kraft tiszthelyettesnek a fiatalkorú bőbeszédűsége, aránylag túlfellett szellemi képessége és egész magaviselete. Az elesalt egymillió ötszáz ezer korona előadására felszólította, ami azonban eredményre nem vezetett.

Azt adta elő, hogy a pénzt valaki ellopta tőle. Kraft tiszthelyettes nem hitt neki. Kérdezősködésére a fiú megnevezett három embert, akiket a lopással gyanúsított. Ezeket Kraft tiszthelyettes járőrrel kikérdezette, de a kikérdezés, a házkutatás és motozás eredményre nem vezetett és így a csalási ügy holtpontra jutott, mert az elesalt pénz nem került elő. A lopással gyanúsítottakat Kraft tiszthelyettes szabadon boesá-

CSENDŐR LEKSZIKON

totta, a fiút pedig további őrizet alatt tartotta és újból megkérdezte tőle, hova tette a pénzt. Ekkor előadta a fiú, hogy a pénzt züllött társaságban elmulatta egy soproni vendéglő különszobájában. Ezen vallomás a fiatal bűnös nagyfokú erkölcsi züllöttségét bizonyította. Kraft tiszthelyettes párbeszédbe elegyedett a bűn útjára tévedt gyermekekkel s atyai, barátságos hangon igyekezett a lelkületére hatni. Nem csupán a cselekményről beszélgetett vele, hanem általánosságban mindenről. Artatlan eselhez is folyamodott. Egy képzeletbeli alakot állított a fiú szeméi elé s elmesélte egy fiú kalandjait, végül megtérését. Az amúgy is élénk képzelőtehetségű gyanúsított szint változtatott, le lehetett olvasni az arcáról, hogy átéli utóbbi kalandjait, de kiábrándult azokból. A mese végén elhalványodott, tudatára ébredt bűnösségének. Beszélni kezdett. Kissé meghatottan. Elmondta, hogy Sopronban, a szállásadója fiának ötvenezer korona értékű lombfűrészkészletét ellopta és húszezer koronaért egy ácssegédnek eladta.

Érdekesen kapcsolódtak a bűncselekmények. Egy családi esetből sorozatos csalások és egyéb bűncselekmények pattantak ki. A fiú aztán nem beszélt tovább elkövetett bűneiről. Közben Kraft tiszthelyettes lefektette és pihenni hagyta. Aztán gondolkodott. Igyekezett gondolatait összhangzásba hozni. A közelmúltban hatalmas tűz pusztított Felsőszakony községben. Az egész eset különös körülmények között történt. Varga Sándor gazda pajtája gyulladt ki. Szélesedő volt a tűz kitörésének pillanatában s Kraft tiszthelyettes a rákövetkező napokban alapos helyszíni szemlét tartott, de semmi nyomra vezető adatot nem talált. A tanúk szerint a káros szolgálja idézte elő a tüzet. Látták, hogy a tűz keletkezése előtt egy pár perccel jött ki a pajtából. Az illetőt ezen az alapon feljelentette az őrs. Most azonban szeget ütött a fejébe az, hogy a tűz kiütésekor Bögöti Ferenc a tűz közelében találkozott a csalásokban bűnös fiúval, de az ellene akkor lefolytatott nyomozás nem vezetett eredményre. Most azonban újból felmerült a lehetősége annak, hogy a fiú okozta a tüzet.

Míg Kraft tiszthelyettes a gondolataival bibelődött, elmúlt az éjszaka s beköszöntött a reggel. A járőr felkeltette a gyanúsítottat, beszélt hozzá, megmagyarázta, hová vezet a bűn útja s mi az eredménye a rendes életnek. A fiatal bűnös meghatottan pillantott a csendőrré. Elsírta magát és azt mondta, hogy eddig csak félt a csendőröktől, mert nem gondolta, hogy ilyen szépen is tudnak a rossz emberekkel beszélni.

Kraft tiszthelyettes előhozta újból a legutóbb előfordult tüzesetet s megkérdezte tőle, hogy és milyen körülmények között ment a tűz színhelyére, közelébe és mit keresett ott. Nem kapott feleletet s ebből már sejtett valamit. Egy ideig maga elé meredt a fiú s aztán megint sírva fakadt. Azután beszélni kezdett: „Nem bírom tovább, furdal a lelkiismeret“.

Elmondta, — esendesen sírdogálva, — hogy ő gyújtotta fel Varga pajtáját, mert nem az ő atyjának adta a háza építésénél szükségessé vált asztalosmunkát. Nem akart ezzel másnak is kárt okozni, csupán Vargán akart bosszút állani s minderről atyja nem tud semmit. A tűzkár száztizennégy millió korona volt.

Kraft tiszthelyettes előérzete nem esalt és feltevései helyesek voltak, amikor a gyanúsítottat újból beállította ebbe a tüzesetbe.

A megtört bűnös azután előadta, hogy Sopronban — a már említett vendéglő különhelyiségében — minden este züllött mulatozásokat rendezett. E bementés alapján Kraft tiszthelyettes megkereste a soproni rendőrséget ez ügyben. Megkerült a lombfűrész és az ácssegéd orgazdaságban való bűnössége is megállapított.

Ha a fiút merev, rideg kikérdezés alá fogták volna a csendőrök, valószínűleg sohasem derült volna ki a gyújtogatás.

Világos, hogy az embernek természetöknél fogva hajlandók a gyűlöletre és az irigységre s a nevelés e hajlamot csak elmozdítja. Hiszen a szülők a becsület és az irigység ingereivel ösztönzik gyermekeiket az erényre. Spinoza.

72. Kérdés. *Egy katonai parancsnokságnak polgári alkalmazottja azt a megbízást kapja fellebbezőitől, hogy bizonyos kislejtezett lövedékeket eladásra semmisítsen meg. Az alkalmazott ennek nem tesz eleget, hanem a kislejtezett lövedékeket összegyűjti s bizonyos alkatrészeit eladja olyanoknak, akik a megtett dolgok eredetéről tudnak. Mit követelt el az alkalmazott, terheli-e bűncselekmény a vásárlókat, tekintve azt, hogy a pusztulásra ítélt tárgyak elvételével nem károsodott senki.*

Válasz. A hatóságok azzal a rendelkezésükkel, hogy bizonyos dolog elkobzandó és megsemmisítendő, azt a jogszabályt állították fel, hogy az a bizonyos dolog forgalomba nem kerülhet, annak birtoklása tilos, azt tulajdonul senki meg nem szeresheti.

Ebből kell kiindulni az eset elbírálásánál, nem abból, hogy senki sem károsodott anyagilag, minthogy az elkobzott és megsemmisíteni rendelt dolog a pusztulás martaléka lett volna. A közérdek mindenestre károsodást szenvedett, mert hiszen a törvény bizonyos esetekben a közérdek megóvása végett rendeli a megsemmisítést s a dolgok jogi forgalmából való kitiltását.

Az alkalmazott tehát jogtalanul tulajdonította el a kérdésben levő tárgyakat, amelyeket hivatásánál fogva vett át. Minthogy pedig a tárgyaknak pénzbeli értékük volt, a Btk. 462. §-ába ütköző hivatali sikkasztás bűntettét követte el. A vásárlók a Btk. 370. §-ának 1. bekezdésébe ütköző orgazdaság büntetvényének tényelemeit valósították meg.

73. Kérdés. *Mi a szándék jelentősége a büntetendő cselekmény elbírálásánál, különösen az ember élete és testi épsége ellen elkövetett bűncselekményeknél?*

Képek a magyar-olasz atletikai versenyről: Marvallás 44.26 m.-es győztes diszkoszdobása. Schäffer félv.

Válasz. Szándékos büntetendő eselekmény az, amelyet a tettes tudva és akarva létesített. Különleges büntetőjogi szándék nincsen. A szándék fogalma ugyanaz a büntetőjogban is, mint a mindennapi életben. A közbeszédben gyakran hallott „gonosz szándék” vagy késsé tudományosabban „büncselekmény elkövetésére irányuló szándék” csak a eselekmény erkölcsi helytelenítését fejezi ki, de a szándék fogalmára teljesen közömbös és jogilag semmit sem jelent. Nem a szándék, az elhatározás a gonosz, hanem a eselekvés, a tett, amire magát a tettes elhatározta.

A szándéknak két lélektani ismertető jele van: a tudat és az akarat. A büntetendő eselekmény akkor mondható szándékosnak, ha a tettes annak tényálladékat tudta és akarta. Elég azt tudnia, hogy a lövés emberhalált, az ütés testi sérülést okoz. De nem szükséges, hogy a tettes ismerje tettének jogi minőségét vagyis azt tudja, hogy a eselekmény ilyen vagy amolyan büntetendő eselekmény. Az akarat pedig azt jelenti, hogy a tettes akarattal vigye végbe azt a törekvést, amelynek eredményéről tudata, képzelete van.

Ezekből az alapelvekből kell kiindulnunk, amidőn elbíráljuk azt, milyen büntetőjogi minőség alá esik valamely az emberi élet ellen irányuló eselekmény eredményt közvetlenül okozta. Más szóval, aki eseleke-beismerése, magyarázkodása itt kevés szerepet játszik.

Ha tehát valaki egyetlen késszúrással megsebez valakit s a megszárt egyén nyomban meghal, azt kell vizsgálnunk, milyen helyen, milyen erővel, mily más körülmények közt érte az áldozatot, hogy a tettes eselekményét helyesen minősíthessük. Ha a szúrás hegyes, éles, elég hosszú késsel, nagy erővel a szívet érte, vajmi keveset ér a tettes ama védekezése, hogy ő csak könnyebb sérülést akart ejteni. Az ilyen szúrásról, az illető tudja, vagy tudnia kell, hogy az rendszerint másnak halálát okozza, az tehát ezt a eselekedetet épen ezért az eredményért hajtottá végre, ezt az eredményt okvetlenül okozta. Más szóval, aki eselekedete eredménye előrelátásával, tehát az eredmény tudatával eselekszik, annak minden észszerű következtetés szerint akarnia is kell eselekedete előrelátott eredményét, azt tehát ezért az eredményért, mint szándékosért terheli a felelősség.

Ha ellenben valaki bottal másnak fejére üt nem túlságos erő kifejtéssel, az illetőnek beszakad a koponyája, de csak amiatt, mert az a normálistól eltérőleg rendkívül vékony volt s ebbe a sérülésbe belehal: a büncselekmény minősítése csak halált okozó testi sértés lehet, nem szándékos emberölés, mert az eredmény egyszerű következtetés szerint kívül esett a tettes tudásán és akaratán. Ugyanez az eset, ha a tettes rendszer körülmények között néhány hét alatt gyógyuló sérülést ejt a sértetten, de az a seb fertőzése miatt meghal. Viszont ha valaki rálő áldozatára, de a golyó irányt vesztve, csak kisebb sérülést ejt annak fején, a fent kifejtetteknel fogva a eselekményt szándékos emberölés kísérletének kell minősíteni. Ugyancsak szándékos emberölésről van szó, ha valaki egy súlyos tárggyal egyetlen ütéssel mér áldazata fejére s az szörnyet hal. Ilyen esetekben a tettes ama védekezése, hogy nem akart életet kioltani, szóba sem jöhet mint komoly mérlegelés alapja.

74. kérdés. Adós ellen közigazgatási végrehajtást foganatosítanak. A végrehajtó az adóstól lefoglalt könyvet más apróbb tárgyakkal együtt magához veszi, hogy a községi előjárásnak őrzés végett átadja. Az adós a végrehajtó háta mögé lopózva, a könyvet annak háta alól észrevétlenül kihúzza. Milyen büntetendő eselekményt követ el?

Válasz. Az adós eselekménye külsőleg azonos a lopással. Míg azonban a lopásnál egy idegen a tulajdont sérti, itt a tulajdonos sérti meg a hitelezőnek a dologra vonatkozó zálogjogát. A eselekmény a Btk. 368. §-ába ütköző jogtalan elsajátítás vétsége (ügynevezett birtoklopás).

75. kérdés. Valaki messziről meglátja, hogy szomszédjának marháit az ő rétjén legelnek. A helyszínére siet, de mire odaér, a gulyás a tilosban legelő állatokat saját gazdájának a legelőjére tereli. Erre a szomszéd legelőjére megy, megszidja a gulyást, aki elszalad;

ezután a marhák közül egyet kiválaszt s azt zálogul elhajtja. Büncselekményt követ-e el a rét tulajdonosa s ha igen, minőt?

Válasz. A kérdés lényege az, hogy a gulyást a tilos legeltetésen tetten érték-e, illetőleg az állatokat tilosban találták-e. Ebben az esetben ugyanis joga van a mezei telek tulajdonosának az 1894:XII. t.-c. 89. §-a értelmében a tilosban talált állatokat behajtani, zálogul megtartani, ha pedig azokat ki nem váltják, három nap múlva a község előjáróságának átadni, amely a kártalanítás dolgában esetleg az állat értékesítése után intézkedik.

Ha az esetben nem látunk tettenérést, illetve a tilosban találást nem állapítjuk meg, akkor a rét tulajdonosát jogosulatlan zálogolás terheli, amelyet az 1894. évi XII. törvények 94. §-ának b) pontja kihágásként büntet, vagy amely az eset körülményeinél fogva esetleg a Btk. 350. §-ába ütköző zsarolás vétségének tényelemei is kimerítheti.

Véleményünk szerint a kérdésben leírt eset tettenkapást büntet fel s így a rét tulajdonosának eljárása nem jogtalan. A káros ugyanis a mezei kártétel lefo-lyását meglátván, annak elkövetőjét szemmel tartotta s nyomban üzőbe vette s ha őt nem is vonhatta felelősségre, de a tilosban talált állatokat elérte s így a törvény megsértése nélkül vehetett zálogot.

76. kérdés. A községi közvilágítás céljait szolgáló sodrony-vezeték az utcai fák lombjai benőtték, ami azzal járt, hogy a vezeték itt-ott megrongálódván, üzemzavarok álltak be. A községi előjáróság dobszó útján figyelmeztette erre a lakosságot és felhívta arra, hogy azokat a faágakat, amelyek közel vannak a vezetékhez, vágja le. A lakosság a felhívásnak nem tett eleget azzal a megokolással, hogy a közutak mellett levő fáknek nem tulajdonosa s így azokkal rendelkezni nem óhajt. A lakosoknak ez a magatartása megállapít-e valamely büntető útra terelhető eselekményt, illetve mulasztást?

Válasz. A kérdésben előadott helyzet a községnek oly közérdekű ügye, amely általában véve nem tehető függővé egyesek kénye-kezdétől. A községi hatóságnak tehát nem a lakosság felhívásával kellett volna ezt az ügyet elintézni, hanem a kérdés megoldása végett saját hatáskörében kellett volna célravezető intézkedéseket tennie. Ezért tehát feleslegesnek látjuk az ügynek büntető útra terelését, mert nem a lakosság zaklatása, vagy ellenállásának megtorlása a cél, hanem a vezeték kifogástalan működésének biztosítása. A községi hatóság intézkedéséhez egyébként más szempontból is szó fér. Az utak befásítása kérdésében fennálló jogunk szerint a törvényhatóságnak szabályrendeletileg kell intézkednie és az 1890:I. t.-c. értelmében a községi utak fásítását és a fák gondozását a község teljesíti és költségeit is ő viseli. A lakosoknak itt tehát alighanem igaza van, midőn a törvény által elsőrendű közügynek nyilvánított útrendészeti ügyben azzal érvel, hogy ez nem magánosok által elintézendő kérdés, hanem a közigazgatási hatóság hivatali hatáskörébe vágó ügy s abba beleavatkozni nem akar.

Ha a községi előjáróság ebben az ügyben helyesen akar eljárni s a gyakorlati cél elérését is biztosítani kívánja, emellett azonban a község lakosainak közreműködését akarja igénybe venni, akkor — szerintünk — ennek az a módja, hogy az illető érdekelt községi lakosokat név szerint kötelezi a faágak eltávolítására záros határidőn belül ama figyelmeztetéssel, hogy mulasztás esetén a faágakat a mulasztó költségén fogja eltávolíttatni. Ez ellen a határozat ellen az érdekelt fellebezhet s így a községi előjáróság eljárásának jogszerűsége és az illető felhívott kötelezettsége megnyugtató módon tisztázódik.

Ezt az eljárást sem tartjuk azonban megfelelőnek, mert magánosokkal való vitát, huza-vonát eredményez a sok szempontból fontos közérdekű ügy sürgős megoldása helyett s amellett, mint fentebb jeleztük, nincs összhangzásban az úrendészetre vonatkozó törvényes szabályokkal.

77. Kérdés. Valaki titkos jeggyesével megállapodik abban, hogy életüknek végét vetnek. A férfi forgóniszto-lyt szerez be s felkeresi a leányt lakásán. A leány hozzátartozói azonban sejtene-
nek valamit s a férfi meg-

jelentkező a leányt körülölelik. Ennek ellenére a férfi előrántja a pisztolyt s a leányra több lövést intéz. A lövések eltalálják a leányt, de nem halálos sérülést ejtenek. Az egyik lövés azonban eltalálja a leány fitestvéjét is, aki a leány mellett tartózkodott, de az ő sebesülése sem végződik halállal. Mily bűncselekményről van itt szó?

Válasz. A férfinak a leány ellen intézett támadása a Btk. 282. §-ába ütköző szándékos emberölés büntetettének kísérlete, mert a leánynak határozott és komoly kívánságára határozta el magát arra, hogy őt megölje. A leány megsebesített fitestvére sérelmére elkövetett cselekmény azonban nem minősíthető a Btk. 282. §-a szerint, mert ez a sértett nem bírta rá a merénylet, hogy őt megölje. Ez a cselekmény tehát a Btk. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntetettének a kísérlete.

A tényállás szerint nem lehet vitás, hogy a merénylet szándéka csak a leány életének kioltására irányult. Ez eszünkbe juttatja azt a gondolatot, hogy a fitestvér sérelmére elkövetett cselekményt esetleg a Btk. 310. §-ába ütköző, gondatlanság által okozott súlyos testisértés vétségének kell tekinteni. Ez az álláspont azonban téves lenne, mert a merénylet jól látta, hogy a leány fitestvére annak közvetlen közelségében van és így tudta azt is, hogy lövései a leányon kívül a fitestvért is érhetik és a lövéseket annak tudatában intézte a leányra. Ennek folytán nem gondatlanság, hanem szándékosság terheli a tettet, mert tudta cselekedetének jelentőségét és akarattal vitte végbe azt.

78. Kérdés. Négy egyén összebeszél arra, hogy a hetivásárokon lesbe állva, az árusok bódéiból és földre rakott ponyváiról alkalmas pillanatban árukat lopdának el s azokat közös haszonra értékesítik. Két hónapon keresztül lopkodnak több-kevesebb eredménnyel, míg végül kettejüket tetten érik. A Btk. 336. §-ának 6. pontja szerint tolvajsözövéstől van-e szó?

Válasz. Igen, mert ha már csak két egyén is megállapodást létesít egymás közt előzetesen meg nem határozott számú, alkalom szerint kínálkozó lopások elkövetésére, a tolvajsözövéstől létrejött.

HIREK

Rakovszky Iván dr. belügyminiszteren vakbelsőoperációt hajtottak végre. A belügyminiszter rokonának meglátogatására Erdélybe, Marosvásárhelyre utazott. Néhány napi ott-tartózkodás után erős rosszullét fogta el. Állapota egyre súlyosbodott s be kellett szállítani egy kolozsvári szanatóriumba, ahol **Steiner Pál** orvostanár vakbelsőoperációt hajtott végre rajta. A műtét sikerült s az örvendetesen javuló állapotban levő beteg belügyminisztert számosan keresik fel részint személyesen, részint pedig táviratokban kívánva gyors felépülést.

Dicséret. A m. kir. szombathelyi III. sz. csendőr kerület parancsnoka **Biró Zsigmond** tiszthelyettesnek azért, mert a sopronmegyei pistakuti majorban gyűjtogatás következtében 1925. évi április hó 7-én összesen 344.600.000 korona kárértékben előfordult károkat tettesét szakértelemmel párosult leleményes, hosszú és fáradságtalan nyomozás után kiderítette s az igazságszolgáltatásnak átadta, a szolgálat nevében elismerését fejezte ki.

Élet- és vagyonmentő csendőrök. Vácszentlászlón felhőszakadás volt 10-én s a környező dombokról nagy víztömegek

zúdultak a községre. A valkói őrs egy portyázó járőre, **László Sámuel** törzsőrmester és **Kádár András** csendőr, a legnagyobb veszély időpontjában érkezett oda. Akkor már méternyi vízárdat rohant végig a község közepén, a legmélyebben fekvő utcákban. A postahivatal egyik szobája már beomlott, a másik szobában pedig a postamesternő és egy kis leány szorongott kétségbeesve. **László** törzsőrmester először ruhástól ugrott be az áradatba, de az elkapta s csak nehezen tudott visszajutni a szárazra. Aztán levetkőzött, a mentés céljaira kötelet vett magához s így sikerült is oda-jutnia az összeomlás előtt álló épülethez. A postamesternőt és a kisleányt a hátára vette s a fához kötött kötéll segítségével sikerült azokat az utca tulsó, magasabban fekvő oldalára átvinni. Azután **Kádár** csendőrrel együtt visszament a postaépületbe, ahol összeszedték és kimentették a kincstári értékeket. Majd az összedült házak között keletkezett felfordulást és pánikot szüntették meg, s megakadályozták a rend felborulását. A járőr bátor viselkedését jellemzi, hogy a postamesternő és a kisleány vergődését mintegy 100 ember nézte az utca tulsó oldaláról, de hiába könyörgött a két szorongatott nő, senki sem mert a segítségükre menni. Mikor azonban **László** törzsőrmester arra példát mutatott a férfiakosságnak, az is hozzáállott községcserte a mentéshez. Így mentettek meg egy öreg asszonyt két leányával és két unokájával egy már omladozó s a mentés után összedőlt házban. Az életmentő járőr bevonult s helyét egy másik valkói őrsbeli járőr foglalta el. névszerint: **Pállikás János** és **Gazsi István** csendőrök, akik egész éjszakán át ügyeltek a rendre. Másnap pedig az éjszakai szolgálattól fáradtan, esernyő vízesen és nyakig sárosan fejtettek ki értékes és fáradságtalan közreműködést az omlófélben levő házak és a lakosság egyéb vagyonának mentése körül. A szárnyparancsnokság **László** törzsőrmestert kitüntetésre, **Kádár** és **Pállikás** csendőröket kerületi dícséret okiratra, **Gazsi** csendőrt pedig kerületi nyilvános megdicséretre hozta javaslatba.

Házasság. **Deák Sándor** I. sz. csendőrkerületbeli törzsőrmester özvegy **Molnár Andrásné**, szül. **Borics Mária**val Jákóháalmán házasságot kötött.

Halálozás. **Kanó Lajos** I. sz. csendőrkerületbeli csendőr a budapesti I. sz. honvéd- és közrendészeti kórházban meghalt.

Kérelmek: **Kátai Ferenc** csendőrt, — akit 1920-ban a debreceni őrsről Békéscsabára helyeztek át — kéri **Gebeji Ferencné** (Debrecen, régi városi tégláégető 60. sz.), hogy címét közölje vele.

Kölesönös áthelyezésüket óhajtják: **Szabó Antal** IV. gádorosi őrsbeli (gyulai osztály) csendőr a bajai vagy debreceni osztály területére; **Vékony Ferenc** vámospéteri őrsbeli (debreceni osztály) csendőr a budapesti vagy szegedi kerület területére; **Baráth Károly** és **Takács József** III. enesei őrsbeli (győri osztály) csendőrök a budapesti I. vagy II. osztály területére; **Bulovszki Lajos** kartall őrsbeli (budapesti I. osztály) csendőr a debreceni kerület, vagy a kecskeméti, szolnoki osztály területére; **Kupi István** berkessdi őrsbeli (pécsi osztály) csendőr a székesfehérvári vagy veszprémi osztály területére; **Zabb István** és **Tóth László** öcsényi őrsbeli (szekszárdi osztály) csendőrök, előbbi a csurgói, utóbbi a kaposvári osztály területére; **Kincs Márton** tiszakarádi őrsbeli (sátoraljanhelyi osztály) csendőr a szolnoki vagy egről osztály területére; **Balázs János** tolnai őrsbeli (szekszárdi osztály) csendőr a kaposvári osztály területére; **Baller György** kőthelyi (csurgói osztály) csendőr a kaposvári osztály területére; **Varga István** hédervári őrsbeli (győri osztály) csendőr a budapesti I. vagy II. osztály területére; **Sámson László** szalántai őrsbeli (pécsi osztály) csendőr a szombathelyi kerület területére. Kéri kölesönös áthelyezésüket óhajtó bajtársaikat, hogy címüket közöljék velük.

Csendőr urak figyelmébe!

„Automoto-Paris”, „Dixi”, „Victoria”

és francia kerékpárok és alkatrészek képviselőjét átvettem és így módomban van fenti kerékpárokat a m. t. Csendőrség véglegesített tagjainak 12 havi részletfizetés mellett rendelkezésre bocsátani

Árak:

«Victoria-Praeciosa», «Dixi» 50. szám

K 2,900.000 (232 pengő)

«Automoto-Paris», «Racan-Rabat», Victoria-Luxus», «Dixi» 200. szám

„ 3,100.000 (248 „)

Előlegül mindkét sorozatban 350.000 korona (28 pengő) fizetendő. — Saját érdekében kérje levelezőlapon a részletes ismertetőt és az elismerő levelek gyűjteményét. Kerékpáralkatrészeket és felszerelési cikkeket levelezőlap rendelésre gyári áron szállítok utánvétellel.

KOVÁCS JÓZSEF

kerékpár, varrógép és sport-cikkek gyári raktára

Budapest, VI, Podmaniczky-utca 18. szám.

Telefon: Lipót 985-27.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt megfelelően honoráljuk. Kéziratot nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak egyik oldalára, lehetőleg félhasábosan és könnyen olvasható írással írni. A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levélben senkinek, válaszbélyeget tehát fölösleges beküldeni. Jellegül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jellegéből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Az előfizetést kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. A Csendőrségi Lapok részére szánt pénzküldeményeket ne a szerkesztőségnek, hanem a Nemzeti Hitelintézet Budapest—Krisztinavárosi fiókjának tessék beküldeni (Postatakarékpénztári chequeszámla: 1672.). A szelvényen mindig jelezni kell, hogy az összeg a Csendőrségi Lapok folyószámlájára lett befizetve. A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének Budapest, I. ker., Vár, Országház-utca 30. szám.”

J. 84. 1. A családi pótlékot a feleség után minden esetben folyósítják, tehát akkor is, ha az illető nyugállományban nősült meg. 2. Azon hó 1-étől illetékes, amelyben nősülésének megtörténtét bejelenti. 3. Tényleges állományú csendőrnek nősülése után még legalább három hónapig kell szolgálnia, hogy neje özvegyi nyugdíját kaphasson. Ha az illető nyugállományban nősült meg, neje csak akkor részesülhet özvegyi nyugdíjban, ha a férjet nősülése után újból ténylegesítik és a tényleges állományban még legalább három évet szolgált. 4. Alkít meghatározott időre (pl. hat hó vagy egy év tartamára) helyeztek nyugállományba, annak engedély nélkül nem szabad meg-nősülnie; akit meghatározatlan időre (egyszerismindenkorra) nyugdíjaztak, annak nősülési engedélyre nincsen szüksége.

Önkéntes. Forduljon a következő címhez: Spittlerkanzlei des deutschen Ritterordens, Wien, Singerstrasse 9. Ez az iroda megmondja Önnök, hogy 1916-ban adományozták-e az Ön részére a Mária-keresztet vagy sem, valamint, hogy az utólag adományozható-e? Mi úgy tudjuk, hogy most nem adományozzák.

Bálványosvár. A próbaszolgálatra történt bevonulás napjától számít a csendőrségi (szolgálati) pótdíj. (L. Illetékszabályzat 2. §. 2. pontját.)

Vadvirág. A Laktanyaszabályok szerint az őrsparancsnok csak a laktanya *készültségi* szolgálatban vesz részt, készültségi szolgálatot pedig csak azokon az őrsökön kell tartani, amelyek 3—5 főnyi létszámmal bírnak. Ebből következik, hogy ott, ahol az őrs tényleges (tehát nem a rendszeresített) létszáma öt főnél nagyobb, a laktanyaügyeleti és készültségi szolgálatban az őrsparancsnok nem vesz részt. Megjegyezzük, hogy az ügyeleti szolgálat egész kérdését az új utasítás ujonnan és a mostanától eltérően fogja szabályozni.

Rinyamentén. Miatán vidéken a szabad lakásforgalom mindenütt vissza van állítva, lakásügyekben újra a magánjog és az esetleges lakásügyi szabálymendeletek határozványai mérvadóak. Főbérleti lakás felmondási ideje rendszerint három hónap, ha tehát Ön a lakásból azonnal ki akar költözködni, a három havi felmondási időre a lakbért köteles megfizetni. Viszont természetes, hogy a lakással a három havi felmondási idő alatt Ön rendelkezik, azt tehát albérletbe is adhatja. Az, hogy a lakást többben is hajlandók átvenni, az Ön felmondási kötelezettségét nem befolyásolja, mert a háztulajdonos nem köteles őket akeptálni, csak azt, akit akar.

Igazi név. Törvénytelen gyermeket törvényesíteni csak akkor lehet, ha a természetes szülők utólag házasságot kötöttek. A kérelmet a lakóhelye szerint illetékes anyakönyvvezetőnél (jegyzőnél) kell szóval vagy írásban beadni, a törvényesítés bejegyzését az alispán rendeli el. Csatolni kell: 1. a törvényesítendő gyermek születési anyakönyvi kivonatát; 2. ha a gyermek anyakönyvi kivonatába nincsen feljegyezve, hogy őt a természetes atya elismerte, akkor a természetes atyának hiteles nyilatkozatát, amelyben kijelenti, hogy a gyermeket utólag elismeri (ezt a nyilatkozatot az atya az anyakönyvvezető előtt szóbelileg is megteheti); 3. a szülők házasságkötését igazoló házassági anyakönyvi kivonatát; 4. az illetékes helyhatóság igazolványát arról, hogy a törvényesítendő gyermek születését megelőző 7—10 hónapok között a szülők egyike sem állott egy harmadik egyénnel házassági kötelékben. (80.000/1906. számú B. M. rendelet 140—144. §.)

Szentanna. Kérdésére ezúttal csak kivételesen válaszolunk, mert szolgálati idő és nyugdíj kiszámítására nem vállalkozunk. 1899 október 1-től 1926 december 31-ig beszámítható szolgálati ideje (a felemelt és hadiévvel együtt) 37 év, 1 hónap. Nyugdíj fejében jelenlegi illetményének 94%-át kapja, ami volt 2. oszt. tiszthelyettesnél jelenleg havi 1.438.000 korona, családi pótlék és lakbér nélkül.

Dunaföldvári őrs. Olvassa el lapunk folyó évi 9. számában a Csendőr Lexikon rovatban a 33. kérdésre adott válaszunkat.

Csendőrségi kerékpárjaink megérkeztek!

10 havi részletre. Kerékpár alkatrész, friss gummik nagyban árban. Világhírű VARRÓGÉPEK. Javítások gyorsan és olcsón.

LÁNG IMRE BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRÚT 3. SZ. (Sark üzlet) Arjegyzék ingyen

KERÉKPÁR, VARRÓGÉP

előnyös részletfizetésre. Alkatrészekben, gummikban nagy választék. — Javítások pontosan eszközöltetnek.

A csendőrség tagjainak árengedmény!

FARKAS GÉZA mechanikai szaküzlete Budapest, I., Atilla-körút 50

KERÉKPÁROK Világhírű eredeti francia gyártmány „DUNLOP” angol

gummikkal, szabadonfutóval és teljes felszereléssel, le szállított árban

1,600.000 korona készpénz

Gummik és alkatrészek gyári árban

Schwartz Géza

kerékpár nagy raktára

Budapest, Német-u 45. József-u. sarok (Vigyázat, saroküzlet)

FIGYELEM! A m. kir. Csendőrség legolcsóbb beszerzési forrása. **FIGYELEM!**

Mindenfajta

CIPŐT + CSIZMÁT készpénzárán vásárolhat **hathavi lefizetésre**

Nyomatvánnyal és felvilágosítással készséggel szolgál a

NORMA CIPŐKERESKEDELMI R.-T.

Telefon 79—79. Budapest, V. kerület, Erzsébet-tér 13. szám. Telefon 79—79.

Győri esendőriskola. A Kisfaludi Stróbl Zsigmond szobrászművész által készített nagy lovasplakket az országos lovasmérkőzések vándordíja, az erről készített kis plaketek szintén az országos lovasmérkőzések tisztelődíjai, azokat tehát magánúton nem lehet beszerezni.

Fejlődő város. Mindkét kérdésre nemleges a válaszuk.

Buzogány. József kir. hercege őfensége titkári hivatalához (Budapest, Vár) adja be kérvényét. A kérvényhez csatoljon újméretet és mintát, amit erre a célra kölesönkérhet valakitől, akinek az megvan. Egyébként a titkárságon Döller kir. tanácsostól részletes felvilágosítást kaphat. Legajánlatosabb, ha egy budapesti utazása alkalmával személyesen is felkeresi. Jobb hangzású jellegét is választhatott volna magának.

Igényjogosult 16. Polgári állás elnyerésére csak altisztek bírnak igényjogosultsággal, a rangosztályba nem sorolt havidíjasok igényjogosultsági igazolványt nem kaphatnak. Mivel a tiszthelyettesek rangosztályba nem sorolt havidíjasok, Önnek sincsen igényjogosultsága. Ugy tudjuk azonban, hogy a miniszterium több esetben kedvezően bírálta el olyan tiszthelyettesek kérelmét, akik annak idején hivatalból lettek altisztekből rangosztályba nem sorolt havidíjasokká átminősítve, vagyis, akik pl. mint volt 2. oszt. őrmesterek tiszthelyettesekké minősítették át, de semmi szín alatt sem részesülhet ilyen igazolványban az, aki 1920 óta tett altiszti vizsgát, akit tehát a tiszthelyettesi rendfokozatba nem átminősítettek, hanem kineveztek. Megpróbálhatja kérelmét felterjeszteni, ha a miniszterium méltánylandó körülményeket fog tapasztalni, nincs kizárva, hogy megkapja az igazolványt.

Magyarország. 1. Nyugdíjra csak akkor van igénye, ha legalább 9 évi, 6 havi és 1 napi tényleges szolgálati ideje van. Ha Ön 1916 óta ténylegesen és megszakítás nélkül szolgált, akkor nyugdíjra már igénye van. 2. Ha orosz hadifogságban levő egyén akar érdeklődni, forduljon személyesen vagy írásbelileg a m. kir. belügyminiszterium III. (hadisír) csoportjához (Budapest, Károly király laktanya). Írja meg az illető nevét, születési évét és helyét, volt csapattestét, továbbá, hogy mikor és hol esett fogságba, mikor és honnan írt legutóljára. Az említett osztály a szükséges puhatolásokat megéjti és annak eredményéről Önt annak idején értesíteni fogja. Az eljárás teljesen költségmentes.

Nem értem 1924. Olvassa el az 1925. évi 9. számú Csendőrségi Közlöny mellékleteként kiadott 156.600/VI—b. 1925. számú rendelet 2. §. 3. fejezetét és 4. §. B) fejezetét.

Börtönör. 1. A börtönöri állásokat pályázat útján szokták betölteni. A pályázatok a Budapesti Közlönyben szokták megjelenni. A kérvényt ahhoz a kár. ügyészhez kell beadni, amelynek területére pályázik. Feltétel csak az írní-olvasni tudás. A fizetés valamivel kevesebb, mint a csendőrségénél. Négy napi szolgálat után egy nap pihenőt kapnak. A nőülés néansen engedélyhez kötve, miután a börtönörök polgári egyének. 2. Persze, hogy az ügyeletesség kell átadni, esetleg lepecsételve. Egyébként ez az őrsparancsnok dolga. 3. Ha az őrsparancsnok a laktanyában van, akkor nála kell a kimenő csendőrnek jelentkeznie, ha az néansen benn, akkor a helyettesnél és csak ha az sincsen honn, akkor lehet a kimenetelt az ügyeltes csendőrrel közölni, illetve annak jelenteni. Levétében talált 2000 koronás bélyegzet lapunk javára bevételtek.

Bükkhegység. 1. A m. kir. honvédelmi miniszter úrnak 1920 augusztus 17-én kelt 460.684/5. 1920. számú rendelete értelmében azok a csendőrök, akik a haretéren soronkívüli előléptetésben részesültek, de addig még altiszti vizsgát nem tettek, amennyiben arra érdemesek és alkalmasok voltak, az altiszti póttanfolyamokba bevezényelhetők voltak. Nem tudjuk, hogy az Ön bevezényelése annak idején miért maradt el; ha javaslatba hozták bevezényelésre, akkor valószínű, hogy a minősítése nem volt megfelelő és azért nem vezényelte be a kerületi parancsnokság. Ha alkalmas volt, akkor ezt esetleg a mostani bevezényelésnél figyelembe fogják venni. 2. A vitézi kérvényhez csatolandó mellékletek (keresztlevél stb.) bélyegmentesek, de rájuk kell vezetni a záradékot: „Vitézi ügyben bélyegmentes.”

Kisvárdá. Elvileg néansen akadályos annak, hogy valaki 11 1/2 évi szolgálat után polgári állás elnyerése céljából próbaszolgálatra boesáttassék, ilyenkor azonban a próbaszolgálatra való boesátás és az igazolvány kiadása iránti kérvényeket együtt kell felterjeszteni. Ha a miniszterium megállapítja, hogy a 12 szolgálati év betöltése után igényjogosult lesz, akkor a próbaszolgálatot a 12 év betöltése előtt is engedélyezheti, azt azonban, hogy igazolvány nélkül próbaszolgálatra felveszék-e vagy sem, az a miniszterium dönti el, amelynek társajában az illető próbaszolgálatot óhajt teljesíteni. Mi kivétel nélkül mindenkinek válaszolunk, ha tehát levele nem kapott választ, akkor valószínű, hogy levele elveszett.

Öreg zsanár. Kötelezője 1929 március 1-én jár le. A jelégje azonban nem nagyon találó, mert úgy látszik, hogy sokat kell Önnök még szolgálnia, hogy „öreg” csendőr legyen. Egyébként Ön csendőr és nem zsanár.

Sportérmek és plakettek, sportszobrok és dísz-
tárgyak (serlegek, órák stb.) mint tisztelet- és vándor-
díjak, jelvények, katonai rendjelek
MORZSÁNYI-nál,
Budapest, IV., Eskü-út 5. sz.

(Klotild palota, Erzsébet hídnál)

Több mint 30 év óta a világot uraló eredeti angol
The Champion kerékpárokat
3 évi jótállással előnyös részletre, kerékpáralkatrészeket, lánc,
pedál, nyergeket nagyban gyári árban, külső gumik 98 eser-
belső 30 ezertől, Motobécane francia motorkerékpárokat 11 millióért szállítunk.
LÁNG JAKAB ÉS FIA kerékpár- és motornagykereskedők
Nagy árjegyzék 500 képpel ingyen. Budapest, VIII., József-körút 41.

BÚTORCSARNOK

ERNST GYULA, BUDAPEST, VII., DOHÁNY-UTCA 33
(Klauszal-utca sarok)

Mindenféle bútorok és lakberendezési tárgyak őrül választékban. A csendőrség
tagjainak jutányos ár és kedvezményes fizetési feltételek. Vidékre csomagolás.

HEGEDŰ
HARMONIUM
TÁROGATÓ
CIMBALOM
HARMONIKA
CITERA
és az összes hangszerek, legjobbak, esakis
itt a gyárban kaphatók.
Művésziesen javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab.
hangszergyára
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.
Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény.

KEMÉNYFA BÚTOROK

❖ elismert győri gyártnány jótállással ❖

HEGEDŰS ÉS TÁRSA-nál
BUDAPEST, VII., DOHÁNY-UTCA 10.

☞ Csendőrségnek és közalkalmazottaknak 12 havi részletre előleg nélkül. ☞

Órák

Gábor Lajos

Budapest, V., Lipót-körút 30.

— Kérjen órák és ékszerekből ingyen árjegyzéket, mely szerint 3—5 havi részletre vásárolhat. —

Kézpénzfizetés mellett 10% engedmény.

Ékszerek

Vitatók. Kérdésekre a Csendőr Lexikon rovatban találunk választ.

Füldőkórház. Katonai segédhivatali tisztviselők nincsenek, mert segédhivatali tisztviselők csak a honvédelmi minisztériumban vannak, de ezek polgári egyének. Ön valószínűleg nyilvántartó tisztviselőre gondolt; ilyen tisztviselőkké esendőregyéneket nem neveznek ki, mert ehhez több évi nyilvántartó szolgálat, egy évi különleges próbaszolgálat és szakvizsga kell. Csakis azok számíthatnak kinevezésre, akik a nyilvántartó szolgálatban hosszú ideig tevékenykedtek.

Zalatna. 1. Nyugállományú esendőregyének, ha polgári ruhában vannak, nem kötelesek tiszteletdíjat teljesíteni, aki azonban az illetőt ismeri, az volt előjárótól akkor sem tagadja meg a tiszteletet, amikor betűszerint nincs is rá kötelezve. 2. Különös érdemek nélkül nem.

Szakaszparancsnok. Az újonnan épült épületet csak akkor illeti meg a harminc évi adómentesség, ha annak helyén előzőleg épület nem volt vagy ha volt, az a föld színéig lebontatott és a régi épület falából semmi sem maradt meg. A lebontott épület anyagát az új épületnél fel lehet használni.

Bárta. A 70.089/1924. számú kereskedelmiügyi miniszteri rendelet szerint vidéken húsneműt vasárnap és Szent István napján csak reggel 6 órától 10 óráig lehet árusítani, hal, levágott és élő baromfi kivételével, az árusítást azonban csak a tulajdonos maga végezheti, esetleg családtagjai segítségével, de az üzleti alkalmazottakat foglalkoztatni nem szabad.

Vitatók. A napibetétből csak 14 napig szabad a visszafizetés alkalmával levonást eszközölni, 14 napon túl nem. Ha tehát Ön pl. 21 napi szabadságra megy, akkor 14 napi betétjét levonással, 7 napi betétjét pedig minden levonás nélkül kell visszakapnia.

B. V. 1. Attól függ, hogy van a keresztlevélben: „Herskovits” is lehet és „Herskovics” is. Minden mérlegnek hitelesítve kell lennie, tehát magának a mázsának és a súlyoknak is. Ha a hitelesítés hiányzik vagy ha az két évnél régebb, a mérleg használata kihágást képez. 3. Ha a csendőr szolgálat közben ellenszerezőkkel folytatott viadalban vagy orvítamadás folytán mindennemű állami szolgálatra teljesen képtelenné válik, akkor őt az 1912. évi LXV. t.-e. 42. §. 5. bekezdése értelmében legutóbbjára élvezett teljes fizetésével kell nyugdíjazni.

Tiszamenti érdeklődő. A vitézségi érempótdíjak folyósításának vagy megváltásának ügye még egyáltalában nem aktuális, azt hisszük, hogy a szanálás alatt nem is lesz. Hogy ezt a kérdést hogy fogják rendezni, még senki sem tudhatja. Attól függ, hogy képes lesz-e az állam az ehhez szükséges igen nagy összeget előteremteni.

1887. A nyugállományban töltött idő nem képez megszakítást a nyugdíj szempontjából. Ha tehát Ön nyugdíjba megy, akkor beszámítják a szolgálatát 1912 január 2-ától 1916 december 1-éig és 1921 november 1-étől folytatódólagosan addig, ameddig még szolgálni fog. A nyugállományban töltött idő, vagyis 1916 december 1-től 1921 november 1-éig azonban a nyugdíjba nem számíthat bele, hiszen Ön ezalatt az idő alatt nem teljesített szolgálatot. Az igényjogosultsági igazolvány szempontjából a megszakítás nem vétetik figyelembe, csak az összes szolgálati idő, az azonban Önnek csak 1928 végén lesz meg. Nyugállományban töltött időt kegyelem útján sem lehet tényleges szolgálati időnek számítani. Olvasóinkat állandóan kérjük, hogy leveleikben pénzt ne küldjenek nekünk, mert magánlevélben nem válaszolunk. Az Ön levelében is 8000 kor. bélyeget találtunk. Ezeknek az apró összegeknek a visszaküldözgetésére nincsen időnk, de a postai költség ügyis felémészténé őket, azért a bélyeget lapunk javára bevételizzük, de ismételtén kérjük, hogy a jövőben nekünk sem pénzt, sem bélyeget ne küldjenek.

G. A. próbacsendő, Szolnok. Előfizetése április 15-étől október 15-ig van rendezve. Csekklapot nem küldünk, azt akármelyik postán kap. Az előfizetési díjat a Nemzeti Hírlap-intézet krisztinavárosi fiókjának 1672. számú csekkszámjára kell belfizetni, de jelezni kell, hogy az összeg a Csendőrségi Lapok előfizetése.

K. J. esendő, Balassagyarmat. A lovastanfolyamra egy évben csak egyszer van felvétel. Annak idején parancsban ki lesz hirdetve és a jelentkezésre is fel lesznek szólítva. Kérelmét nem közölhetjük, amíg meg nem írja, hogy melyik kerület vagy osztály területére óhajtaná kölesönös áthelyezését.

S. A. tsh., Tiszakeszi. Dobák Géza ny. ezredes, Budapest, VIII., Kerepesi-út 1.

Ölbői órs. Nem találjuk a kiadóját. Talán egy másik órsón tudakolja meg, hogy melyik cégnél és mikor lett kiadva, ott utánarendelheti. Valószínű, hogy a füzet csak röpirat jellegével bírt, mert a könyvkereskedelemben nincsen regisztrálva.

Roham. A szolgálatot úgy kell vezényelni, hogy abban mindenki lehetőleg egyenlő mértékben részesüljön. Az, hogy valaki nős-e vagy nőtlen, teljesen figyelmen kívül hagyandó. Természetes, hogy a lehetőség szerint azt is figyelembe kell venni, hogy vásár- és ünnepnapokon a legénység egyenlő mértékben legyen szolgálatban. Az, hogy vásár- és ünnepnapokon kizárólag és következetesen csak a nőtlen legénység teljesít laktanyaügyi szolgálatot, nagyfokú szabálytalanság. Már többször megüzentük, hogy levélben ne küldjenek pénzt nekünk. Levelében talált 5000 koronát lapunk javára bevételizzük.

Legjobb, legszebb, legolcsóbb

MERKUR KERÉKPÁR

A csendőrség tagjai részére különleges kedvezmény. — Gummik, alkatrészek legolcsóbb nagyban árban. — Részletfizetési kedvezmény.

DÉRY EDE géparuháza SZEGED.

Képes árjegyzék ingyen.

Alapított 1880.

SIMON GYULA bőrönd- és bőrdiszmu-készítő

Budapest, VIII., Baross-utca 1. sz.

Calvin-tér mellett.

Csendőrségi tagoknak árengedmény.

Magyar kir. honvédelmi minisztérium és csendőrség sportcikkek szállítója

Macher Rezső és Társa

Budapest, VI., Podmaniczky-utca 45. sz.

Árjegyzék ingyen és bérmentve!

Kerékpárok

angol

erős turagépek

olcsón részletre is

BÁLINT LÁSZLÓ

BUDAPEST,
ÜLLŐI-ÚT 52/b.

• Csendőrtisztek és altisztek figyelmébe! •

LANÁRIA POSZTÓGYÁR R.-T.

BUDAPEST

V. KER., FALK MIKSA-UTCA 20. SZ.

3 havi részletfizetésre szállít feltétlen zubbony-nadrág szövetet leszállított áron. —

Sédbefüldő. Az illetékszabályzat 55. §. 2. fejezet 1/3. pontja azt rendel, hogy mándazokat a nyomtatványokat, amelyeket nem a gazdasági átalányból kell beszerezni (vagyis, amelyek az Országgyűlési Utasítás 86. §-ában nincsenek felsorolva), az őrsparancsnok az úrodátalányból köteles beszerezni; tehát a csendőrök által a járőrtáskájukban magukkal vitt nyomtatványokat is. Régi szokás ezzel szemben, hogy ezeket a nyomtatványokat a csekély beszerzési költségére való tekintettel, a csendőrök maguk szerzik be.

A. B. csendőr, Csorvás. 1. A csóti hadifogélyszerelőtábor irattára a m. kir. I. vonalosztály gazdasági hivatalánál van (Budapest, szekeres-laktanya, Aréna-út 51. szám). 2. Dükstein (Grünstein) Zoltán zászlóst nem találjuk.

Tatai nyugdíjas. A csendőrségnél — sajnos — nincsen olyan alap, amelyből leányát tanulmányai folytatása céljából segíteni lehetne. Fiát Jutásra az altisztképző-iskolába bejuttathatná, de még nagyon fiatal. Csak 14 évet betöltött gyermekeket vesznek fel.

T. S. csendőr, Felsőtárkány. A Kormányzó Úr Öfőméltóságát senki sem avatta vitézé, mert Öfőméltósága a vitézi rendnek első választott főkapitánya, akít az általa kinevezett hét törzskapitány választott meg erre a méltóságra.

Gyermeklányú. 1. A Rendeleti Közlönyök vagy a Körözések Lapja helyesbítését a napirend szerinti foglalkozási időn kívül kell végezni, mert azt nem lehet oktatásnak vagy tanulásként tekinteni. Kerti (mezői) munka hetenként kétszer délután a foglalkozási idő alatt végezhető. Természetes, hogy a közlönyök helyesbítésében a nős egyéneknek is részt kell venniük, ha szükséges, a foglalkozási idő után is. 2. Október 1-től április 1-ig, de az osztályparancsnokság másként is szabályozhatja.

Pécs, 3. Névtelen levélre nem válaszolunk.

H. Gy. Azt, hogy a törvényhatósági útbiztosi állás elnyerésére vonatkozó kérvényt hogy kell megszerkeszteni és mit kell hozzá csatolni, mi nem tudhatjuk, mert ezt minden törvényhatóság külön szabályozza a maga hatáskörében. Ezt csak az illetékes alispáni hivatalban tudják Önnek megmondani. Ön, mint 1925-ben kinevezett rangosztályba nem sorolt havidíjas igényjogosultsági igazolványt nem kaphat, ez azonban kinevezését nem akadályozza, mert a törvényhatósági útbiztosi állások egy részét olyan egyénekkel is betölthetik, akiknek nincsen igazolványuk. Magánlevelet nem írunk, a levélben talált 4000 koronát lapunk javára bevétellettük.

Somogyi őrmester. Megszakítása három hónap, nyugdíjra tehát nincsen igénye, valószínű azonban, hogy annak idején, ha kérelmezné, a megszakítástól kegyelemből eltekintenének.

Zalaegerszeg. A folyamórséghez való felvétel részletes feltételeit A Rend folyó évi 61. száma közölte.

Zabb István csendőr, Ücsény. Levélében talált 2000 koronát lapunk javára bevétellettük. Kérését külön közöljük.

Ösbevegyült. Ha a megszakítás kizárólag a forradalom és a kommunizmus idejére terjed, nem számít megszakításnak, de csak akkor, ha előzőleg is a csendőrségnél szolgált. Ha előzőleg a csendőrségnél nem szolgált, akkor csak az bír befolyással a beszámításra, hogy katonai leszerelése és a csendőrséghez történő belépése között van-e megszakítás, de erről nem írt.

Tisza. A sportszabadságon levő egyéneknek a távollét tartamára a napibetét visszatérítésére akkor is igényük van, ha élelmezésüket a sportlap fedezte. A „Határozványok” szerint a napibetétből 20 fillért az első 14 napra le kell vonni: a jelenlegi viszonyok között a 20 fillér helyett 20%-ot lehet érteni. A napibetét a csendőr tulajdonát képezi; az, hogy ő ingyen-étkeztet kapott, nem szolgálhat indokul arra, hogy jogos igényétől elcsúszk.

Bánhegyes. Kötelezni nem lehet a csendőrt arra, hogy illetményének egy részét havonta takaréka tegye; nagyon helyesen cselekszik azonban az az őrsparancsnok, aki alárendeltjeit ilyen irányban befolyásolja. Örüljön, hogy előjárója a magánérdekeivel is törődik, hiszen annak a takaréka tett összegnek előbb-utóbb kizárólag csak Ön veszi hasznát. Mindenesetre okosabb dolog az illetéket takaréka tenni, mint elkorcsmáznai vagy haszontalanságokra elkölteni. Attól, hogy a takaréka tette pénze elértéktelenedik, most már egyáltalában nem kell tartania.

Hazafias. Dohánygyári szolgálata beszámít a nyugdíjba. Ha igazolványa van róla, terjessze fel szolgálati úton a kerületi parancsnoksághoz és kérje, hogy az ott eltöltött idejét államányparancsilag hirdessék ki, mert annak idején a nyugdíjba csak úgy fogják beleszámítani, feltéve természetesen, hogy dohánygyári és csendőrségi szolgálata között a megszakítás 30 napnál nem hosszabb.

Hámor. 1. A Csendőrségi Lapok régebbi számaiból nincsen tartalékpéldányunk. 2. Ha atya és édesanyja utólag házasságot kötöttek, akkor kérje a törvényesítését, ebben az esetben atya nevét fogja viselni. A törvényesítés kellekeire nézve olvassa el mai számunkban „Igazi név” jellegre küldött hízetünket.

S. F. leszerelt csendőr, Debrecen. Szakaszvezetői illetményekre van igénye, de a rendfokozatra nincsen. A honvédségnél csak a megüresedett altiszt helyek számához képest és csak fokozatosan léphet elő. Magánlevelet nem írunk, az 1000 koronát lapunk javára bevétellettük.

CSENDŐR-

tisztek, altisztek

és azok családtagjai

nyolc havi részletfizetésre készpénzárón

a következő cikkeket kaphatják:

női-, férfi- és egyenruha-	törülközőket, abroszokat,
szöveteket, bélésarukat,	kötött és szövött árut,
vásznat, sifont, zefireket,	kötött gyermekgarnitúrát,
és egyéb vászonárukat,	kesztyűt, harisnyát, kész
női s férfifehérneműeket	kötött kabátokat, függő-
készen és rendelésre,	göny és függönykelméket,

uj, gyárilag sterilizált ágytollat és pelyheket, paplanokat, mindennemű mosókelméket, selymeket, valamint díszpárnákat a

TRIBON Ruházati Részvénytársaságnál

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 14. SZÁM.

Az egyes vásárlások utáni első részleték 1926 szeptember hó 1-ével kezdődnek.

Elsőrendű német gyártmányú

kerékpárok és varrógépek

véglegesített csendőröknek előnyös

részletfizetésre kaphatók.

Kerékpár és Varrógépkereskedelmi Vállalatnál

Budapest, VI., Andrássy-út 83-85 sz.

Telefon 980-22.

KERÉKPÁROK

világhírű eredeti francia, készpénzért

1.900.000 K-ért.

Kedvező részletfizetésre is kaphatók.

SZGÁL ÉS TÁRSA Budapest, Hunyady-tér 8. sz.

Hegedűs Sándor-utca szék

Berek. Régebbi lappéldányaink nincsenek. Július 1-étől felvettük az előfizetők közé. Félévi előfizetés 34.000 korona, kérjük, hogy ezt az összeget a Csendőrségi Lajok számlájára a Nemzeti Hitelintézet Budapest-Krisztinavárosi fiókjának küldje be.

Nyugdíjas. 1. A férjnek nősülése után még legalább három hónapig kell ténylegesen szolgálnia ahhoz, hogy elhalálozása esetén neje nyugdíjban részesüljön. 2. Az özvegy, ha férje tényleges szolgálatban halt el, férje beszámítható javadalmazásának 50%-át kapja nyugdíj gyanánt. Ha a férj nyugállományban halt el, akkor az özvegyi nyugdíj a férj tényleges szolgálati ideje szerint változik. 15 évi szolgálat után az özvegy a férj beszámítható javadalmazásának szintén az 50%-át kapja. 3. Az I. és II. csoportbeli tiszt-helyettesek között csupán szolgálati alkalmazás tekintetében van különbség. Az I. csoportba tartoznak az őrsparancsnokok és hasonállásúak, a II. csoportba az őrsparancsnok-helyettesek és hasonállásúak. Az alhadnagyi kinevezések megtörténteig a szakasparancsnok-tiszthelyettesek is az I. csoportba tartoznak.

Érdekelt 1. 1. A hévízi csendőrüdülőbe beutaltak részére az 1925. évi 8. számú Csendőrségi Közlönyben közzétett 155.675—VI—b. 1925. számú rendelet értelmében csak az utazási költség illetékes, napidíj nem. 2. Családtagoknak Hévízre való beutalása nem bír a kórházi beutalás jellegével s így azok utazási költsége a kincstár terhére nem számítható fel.

Körösmenti. 1. Végleges nyugállományba helyezése alkalmával igénye van átköltözködési költségre legutolsó állomáshelyéről választott tartózkodási helyéig. 2. A nyilvántartó gazdasági hivatal útján adjon be kérvényt a belügyminiszter úrhoz (VII. b. osztály). Csatolni kell: a) szegénységi bizonyítványt szüleitől és önmagáról; b) községi előjárósági bizonyítványt arról, hogy szüleinek Önön kívül más családfenntartójuk nincsen; c) helyhatósági bizonyítványt arról, hogy szülőivel együtt él. Esetleg engedélyezik a családi pótlékot. 3. Kérbeti, de csak privát megegyezés útján, akkor is természetesen annak csak egy hányadát és nem az egészet, mert hiszen a földet Ön is használta.

Himód. 1. Kérdésére a Csendőr Lexikon rovatunkban válaszoltunk. 2. Körülbelül ez év végén. 3. Eltart négy-öt hónapig is, ha ugyan egyáltalán megkapja a vizumot, mint csendőr. 4. Úgy tudjuk, hogy személyesen kell elintézni.

D. J. próbacsendőr, Nyírbakta. Az előfizetést töröltük.

Építkező. Építkezési kölcsönt a folyó évben, értesülésünk szerint, már nem fognak folyósítani. Esetleg jövőre újra megpróbálhatja.

Inke. „Tölteni!” vezényszóra a csendőr balkezevel kinyitja a bal tölténytáskát. „Tölts!” vezényszót öt ütemre kell végrehajtani és pedig: 1. ütem: féljobb fordulat, a „Súlyba” első üteme és a puská átmarkolása a töltényűr fölé. 2. ütem: a puská előhozatala részütösen a bal váll elé, a zárócsapó kinyitása és a jobb láb jobbra-hátra tétele. 3. ütem: a záródugattyú hátrarántása, töltény behelyezése, tenyér a fogantyúgombra. 4. ütem: závarzat betolása, zárócsapó becsukása, félbal fordulat és a „Vállra!” első üteme. 5. ütem: a „Vállra!” további ütemei. „Töltényt rejt!” vezényszót négy ütemben kell végrehajtani és pedig: 1. ütem: bal tölténytáska kinyitása. 2. ütem: a „Tölts!” vezényszó első és második üteme. 3. ütem: a puská írtése jobbtenyér a fogantyúgombra. 4. ütem: závarzat betolása, feszítelenítés és a puská „Vállra” vétele. (Ennek megtörténte után a csendőr vezényszó nélkül „Pihej!” állásba helyezkedik, két kezével a tárat kiegészíti és azután vezényszó nélkül újra „Vigyázz!” állásba helyezkedik, ezt azonban már nem kell ütemszerűen tennie.)

B. J. csendőr. Csak teljes névvel aláírt levélre válaszolunk.

Örs legénysége 37. A földreform rendjén a juttatási kérelmek rendszerint egyéni előterjesztésen és elbíráláson alapulnak, vagyis a juttatottak úgy a földet, mint a házhelyet egyénileg kapják. A csendőrségnél ezt az eljárást nem lehetett követni. A törvény szerint ugyanis az, aki házhelyet kap, köteles azon öt éven belül házat építeni, már pedig a csendőr nincsen állomáshelyéhez kötve, onnan bármikor áthelyezhetik s akkor a házat már nem tudja felépíteni. A felsőbbség célja az volt, hogy ne csak egyesek jussanak földhöz, hanem az örsök valamennyi tagja, nős és nőtlen egyaránt. Az, hogy az örs földet kapott, egyáltalában nem lehet akadálya annak, hogy egyes csendőrök egyéni is folyamodjanak földért vagy házhelyért, akár állomáshelyükön, akár másutt. A bíróság ítéletét feltétlenül meg kellett volna fellebbezni, illetve, ha azt az OFB hozta, annak elnöki tanács elé való utalását kellett volna kérni. Amit az örs kapott, az nem egyeseké, hanem közös tulajdon, azt tehát nem lehet egyéni kielégítésnek tekinteni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Pallas r.-t. nyomdája Budapesten, V., Honvéd-u. 10. sz.
(Telefon: 5-67, 5-68, 5-69.)

Felelős vezető: Tiringer Károly műszaki igazgató.

Értesítés.

A

Közalkalmazottak Országos Gazdasági Szövetkezete

az eddig IV., Szervita-tér 5. sz. I. em. ideiglenes helyiségeiben elhelyezett központi vezetőséget (igazgatóság, tüzelőanyag- és élelmiszerosztály stb.) az V., Gróf Tisza István-utca 18. sz. (régii Fürdő-utcában, Erzsébet-tér és Sas-utca sarok) erzsébettéri frontjának félemeletén lévő állandó helyiségeibe helyezte át.

Ugyanazon ház földszinti erzsébettéri helyiségeiben nyert elhelyezést a szövetkezetnek eddig IV. ker., Egyetem-utca 3. sz. félemeletén volt ruházati főosztálya is.

Villamos és autobus megálló Bálvány-utca és Erzsébet-tér sarkán, Vilmos császár-úton pedig az Andrássy-úttal szemben.

350 darab

A. E. G. Mignon írógépet rendeltek meg nálunk a m. kir. csendőrség tagjai néhány hónap alatt.

Minden őrsparancsnok úr arra törekszik, hogy szép, rendes és tiszta jelentéseket terjesszen fel előljáróihoz és a hatóságokhoz, mert ezzel elismerést és dícséretet szerez a maga és örse számára.

Valóban szépen, tisztán, könnyen olvashatóan és emellett gyorsan is csak írógéppel lehet dolgozni.

Az A. E. G. írógép csendőrségi használatra a legmegfelelőbb, mert összehasonlíthatatlanul olcsóbb minden más írógépnél, rendkívül tartós és a kezelése is egyszerű.

Rendelje meg próbára ezt az írógépünket havi 150.000 korona részletfizetésre, biztosítjuk, hogy a legteljesebb mértékben meg lesz vele elégedve.

UNIO MAGYAR VILLAMOSSÁGI RT.

IRÓGÉP-OSZTÁLYA

Budapest, VI., Andrássy-út 15. I. em.